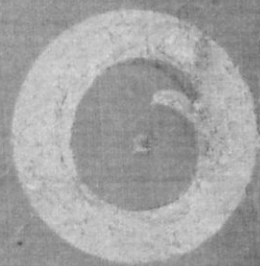

Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

Γεωγραφία

1939 ΔΗΜ

ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Διά τὴν Ἑκτὴν τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ

ΔΗΜ. ΤΣΑΜΑΣΦΥΡΟΥ

Πρώην Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ 4-ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ-4

1939

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν κατωτέρω ὑπογραφήν

Δ. Δραγής

Θ. Δημητράκης

PRINTED IN GREECE 1939

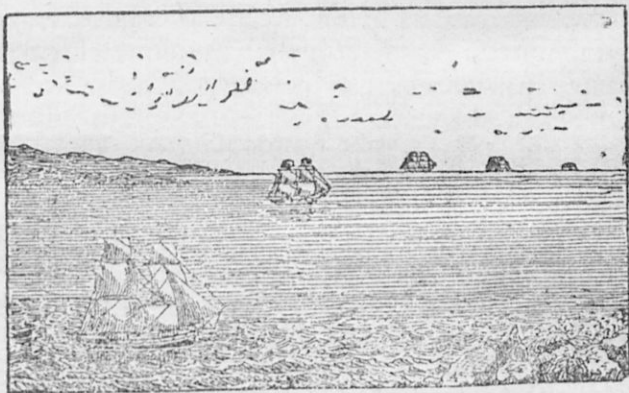
ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤ. ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ

Η Γ Η

1. Σχῆμα τῆς γῆς. Ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη ὡς μία μεγάλη σφαῖρα. Διὰ τὸ σχῆμα τῆς αὐτῆς ἔχομεν τὰς ἑξῆς ἀποδείξεις :

1. Ἀπὸ τὰ πλοῖα, πού ἀπομακρύνονται, χάνομεν πρῶτον τὰ χαμηλότερα μέρη των, ἤτοι τὸ σκάφος, πού εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερον, καὶ κατόπιν τὰ ὑψηλότερα, πού εἶναι καὶ λεπτότερα (τοὺς ἰστούς). Κανονικῶς ἔπρεπε πρῶτον νὰ χάνωνται ἀπὸ τὸ βλέμμα μας τὰ λεπτότερα μέρη τοῦ πλοίου καὶ κατόπιν τὰ ὀγκωδέστερα. Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι

1. Μία ἀπόδειξις τῆς σφαιρικότητος τῆς γῆς.

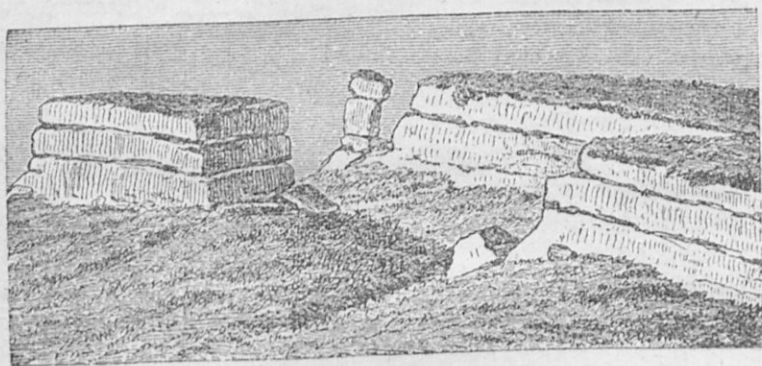
μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν μας καὶ τῶν χαμηλοτέρων μερῶν τῶν πλοίων μεσολαβεῖ κάποιο ἐμπόδιον· τοῦτο εἶναι ἡ κυρτότης τῆς γῆς. Ἐπειδὴ ὅμως παρατηρεῖται αὐτὸ εἰς ὅλας τὰς θάλασσας, συμπεραίνομεν, ὅτι ὅλαι αἱ θάλασσαι παρουσιάζουν κυρτότητα· μὲ ἄλλους λόγους ἀπὸ παντοῦ ἡ γῆ εἶναι κυρτή, ἐπομένως σφαῖρα

2. Ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερον, ὁ ὀρίζων εὐρύνεται· καὶ

Κάτωθεν αὐτοῦ ὁμοῦ εἶναι ὁ σκληρὸς βράχος· τὸν συναντῶμεν παντοῦ, ὅταν σκάψωμεν εἰς μεγαλύτερον βάθος, εἰς τὰ ὄρη μάλιστα φαίνεται πολλάκις ὁ βράχος τελείως γυμνός. Βράχοι σκληροί, χῶμα μαλακόν, ἄμμος, χαλίκια, καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ὑλικά, πού σχηματίζουν τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς, λέγονται πετρώματα.

Ἐδατογενῆ πετρώματα. Τὰ πετρώματα δὲν ἔγιναν ὅλα ἐκ τῆς ἰδίας ἀφορμῆς.

Μερικὰ ἐξ αὐτῶν εὐκόλως διακρίνομεν ὅτι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρίμματα, πού κατέφαγε τὸ νερὸν καὶ τὰ παρέσυρε μὲ τὴν ὀρμὴν του καὶ τὰ συνέλεξε κάπου. Μὲ τὸν καιρὸν τὰ τρίμματα αὐτά, ἀναμεμιγμένα πολλάκις καὶ μὲ ὑπολείμματα ἀπὸ φυτὰ

3. Ἐδατογενῆ πετρώματα.

καὶ ζῶα, ἠνώθησαν μεταξύ των, συνεκολλήθησαν, ἔπησαν πάλιν καὶ ἐσκληρύνθησαν.

Οἱ ψαμμῖται π.χ. ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἄμμου, ἰσχυρῶς συγκολλημένους.

Οἱ σχιστόλιθοι ἀκόμη ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ στρώματα ἀργίλου, σκληρὰ καὶ τοποθετημένα εἰς λεπτὰ φύλλα. Αἱ πλάκες τῶν μαθητῶν εἶναι τοιοῦτοι σχιστόλιθοι.

Τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νεροῦ, ὅπως οἱ ψαμμῖται, οἱ σχιστόλιθοι, διάφοροι ἀσβεστόλιθοι κλπ., λέγονται Ἐδατογενῆ πετρώματα. Τὰ εὐρίσκομεν συνήθως εἰς πετρώματα παράλληλα τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου (εἰκ. 3).

Πυριγενῆ πετρώματα. Παντοῦ ὅπου ἔσκαψαν

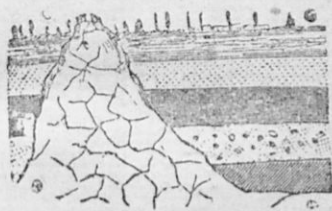
εις τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα, παρετήρησαν ὅτι βαθύτερα ἀπὸ τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα εἶναι ἄλλα διάφορα καὶ μὲ διάφορον μορφήν. Αὐτὰ δὲν παρουσιάζουν στρώσιν, ὅπως τὰ ὑδατογενῆ, εἶναι ἄστρωτα· ἀποτελοῦν ὄγκους ἀκανονίστους (εἰκ. 4) καὶ μὲ διάφορον πάχος καὶ εἶναι συνήθως κρυσταλλικά, παρουσιάζουν δηλαδή μικρὰ ἢ μεγάλα κρύσταλλα. Ὁ γρανίτης καὶ ἄλλα πολλὰ πετρώματα εἶναι τοιαῦτα. Τὰ πετρώματα αὐτὰ λέγονται πυριγενῆ.

6. Τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν της ἡ γῆ εἶναι πολὺ θερμότερα ἢ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διότι, ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὸ βάθος, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ θερμοκρασία ἀνέρχεται 1 βαθμὸν εἰς κάθε 35 μέτρα σχεδόν.

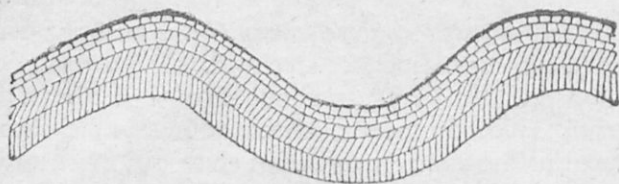
Τοιοιτοτρόπως εἰς βάθος 3500 μέτρων θὰ εὑρίσκηται θερμοκρασία 100 βαθμῶν, ἡ θερμοκρασία ἐκείνη δηλαδή, εἰς τὴν ὁποίαν βράζει τὸ ὕδωρ. Ἐννοοῦμεν τώρα ποῦ εὑρίσκουν τὴν θερμότητα, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ νερὰ τῆς Αἰθιοπίας, τῶν Θερμοπυλῶν, τῆς Κύθνου καὶ ὄλων τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἀκόμη βαθύτερον ἀναλόγως θὰ εὑρίσκηται ἀκόμη μεγαλυτέρα θερμότης καὶ τέλος εἰς πολὺ μέγα βάθος ἡ θερμότης θὰ εἶναι τόση, ὥστε τίποτε νὲ μὴ ἴσχυρὴ ἐκεῖ νὰ παραμείνησθερον. Ὅλα τὰ ὑλικά ἐκεῖ ἀναγκαστικῶς θὰ εἶναι λυωμένα ἀπὸ τὴν θερμότητα.

7. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ἡ σφαῖρα τῆς γῆς βραδέως καὶ διαρκῶς ψύχεται. Ὅσον ψύχεται, τόσον ἐλαττοῦται εἰς ὄγκον. Παρατηρήσατε ἓνα μῆλον ποῦ ξηραίνεται·

κατ' ἀρχὰς εἶναι λεῖον, ἔπειτα μαραίνεται, μικρύνεται καὶ ζαρώνει ὅλως διόλου. Τὸ ἴδιον ἐγένετο καὶ εἰς τὴν γῆν: ὅσον ἐγένετο μικρότερος ὁ ὄγκος της, ἡ ἐπιφάνειά της κατεκάθιζεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐξάρωνε καὶ ἐπτυχοῦτο. Τὰ νερὰ τῶν ὠκεανῶν τότε ἐχύνοντο καὶ ἐγέμιζαν τὰ μέρη τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα τοιοιτοτρόπως ἐσχημάτιζαν μεγάλους λόκκους. Εἰς πολλὰς χώρας, τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς εἶχαν ὀριζοντίαν διάστρωσιν, ἐχρειάσθη μὲ ὄλον τὸ πάχος καὶ τὴν σκληρότητα των νὰ λάβουν πλαγίαν κλίσιν καὶ νὰ πτυχωθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου, ἄλλα μέρη ἔπαθαν ὑψωσιν καὶ ἄλλα καθίζησιν (εἰκ. 5) καὶ τοιοιτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν τὰ ὄρη.

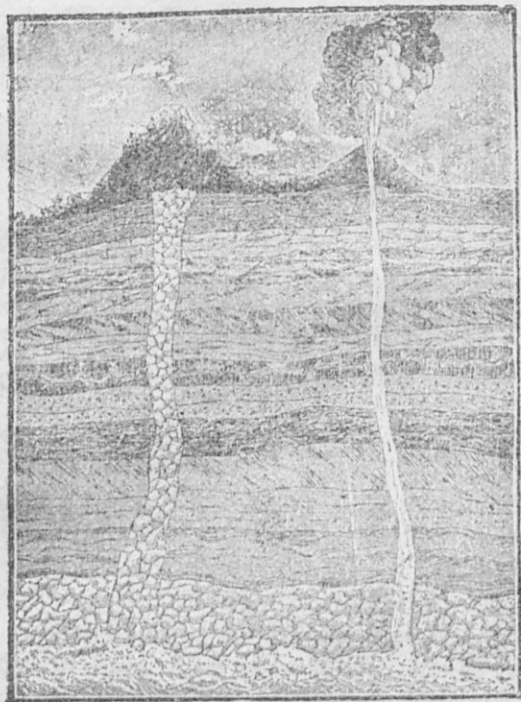

4. Πυριγενὲς πέτρωμα μεταξύ ὑδατογενῶν.

5. Ἄλλα μέρη ἔπαθαν ἔξαρσιν καὶ ἄλλα καθίζησιν.

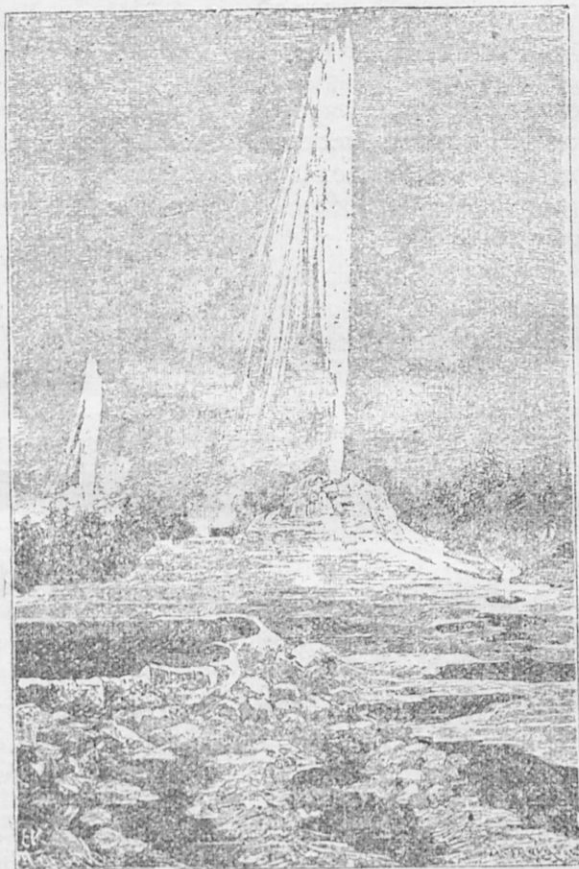
8. Σεισμοί. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν εἶναι τελείως ἡσυχος. Μερικαὶ χῶραι παθαίνουν καθίζησιν πάρα πολὺ ἀργά, ἐνῶ ἄλλαι ὑψώνονται· κάποτε μάλιστα γίνονται ἰσχυραὶ κινήσεις, ζῶηροὶ τιναγμοί, αὐτοὶ εἶναι οἱ σεισμοί.

6. Ἡφαίστεια.

9. Ἡφαίστεια. Ἄλλοτε τὰ ἀναλυμένα πετρώματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, εὐρίσκουν ἔξοδον πρὸς τὴν ἐπιφάνεια εἰς ρεύματα πύρινα, ποὺ λέγονται λάβα. Ἡ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λάβα, ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐκρήξεις τῶν ἡφαιστείων καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, πού ἐξέρχονται μαζί με αὐτήν, σχηματίζουν σωρούς μεγάλους, καὶ εἰς σχῆμα κώνου· αὐτὰ εἶναι τὰ ἡφαιστεία (εἰκ. 6). Ὁ κρατῆρ εἶναι ὀπή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέρχεται ἡ λάβα, καὶ ἔχει σχῆμα χωνιοῦ. Ὑπάρχουν ἡφαιστεία ἐσβεσμένα,

7. Γκέϋζερ.

τὰ ὁποῖα ἐπὶ αἰῶνας δὲν ἔπαθαν ἐκρηξιν, καὶ ἄλλα πού κάμνουν ἐκρήξεις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, καὶ λέγονται ἐνεργά.

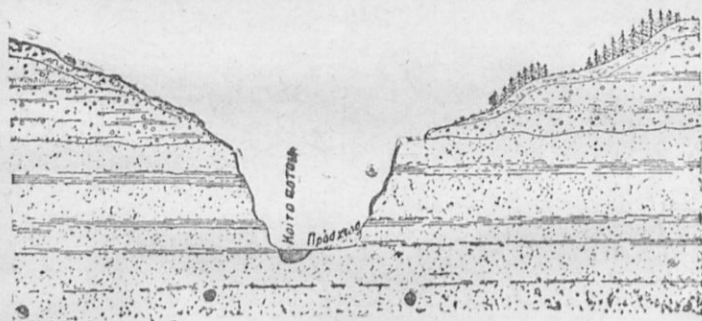
Ἐκτὸς τῆς λάβας καὶ τῶν ἀερίων, ἀπὸ τὰ ἐγκατα τῆς γῆς ἀναβλύζουν καὶ πηγαὶ με θερμὰ νερά, πού εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς χώρας. Οἱ πίδακες τοῦ θερμοῦ νεροῦ, πού ἐκτινάσσονται

άρκετὰ ὑψηλὰ λέγονται θερμοπίδακες (γκέϋζερ Ἰσλανδίας).

10. Οἱ ἄνεμοι. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν ὑφίσταται μόνον τὰς μεταβολάς, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς καὶ τὰ ἠφαιστεία, ὑφίσταται μεταβολὰς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὰ νερά.

Οἱ ἄνεμοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀλλάξουν τὸν τόπον, ὅταν εἶναι σκεπασμένος με φυτὰ εἰς τοὺς ξηροὺς ὁμως τόπους, ὅπου τὰ φυτὰ εἶναι σπάνια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ἐγείρουν τὰ χῶματα, τὴν σκόνιν τῶν βράχων, τὸν ἄμμον καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ μικρὰ χαλίκια καὶ τὰ μεταφέρουν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. Κατόπιν τὰ ἀφήνουν καὶ σχηματίζουν ἐκεῖ λόφους ἀπὸ ἄμμον, πού λέγονται θί ν ε ς· κάποτε καλύπτουν τὸν τόπον εἰς μεγάλην ἀπόστασιν με πυκνὰ στρώματα σκόνης.

11. Οἱ παγετῶνες. Οἱ παγετῶνες ἐκτελοῦν καὶ αὐτοὶ κά-

8. Διάβρωση.

ποιαν ἔργασίαν, τρίβουν καὶ ἰσοπεδοῦν τὰ πετρώματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνοῦν καὶ ἐπὶ πλεόν μεταφέρουν μεγάλους λίθους καὶ ἄλλα ὑπολείμματα καὶ σχηματίζουν με αὐτὰ μεγάλους σωρούς.

12. Τὰ νερά. Μεγαλυτέραν ὁμως ἐνέργειαν ἔχουν τὰ νερά, πού ρέουν. Τὰ ἀμέτρητα ρυάκια, πού σχηματίζονται μετὰ τὴν βροχήν, ἐνῶ κατέρχονται τὰς πλευράς τῶν λόφων καὶ τῶν ὄρέων, καὶ οἱ χεῖμαρροι καὶ οἱ ποταμοί, ἐκπλύνουν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ξηρᾶς, σκάπτουν τὸ ἔδαφος, παρασύρουν τὸ χῶμα, αὐλακώνουν τοὺς βράχους, τοὺς σαπίζουν καὶ τοὺς τρίβουν εἰς τεμάχια καὶ ἀνοίγουν δρόμον μετὰ τῶν ὄρέων. Με αὐτὸν τὸν τρόπον σχηματίζονται πολλαὶ κοιλάδες, χαράδραι καὶ ἄφθονοι χεῖμαρροι, τοὺς ὁποῖους ἀκολουθοῦν τὰ νερά.

Λέγομεν **διάβρωσιν** τὴν ἐργασίαν, πού ἐκτελοῦν τὰ νερά, ὅταν ρέοντα κατατρώγουν τὴν γῆν καὶ τοὺς βράχους.

Μεγάλοι ποσότητες λιθαρῶν παρασύρονται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ γοργοῦ ρεύματος τοῦ νεροῦ. Ὅταν ὁμως τὸ ρεῦμα τοῦτο ὀλιγοστεύσῃ τὴν ὀρμὴν του, οἱ λίθοι σταματοῦν, κατόπιν τὰ χαλίκια καὶ ἡ χονδρὴ ἄμμος, ἡ λεπτὴ ἄμμος καὶ τὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα μένουσιν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος κατὰ τὰς πλημμύρας καὶ σχηματίζουν τὰς πεδιάδας καὶ τὰ δέλτα τῶν ποταμῶν. Τὰ στρώματα ἐνὸς τόπου, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται τοιοῦτοτρόπως, λέγονται **π ρ ο σ χ ῶ σ ε ι ς** καὶ κατέχουσιν πολλάκις μεγάλας ἐκτάσεις.

Ἡ θάλασσα ἐνεργεῖ εἰς τὰς ὄχθας μὲ τὴν παλίρροϊαν καὶ μὲ τὰ κύματα. Τὰ κύματα κτυποῦν μὲ δύναμιν τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς κατατρώγουν, καὶ ἔπειτα πηγαίνουν νὰ ἀποθέσουν ἄλλοῦ τὰ χαλίκια καὶ τὴν ἄμμον, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι φορτωμένα.

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἀλλάσσει βραδέως ὄψιν. Διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ νεροῦ καὶ τοῦ ἀέρος τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς γῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον χαμηλώνουσιν, οἱ κόλποι καὶ αἱ λίμναι γεμίζουν καὶ γίνονται πεδιάδες.

13. Ὅρη, ὄροπέδια καὶ πεδιάδες. Εκεῖ ὅπου τὰ στρώματα τῆς γῆς ἐπτυχώθησαν πολὺ καὶ ἔγιναν ὑψώματα καὶ καθιζήσεις, ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ, ἐνῶ εἰς τὰ μέρη, ὅπου τὰ στρώματα ἔμειναν ὀριζόντια, εἶναι πεδιάδες καὶ ὄροπέδια.

Ἐπειτα τὰ νερά, πού ρέουσιν, κατῶρθωσαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ καιροῦ νὰ καταστρέψουν ὑψηλὰς ὄροσειράς καὶ μὲ τὸ ὑλικόν των, τὸ ὁποῖον ἔφεραν, νὰ σχηματίσουν πεδιάδας.

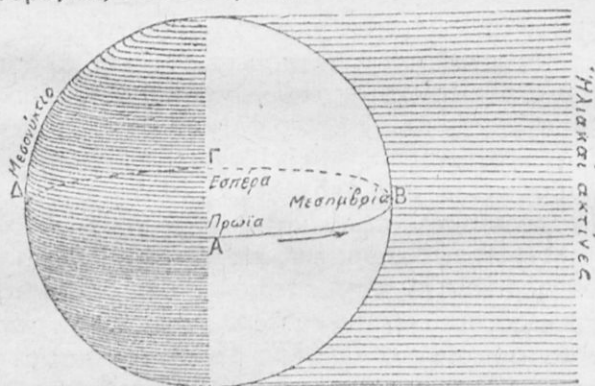
Τὰ ὄρη ἔχουσιν μεγάλην ποικιλίαν εἰς τὸ ὕψος καὶ εἰς τὴν μορφήν. Αἱ κατωφέρειαί των ἡμποροῦν νὰ εἶναι μεγάλαι ἢ μικραὶ, καὶ αἱ κοιλάδες, πού χωρίζουσιν τὰς κορυφὰς των στεναὶ καὶ βαθεῖαι ἢ ἀντιθέτως πλατεῖαι καὶ ἀβαθεῖς. Τὰ ὄρη εἶναι ἢ εἰς σειρὰς μακράς, ὅπως εἶναι ὁ Ταῦγκετος, ἢ εἰς συστάδα (ὄγκους), πού συνήθως δὲν ἔχουσιν πολὺ ὕψος, τὸ μῆκος των καὶ τὸ πλάτος εἶναι σχεδὸν ἴσα καὶ δὲν ἔχουσιν ὠρισμένην κορυφογραμμὴν.

Μερικὰ μέρη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξηρᾶς εἶναι χαμηλότερα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ Κασπία θάλασσα εὐρίσκεται 26 μ. καὶ ἡ Νεκρὰ θάλασσα 394 μέτρα χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Περιστροφική κίνησης. Λέγομεν ὅτι ἓνα σῶμα ἔχει περιστροφικήν κίνησιν, ὅταν στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν του· ὅπως π.χ. ἡ πέτρα τοῦ μύλου. Ἡ γῆ ἔχει κίνησιν περιστροφικήν ἀπὸ τὰ δυτικά πρὸς τὰ ἀνατολικά, ἡ ὁποία γίνεται εἰς 24 ὥρας.

Ἐπειδὴ τὴν κίνησιν αὐτὴν δὲν τὴν ἀντιλαμβάνομεθα, φαίνεται, εἰς ἡμᾶς ὡς νὰ κινουῦνται ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄστρα ἀντιθέτως, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνατολήν πρὸς τὴν δύσιν. Λέγομεν «ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ὁ ἥλιος ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ ἥλιος δύει». Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς φαινομενικά. Εἰς τὴν πραγματικότητα μόνον ἡ γῆ γυρίζει. Τὸ ἴδιον, ὅταν ταξιδεύωμεν με σιδηρόδρομον, αὐτοκίνητον, ἀτμόπλοιον, φαίνεται εἰς ἡμᾶς

9. Περιστροφική κίνησις.

ὅτι εἴμεθα ἀκίνητοι καὶ ὅτι τὰ δένδρα, αἱ οἰκίαι καὶ τὰ ὄρη φεύγουν ἀντιθέτως.

2. Αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες. Ἀφοῦ ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα καὶ σκοτεινή, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου φωτίζουν μόνον τὸ ἡμισυ τῆς ἐπιφανείας της. Τὸ φωτιζόμενον ὅμως μέρος ἀλλάσσει ἐξ αἰτίας τῆς περιστροφικῆς κινήσεως. Με αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ διαφοραὶ χῶραι διέρχονται ἔμπροσθεν τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου ἢ μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ τότε ἔχουν ἡμέραν. Κατόπιν φθάνουν εἰς τὸ μέρος τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ τότε εὐρίσκονται εἰς τὸ σκότος, ἔχουν δηλαδὴ νύκτα.

Όταν ένας τόπος ἐκ τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῆς γῆς φθάνη εἰς τὸ Α, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φωτεινοῦ μέρους (εἰκ. 9), διὰ τὸν τόπον αὐτὸν τότε εἶναι πρῶν. Ἐὰν ἐξακολουθήσῃ τὴν κίνησιν του ἀπὸ τα δυτικά πρὸς τὰ ἀνατολικά, φθάνει μετ' ὀλίγας ὥρας εἰς τὸ Β, εἰς τὸ μέσον τῆς φωτιζομένης ἐπιφανείας καὶ ἀντίκρου εἰς τὸν ἥλιον, τότε ἔχει μεσημβρίαν. Ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ Γ', πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκιάν, τότε ἔχει ἑσπέραν. Εἰς τὸ Δ. ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ σκοτεινοῦ μέρους, ἔχει μεσονύκτιον. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἔρχονται ἢ μίᾳ κατόπιν τῆς ἄλλης.

3. Κίνησις μεταθέσεως. Ἐνα σῶμα ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ πολλὰς κινήσεις συγχρόνως. Ἐνα τόπι π.χ. ὅταν τὸ ρίψωμεν εἰς τὸν ἀέρα, στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν ἰδίαν ὥραν τρέχει πρὸς τὰ ἔμπρός. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ γῆ δὲν ἔχει μόνον περιστροφικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἀλλάσσει τόπον εἰς τὸ ἄπειρον, κινουμένη γύρω εἰς τὸν ἥλιον. Ἡ δευτέρα αὐτῆ κίνησις λέγεται κίνησις μεταθέσεως ἢ περιφορά τῆς γῆς· καὶ γίνεται εἰς ἕνα ἔτος, ἤτοι 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. Ἡ καμπύλη γραμμή, τὴν ὁποίαν διαγράφει ἡ γῆ, ὅταν κινῆται οὕτω, λέγεται τροχία τῆς γῆς. Δὲν εἶναι σωστὸς κύκλος, δὲν διαφέρει ὁμως πολὺ ἀπὸ τὸν κύκλον.

4. Ἐποχὰι τοῦ ἔτους. Μέσα εἰς ἓν ἔτος ἡ θερμοκρασία ἐνὸς τόπου ἀλλάσσει ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐποχὴν. Τὸ θέρος ἡ θερμότης εἶναι μεγάλη καὶ τὰ φυτὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν μεγαλυτέραν των ἀνάπτυξιν, τὸν χειμῶνα τοῦναντίον ἡ φύσις εἶναι νεκρά, καὶ ὁ τόπος δὲν παράγει τίποτε. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐξηγοῦνται εὐκόλως· ἐνῶ γυρίζει περὶ τὸν ἥλιον ἡ γῆ ἔχει θένσιν κεκλιμένην. Ὁ ἄξων τῆς δὲν εἶναι ὀριζόντιος, ὅπως ὁ ἄξων τοῦ ἀνεμοδείκτου, ἀλλ' εἶναι κεκλιμένος εἰς γωνίαν 23ο μοιρῶν (εἰκ. 10). Κατὰ συνέπειαν ἡ γῆ παρουσιάζεται μὲ διάφορον τρόπον εἰς τὸν ἥλιον, ἀναλόγως πρὸς τὸ σημεῖον, ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸν δρόμον τῆς. Καὶ ἄλλοτε ὁ βόρειος πόλος εἶναι ἑστραμμένος πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ἄλλοτε ὁ νότιος. Ἐξ αἰτίας τούτου συμβαίνουν αἱ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας.

Τὰ ἡλιοστάσια ἢ, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, αἱ «ἡλίου τροπαῖαι» καὶ αἱ ἰσημερίαὶ χωρίζουν τὸ ἔτος εἰς τέσσαρας περιόδους, πού λέγονται ἐποχὰι τοῦ ἔτους· τὰς γνωρίζομεν ὅλοι.

Ὁ χειμῶν διαρκεῖ ἀπὸ τὴν 22 Δεκεμβρίου ἕως τὴν 12 Μαρτίου.

Ἡ ἀνοιξίς ἀπὸ τὴν 22 Μαρτίου ἕως τὴν 21 Ἰουνίου.

Τὸ θέρος ἀπὸ τὴν 22 Ἰουνίου ἕως τὴν 21 Σεπτεμβρίου, καὶ

Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τὴν 22 Σεπτεμβρίου ἕως τὴν 21 Δεκεμβρίου.

5. Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι. Ἐπειδὴ δὲν ἀντιλαμβάνομεθα τὴν κίνησιν τῆς γῆς γύρω εἰς τὸν ἥλιον, νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ὀλλάσσει θέσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Τὸ χειμῶνα, ὅταν ὁ ἥλιος περὶ τὴν μεσημβρίαν φαίνεται εἰς ἡμᾶς τόσον χαμηλά, τόσον πλησίον εἰς τὸν νότιον ὀρίζοντα, αἱ ἀκτῖνες του φθάνουν εἰς ἡμᾶς πολὺ λοξῶς καὶ μᾶς δίδουν ὀλίγην μόνον θερμότητα, ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔσον ὁ χειμῶν προχωρεῖ καὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν φαίνεται ὅτι ὑψώνεται εἰς τὸν οὐρανόν, αἱ ἡμέραι τότε μεγαλώνουν καὶ αἱ νύκτες γίνονται μικρότεραι.

Ἡ 21 Ἰουνίου εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ ἥλιος μᾶς φωτίζει τότε 15 ὥρας, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν αὐγὴν καὶ τὸ λυκόφως. Βορειότερον ἡ ἡμέρα εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν παράλληλον τοῦ λεγομένου βορείου πολικοῦ κύκλου καὶ πέραν, ὁ ἥλιος δὲν δύνει ποσῶς καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ 24 ὥρας. Ὁ βόρειος πολικὸς κύκλος εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν $23^{\circ} 1)2$ ἀπὸ τὸν βόρειον πόλον, ἤτοι $66^{\circ} 1)2$ ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν.

Τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ἡμέραν καθ' ἡμέραν χαμηλώνει πρὸς τὰ νότια εἰς τὸν οὐρανόν. Τὴν 22 Δεκεμβρίου, ὁπότε ἔχομεν τὴν χειμερινὴν τροπὴν, τὸν βλέπομεν εἰς τὸ χαμηλότερόν του σημεῖον. Ἄλλ' ἂν αἱ ἡμέραι εἶναι τότε μικραὶ εἰς ἡμᾶς, εἶναι μεγάλαι εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον· ἐκεῖ τότε θερίζουν, ἐνῶ εἰς ἡμᾶς ἡ χιών καλύπτει τὸν τόπον.

6. Τὸ ἡμερολόγιον. Γενικῶς μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐννοοῦμεν τὸν

τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου μετροῦμεν τὸν χρόνον, πού φεύγει.

Ὁ χρόνος μετρεῖται εἰς ἡμέρας, μῆνας καὶ ἔτη. Αἱ ἡμερολογεῖσθαι

Εἰκόνα 11

αὐταὶ λέγονται φυσικαὶ μονάδες χρόνου καὶ ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰς κινήσεις τῆς γῆς καὶ τῆς σελήνης.

Ἡμέρα (ἡμερονύκτιον) εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, ποῦ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ τῆς μίαν ὁλόκληρον στροφὴν περὶ τὸν ἄξονά της· ἡ ἡμέρα χωρίζεται εἰς 24 ὥρας· καὶ ἡ ὥρα χωρίζεται εἰς 60' καὶ κάθε 1' εἰς 60''.

Μῆν εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ σελήνη, διὰ τὴν μᾶς δεῖξῃ τὴν ἰδίαν φάσιν.

Ἔτος εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ γῆ, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνα ὁλόκληρον γυῖρον περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡ γῆ, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνα γυῖρον τῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἀπαιτεῖ 365 ἡμ., 5 ὥρας, 48' καὶ 47''.

Μὲ ἄλλας λέξεις τὸ ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 365 1)4 σχεδὸν ἡμέρας. Δὲν ἔχει ἀκέραιον ἀριθμὸν ἡμερῶν.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, μὲ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλληνος ἀστρονόμου Σωσιγένη, διέταξε νὰ μετροῦν 3 ἔτη ἀπὸ 365 ἡμέρας καὶ ἔπειτα τὸ τέταρτον ἔτος νὰ τὸ ὑπολογίζουσαν πρὸς 366 ἡμέρας, καὶ λέγεται δίσεκτον. Τὸ ἡμερολόγιον ὠνομάσθη Ἰουλιανὸν ἀπὸ τὸν Ἰούλιον Καῖσαρα.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἔχει δίσεκτα, ὅσα ἔτη διαιροῦνται ἀκριβῶς μὲ τὸ 4· π.χ. τὰ ἔτη 1920, 1924, 1928, 1932, 1936 κλπ. εἶναι δίσεκτα.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ὑπολογίζει τὸ ἔτος 365 1)4 ἡμέρας, ἤτοι 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. Ἄλλ' ὡς εἶδομεν, ἡ σωστὴ διάρκεια τοῦ ἔτους εἶναι 365 ἡμ., 5 ὥραι, 48' καὶ 47''. Ὑπάρχει μεταξύ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἔτους καὶ τοῦ πραγματικοῦ διαφορὰ 11' σχεδόν, ἤτοι τὸ Ἰουλιανὸν ἔτος εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ πραγματικὸν καὶ κλέπτει κατ' ἔτος 11' ἀπὸ τὸ νέον ἔτος καὶ εἰς 130 ἔτη κλέπτει μίαν ἡμέραν.

Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον. Τὸ λάθος αὐτὸ διώρθωσεν ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ 13ος εἰς τὰ 1582, καὶ ὥρισεν τὰ δίσεκτα ἔτη οὕτως, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί τὸ λάθος τῆς 1 ἡμέρας κάθε 130 ἔτη, ἀλλὰ εἰς κάθε 4000 ἔτη σχεδόν.

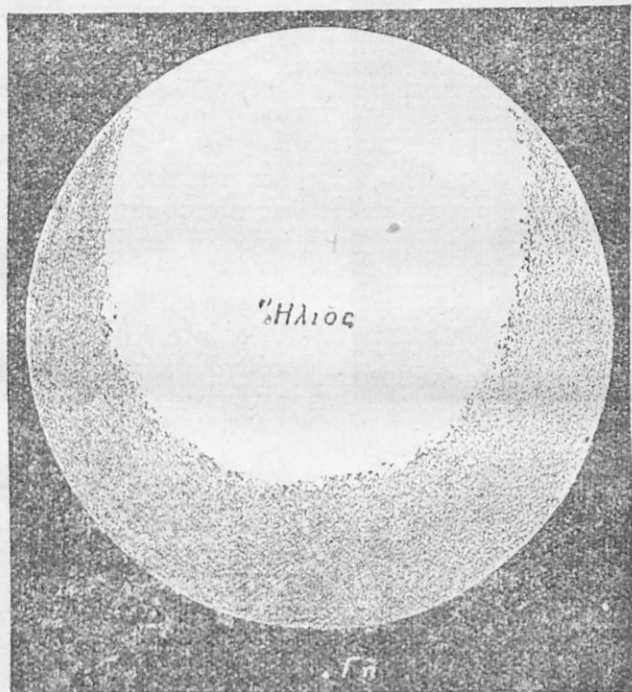
Τὸ οὕτω διορθωμένον καὶ τελειότερον ἡμερολόγιον ἀκολουθοῦν τῶρα οἱ χριστιανικοὶ λαοί.

Ἄλλὰ ἄλλοι λαοὶ μετροῦν τὸ ἔτος μὲ ἄλλον τρόπον.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΜΕ ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΤΟΥ

1. **Τὸ σύμπαν.** Ἡ γῆ, πού φαίνεται εἰς ἡμᾶς τόσο ἀπέραντος, εἶναι ἓνα ἀπλὸ σημεῖον εἰς τὸ ἀπείρον σύμπαν, ὅπου εὐρίσκονται ἄπειρα ἄστρα, πού ἐν ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καὶ ἡ γῆ μας. Ἀπὸ τὰ ἄστρα αὐτὰ διακρίνομεν τοὺς ἀπλανεῖς, τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας.

2. **Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες** φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὡς μικρὰ στικ

12. Συγκριτικὸν μέγεθος γῆς καὶ ἡλίου.

θηρίζοντα σημεῖα, πού κρατοῦν τὴν ἰδίαν πάντοτε θέσιν μεταξύ των. Εἰς τὴν πραγματικότητα κινουῦνται, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀπόστασις των ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι τεραστία, δὲν διακρίνομεν τοῦτο καὶ μᾶς φαίνονται ἀκίνητοι. Αὐτοὺς τοὺς ὁποίους βλέπομεν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι οἱ ὀλιγώτεροι, μὲ τὸ τηλεσκόπιον ὁμως διακρίνομεν ἑκατομμύρια.

ράν ἀποστάσεως ἀπὸ τὸν ἥλιον οἱ ἐξῆς: Ἐρμῆς, Ἀφροδίτη, Γῆ, Ἄρης, Ζεὺς, Κρόνος, Οὐρανὸς καὶ Ποσειδῶν (εἰκ. 13). (1)

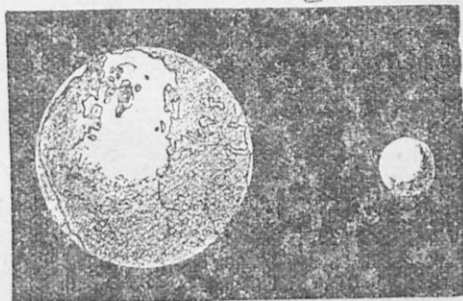
5. Οἱ δορυφόροι. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πλανήτας συνοδεύονται ἀπὸ δορυφόρους, δηλαδὴ ἀστέρας, πού στρέφονται γύρω εἰς τοὺς πλανήτας τῶν.

Ἡ Γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, 49 φορὰς μικροτέραν ἀπὸ αὐτὴν (εἰκ. 14). Ἡ Σελήνη δέχεται τὸ φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιον. Μὲ τὸ τηλεσκόπιον διακρίνομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν της ὄρη ὑψηλά, ὅπως τὰ ὄρη τῆς Γῆς.

6. Φάσεις τῆς Σελήνης. Ἡ Σελήνη στρεφε-

ται γύρω εἰς τὴν Γῆν εἰς ἓνα σχεδὸν μῆνα. Εἰς τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς μὲ διαφόρους μορφάς, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν φάσεις τῆς Σελήνης. Κατὰ τὴν νέαν Σελήνην (νουμηνία) πρὸς ἡμᾶς εἶναι γυρισμένον τὸ σκοτεινὸν μέρος της καὶ δι' αὐτὸ δὲν τὴν βλέπομεν (εἰκ. 15).

Κατόπι, ἐφ' ὅσον ἡ Σελήνη προχωρεῖ εἰς τὸ δρόμον της γύρω εἰς τὴν Γῆν, ἓνα μικρὸ μέρος τῆς φωτιζομένης ἐπιφανείας της ἀρχίζει νὰ φαίνεται κατ' ἀρχὰς ὡς μιὰ στενὴ λωρὶς εἰς σχῆμα δρεπάνου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεγαλώνει, καὶ εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μέρους τῆς Σελήνης, τὸ ὁποῖον εἶναι γυρισμένον πρὸς ἡμᾶς, εἶναι κατὰ τὸ ἡμισυ φωτεινὴ καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ σκοτεινὴ· ἡ Σελήνη τότε φαίνεται ὡς φωτεινὸν ἡμικύκλιον· ἐξακολουθεῖ κατόπι νὰ μεγαλώνη τὸ

14. Σχετικὰ μεγέθη Γῆς καὶ Σελήνης.

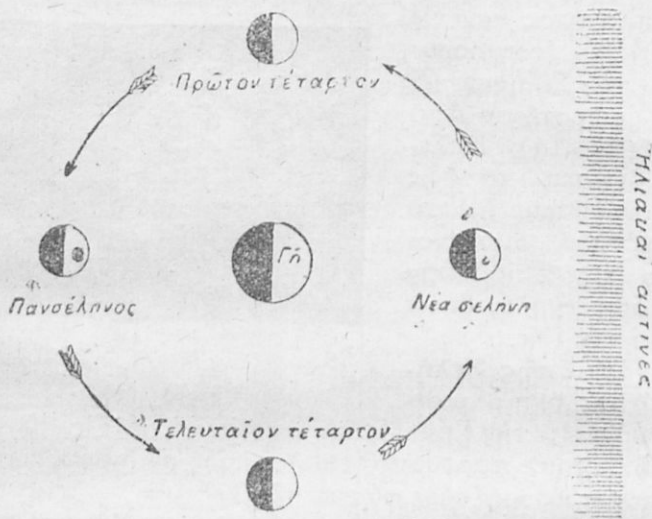
καὶ ἡμέραν θὰ ἀπαιτήσῃ 570 ἔτη καὶ 285 ἡμέρας.

Ἐνας ἄνθρωπος πεζὸς βαδίζων πέντε χιλιόμετρα τὴν ὥραν, θὰ ἀπαιτήσῃ 3425 ἔτη! δηλ. ἂν ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, θὰ εἶχε βαδίσει ἤδη τὸν ἡμισυ καὶ κάτι τοῦ δρόμου του, χωρὶς νὰ σταματήσῃ ἀπὸ τότε νὰ βαδίζη νύκτα καὶ ἡμέραν.

1. Εἰς τὸ εὐρὺ διάστημα μεταξύ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διδὸς κυκλοφοροῦν περισσότεροι ἀπὸ 1000 μικροὶ πλανῆται, πού μερικοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι μικρότεροι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης μεταξύ Γῆς καὶ Ἄρεως ὑπάρχει ἓνας μικρὸς πλανῆτης, ὁ Ἐρως.

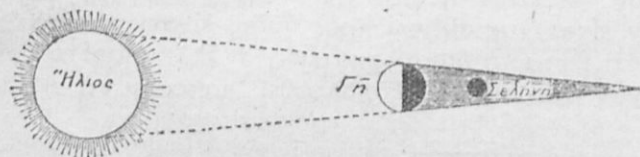
φωτεινὸν μέρος, τὸ ἡμικύκλιον διαρκῶς μεγαλώνει καὶ εἰς τὴν πανσέληνον γίνεται σωστὸς κύκλος φωτεινός.

Ἐπειτα πάλιν, ἐφ' ὅσον ἡ Σελήνη ἐξακολουθεῖ τὴν κίνησίν της, ἡ σκιά ἀρχίζει νὰ εἰσέρχεται μέσα εἰς τὸ φωτεινὸν μέρος

15. Αἱ φάσεις τῆς Σελήνης.

καὶ εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον δὲν βλέπομεν πλέον εἰμὴ μόνον τὸ ἡμισυ τῆς φωτεινῆς ἐπιφανείας, ἀκριβῶς ἐκεῖνο, πού εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον ἦτο σκοτεινόν. Κατόπιν ἡ φωτεινὴ ζώνη γίνεται ἀκόμη στενωτέρα καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὀλιγοστεύη μέ-

16. Ἐκλείψις σελήνης.

χρις οὗτου χάνεται τελείως. Ἐπειτα ἀρχίζει πάλιν «νέα Σελήνη» κλπ.

7. Ἐκλείψεις. Ὅταν κάποτε ἡ Σελήνη συμβῆ νὰ εἰσέλθῃ μέσα εἰς τὴν σκιάν, τὴν ὁποῖαν ἡ Γῆ φωτιζομένη ἀπὸ τὸν ἥλιον ρίπτει ὀπίσω της, δὲν τὴν βλέπομεν πλέον, καὶ τότε ἔχομεν ἔκλειψιν σελήνης (εἰκ. 16). Ἡ ἔκλειψις εἶναι ὀλική, ὅταν ὅλος ὁ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸν ἥλιον εἰσέρχεται εἰς τὴν σκιάν, καὶ

μερική, όταν μέρος μόνου του δίσκου εισέλθη εις την σκιάν της Γῆς.

Ἐάν κατά την περιστροφὴν της ἡ Σελήνη τύχη νὰ εὐρεθῇ

17. Ἐκλειψις ἡλίου.

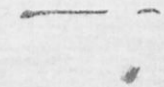
ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἡλίον κατὰ τρόπον ὥστε νὰ τὸν κρύψῃ ἀπὸ ἡμᾶς, γίνεται ἔκλειψις Ἡλίου (εἰκ.17). Ὅπως

18. Κομήτης.

συνήθως μακρὰν φωτεινὴν οὐρὰν (εἰκ. 18).

Ὁ ἥλιος μὲ τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας μαζί, πού στρέφονται γύρω εἰς αὐτόν, ἀποτελοῦν τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσις κλπ.

Ἡ Εὐρώπη εὐρίσκεται εἰς τὸ ΒΑ μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἠνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς ἓνα μέγα μέρος ξηράς, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὸν Εἰρηνικόν.

Σύνορα. Εἰς τὰ Β. ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανός, εἰς τὰ Δ. ὁ Ἀτλαντικός, εἰς τὰ Ν. ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ὁ Εὐξείνιος Πόντος καὶ τὸ ὄρος Κανκάσος. Εἰς τὰ Α.

ἡ Κασπία θάλασσα, ὁ ποταμὸς Οὐράλης καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη.

Ἔκτασις. 10 ἑκατομμύρια τετραγών. χιλιόμετρα.

Μήκος. Ἀπὸ βόρεια εἰς τὰ νότια 4.000 χιλιόμετρα περίπου.

Πλάτος. Ἀπὸ ἀνατολικά πρὸς δυτικά 5,000 χιλιόμετρα σχεδόν.

Ἄκται. Πολὺ ἐκτεταμένη, περίπου 32,000 χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. Περίπου 450 ἑκατομμύρια. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ πικνότερον κατοικημένη ἥπειρος.

Θαλ. διαμελισμὸς

Λευκὴ θάλασσα
Βαλτικὴ θάλασσα

Βοθηθὸς κόλπος
Φιννικὸς κόλπος
Κατεγατῆς
Σκαερβάκης
Βόρειος θάλασσα
Θάλασσα τῆς Μάρης
Βισκαϊνὸς ἢ Γασπονικὸς
Κόλπος
Μεσόγειος θάλασσα
*Κόλπος τοῦ λέοντος
*Κόλπος Γενοῦης
Τυρρηνικὸν πέλαγος
*Αἰθιοπικὸν πέλαγος
*Ἰόνιον πέλαγος
Αἰγαίον πέλαγος
Προποντιεὴ ἢ θάλασσα
Μαυραῖα
Εὐξείνιος Πόντος ἢ
Μαύρη θάλασσα

*Ἀζοφικὴ

Πορθμοὶ

Καλαί
Γιβραλτὰρ
Δαρδανέλια
Βόσπορος

*Ακρωτήρια

Βόρειον
Φινίστερον
*Αγ. Βικεντιῶν
Τροάφιλαργ
Ταρίφο
Ταίναρον

Νῆσοι

Εἰς τὸν Β. Παγ. ὠκεανόν
Νέα Ζέμβλα
Σπιτσβέργη
Λοφώδεις νῆσοι
Εἰς τὸν Ἀτλαντικόν
*Ἰσλανδία
Φαρσάι νῆσοι
Βρετανικαὶ
Εἰς τὴν Μεσόγειον
Βαlearίδα νῆσοι
Κορσική
Σικελία
Σαρδηνία
Μάλτα
*Ἰόνιοι νῆσοι
Νῆσοι Αἰγαίου πελάγ.
Κρήτη

*Ὄρη

Οὐράλια
Κανκάσος
*Ἀπένινα
Καρπάθια
Ἄλπος (Βαλκάνια)
Πίνδος
*Ἄλπαι
Πυρρηναία
*Κεβένναι
*Ἰούρας
*Βόσγια
*Μέλας-δουμὸς (Γερμαν.)
*Ἐτνα (Σικελία)
*Ἐγκα (Ἰσλανδία)
Σκανδιναυικὰ (Κιαλέ-
για-Δόβρο)

Γαλλία

Ποταμοὶ

Δβίνας
*Νέβας (Ρωσία)
Δόν
Βόλγας
Οὐράλης
Δνεπίτρος
Δνεϊστερός
Βιστούλας
*Ὀδρος
*Ἄλβις
Ρήγος
Δελίγη
Γαρούνας
Ροδανός
Τάγος
Δουναβίς
*Τάμεσις (Ἀγγλία)
Σηκουάνας

Λίμναι

*Ὄνεγα
Λαγόδα
Βένερε
Βέτσε
*Γενεύης
*Δουκέρνης | Ἑλβετία
*Κόσμος | Ἰταλία
*Μαγιόρε

Πεδιάδες

*Κεντρικὴ ἢ μεγάλη
| πεδιάς
*Ὀγγαρίας
*Λομβαρδίας
Κάτω Δουναβέως

Ἑκτασις. Ἡ Εὐρώπη εἶναι μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀσίας προχωρεῖ καὶ στενεύεται ἀπὸ ἀνατολικά πρὸς δυτικά, μεταξὺ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου· ἔχει ἑκτασιν 10 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Τόπος. Τὰ δύο τρίτα τοῦ τόπου της εἶναι πεδιάδες. Ἡ Εὐρώπη ἔχει ὄρη ἀρχαιότατα (Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις, ὄρη τῶν Βρεττανικῶν νήσων, Βόσγια, ὄροπέδια τῶν Ἀρδεννῶν καὶ τῶν Παραρρηνίων χωρῶν κλπ.) καὶ ὄρη σχετικῶς νεώτερα (Πυρηναιῖα, Ἄλπεις, Ἀπένινα, Καρπάθια κλπ.).

Αἱ Ἄλπεις προχωροῦν ὡς ἡμικύκλιον ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Γενούης πρὸς τὸν Δούναβιν (1200 χιλίομ. μῆκος 130—180 πλάτος). Ἐχουν ὠραίας στενὰς κοιλάδας πυκνῶς κατοικημένας· πολλοὶ δρόμοι καὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ περνοῦν δι' αὐτῶν.

Τὰ Ἀπένινα, τὰ Καρπάθια, τὰ Βαλκανικὰ εἶναι ὡς μία προέκτασις τῶν Ἄλπεων. Τὰ σπουδαιότερα ἄλλα ὄρη εἶναι τὰ Βόσγια, ὁ Μέλας δρυμός, ὁ Ὑούρας, τὰ Βοημικὰ ὄρη, τὰ Πυρηναιῖα, Σιέρα Νεβάδα, τὰ Βαλκάνια, τὰ Οὐράλια, αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις κτλ.

Θάλασσα καὶ παράλια. Ἡ Εὐρώπη βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, τὸν Ἀτλαντικόν ὠκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον, ποὺ σχηματίζουν πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους καὶ τῆς δίδουν πολὺ μεγάλην ἑκτασιν εἰς τὰ παράλια (32.000 χιλμ.).

Ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πολλὰς θαλάσσας: τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βόρειον θάλασσαν, τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης, ποὺ ἔχουν βάθος ὀλιγώτερον ἀπὸ 200 μ. καὶ τὴν μεγαλυτέραν ὄλων Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἡ Μεσόγειος (3 ἑκατομμύρια τετρ. χιλίομ.) ἀπλώνεται μεταξὺ τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἶναι θάλασσα ἐν μέσῳ ξηρῶν. Ἡ Ἰταλία μὲ τὴν Σικελίαν τὴν χωρίζουν εἰς δύο λεκάνας, Ἴον τὴν δυτικὴν λεκάνην ἢ λατινικὴν, 2ον τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην ἢ ἑλληνικὴν, ἢ ὁποῖα σχηματίζει σειρὰν ἀπὸ κλειστὰς θαλάσσας, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἢ ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος, τὴν Προποντίδα, τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν. Ἡ Μεσόγειος ἔχει μικρὰς παλιρροίας, τὰ ὕδατά της εἶναι πολὺ περισσότερον ἄλμυρὰ ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐχει τὴν μεγαλυτέραν κίνησιν εἰς πλοῖα ἀπὸ ὅλας

τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἀκόμη συνέβησαν τὰ μεγαλύτερα ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ Κόσμου.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι διάφορον ἀναλόγως πρὸς τὴν θέσιν τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ εἰς τὸ ὕψος των ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Γενικῶς διακρίνομεν ἕξ κυρίας κλιματικὰς ζώνας εἰς τὴν Εὐρώπην.

1. Τὴν ζώνην τῶν παραλίων χωρῶν τῆς Μεσογείου: Τὸ κλίμα εἰς τὰς χώρας αὐτὰς εἶναι ὠκεάνειον, θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸ θέρος, ὑγρὸν καὶ ἥπιον τὸν χειμῶνα. Ἀπὸ ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἔχουν τὸ γλυκύτερον κλίμα. Εἶναι τὸ κλίμα ποῦ ἔχει καὶ ἡ πατρίς μας.

2. Ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ὁκεάνειον κλίμα, δροσερὸν τὸ θέρος, ὑγρότατον καὶ σχετικῶς μαλακὸν τὸν χειμῶνα.

3. Ζώνη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἡπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν, σύντομον θέρος, ἄγριος χειμὼν διαρκείας πολλῶν μηνῶν.

4. Ζώνη ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν, σύντομον θέρος, ἀγριότατος καὶ ψυχρότατος χειμῶν.

5. Ζώνη τῶν βορειοτέρων χωρῶν καὶ τῶν ὀροπεδίων. Σύντομότερον θέρος, σχεδὸν ἀδιάκοπος ψυχρότατος χειμῶν.

6. Ζώνη τῶν περὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον χωρῶν. Ἡπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν θέρος, ἀγριότατος χειμῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κλίμα παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

ΕΥΡΩΠΗ

Νότιος Εύρωπη

Έλλάς	πρωτ. *	Αθήναι
Άλβανία (βασιλείον)	>	Δυράχιον
Τουρκία (δημοκρατ.)	>	Άγκυρα
Βουλγαρία (βασιλείον)	>	Σόφια
Νοτιοσλαβία	>	Βελιγράδιον
Ρουμανία	>	Βουκουρέστιον
Αιτολία (δημοκρατία)	>	Βιέννη
Ούγγαρία	>	Βουδαπέστη
Τσεχοσλοβανία	>	Πράγα
Έλβετία	>	Βιόννη
Γαλία (βασιλείον)	>	Ρώμη
Ισπανία (δημοκρατία)	>	Μαδρίτη
Πορτογαλία	>	Λισσαβών

Μέση και Δ. Εύρωπη

Γαλλία (δημοκρατία) πρωτ. Παρίσιον

Βέλγιον (βασιλείον) πρωτ.	Βρυξέλλαι
Όλλανδία	> Χάγη
Γερμανία (δημοκρατ.)	> Βερολίνον
Πολωνία	> Βαρσοβία
Δανία (βασιλείον) πρωτ.	Κοπεγχάγη
Άγγλία	> Λονδίνον

Βόρειος και ΒΔ. Εύρωπη

Σουηδία (βασιλείον) πρωτ.	Στοκχόλμη
Νορβηγία (βασιλείον)	> Χριστιανία
Φιλανδία (δημοκρατ.)	> *Ελσινκφορς
Εσθονία	> Ρεβάλ
Λεττονία	> Ρίγα
Λιθουανία	> Βίλνα
Ρωσσία (σοβιετ.δημ.)	> Μόσχα
Ούκρανία	> Κίεβο

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΖΗΣ ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ

1. Ἅγιος Μαρίνος (δημοκρατία) εἰς τοὺς ἀνατολικούς πρόιτοδας τῶν Ἀπενίνων ὀρέων παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν εἰς τὰ Β. τῆς Ἀγκῶνος. Ἐκτασίς 100 τετρ. χιλιόμετρα, πληθυσμὸς 12.000.
2. Μονακὸν (ἡγεμονία) παρὰ τὴν Νίκαιαν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἐκτασίς 20 τετρ. χιλιομ., πληθυσμὸς 23.000.
3. Ἀνδόρα (δημοκρατία) εἰς τὴν Ν. πλευρὰν τῶν Πυρηναίων, μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Ἐκτασίς 500 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 5.000.
4. Λιχτενστάϊν (ἡγεμονία μεταξύ Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας) Ἐκτασίς 160 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 10.000.
5. Δάντσιγκ (ἐλευθέρᾳ πόλις εἰς τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν). Ἐκτασίς 150 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 350.000. Κέντρον ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα.
6. Λουξεμβούργον (Μέγα Δουκάτον) μεταξύ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας. Ἐκτασίς 2.500. τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 260.000.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ μεγαλύτερον κράτος εἰς ἑκτασιν εἶναι ἡ Ρωσία (22 φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα).

Τὸ μικρότερον κράτος εἰς ἑκτασιν εἶναι ἡ Ἀλβανία (τὸ 1)5 τῆς Ἑλλάδος).

Τὸ μεγαλύτερον εἰς πληθυσμὸν κράτος εἶναι ἡ Ρωσία.

Τὸ μικρότερον εἰς πληθυσμὸν κράτος εἶναι ἡ Ἀλβανία.

Τὸ πυκνότερον κατοικημένον κράτος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑκτασίαν του εἶναι τὸ Βέλγιον (255 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλ. Ἑλλάς 39 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλιόμ.).

Τὸ ἀραιότερον κατοικημένον κράτος εἶναι ἡ Ρωσία (25 κάτοικοι ἀνὰ τετρ. χιλ.).

Τὰς περισσοτέρας ἀποικίας εἰς τὸν κόσμον ἔχει ἡ Ἀγγλία (ἑκτασίς 30 ἐκ. τετρ. χιλιόμ., πληθυσμὸς 375 ἑκατομμύρια).

Δευτέρα ἡ Γαλλία (10 ἐκ. τετραγ. χιλιόμ., 49 ἑκατομ. κάτοικοι).

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΕΛΛΑΣ

Ι. ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1. **Ἡ θέσις τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.** Παρατηρήσατε τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης· βλέπετε τὰ νότια μέρη της νὰ προβάλλουν μέσα εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ νὰ σχηματίζουσι τρεῖς χερσονήσους. Ἡ ἀνατολικωτέρα ἀπ' αὐτὰς λέγεται Βαλκανική. Ἔχει εἰς τὰ δυτικά τὸ Ἀδριατικὸν καὶ Ἴόνιον πέλαγος καὶ Ἀνατολικά τὸν Εὐξείνιον Πόντον (Μαύρη θάλασσα) καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἡ Βαλκανικὴ πλησιάζει τόσο πολὺ μίαν χερσονήσον τῆς Ἀσίας, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὥστε πρέπει νὰ προσέξη καιεὶς διὰ νὰ διακρίνη δύο στενάς λωρίδας θαλάσσης (πορθμοὺς), αἱ ὁποῖαι χωρίζουσι τὰς δύο αὐτὰς χώρας. Οἱ πορθμοὶ αὐτοὶ ὁμοιάζουσι μὲ μεγάλους ποταμοὺς. Καὶ λέγονται πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον Βόσπορος, πρὸς τὸ Αἰγαῖον, Ἑλλησπόντος.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν πορθμῶν ἐκτείνεται ἡ Προποντις (θάλασσα τοῦ Μαρμαῤᾷ)· μεταξὺ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς ἄλλης Βαλκανικῆς χερσονήσου ἐκτείνεται τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, κατεσπαρμένον ἀπὸ πλῆθος νήσων. Τὸ Αἰγαῖον κλείεται εἰς τὰ νότια ἀπὸ μίαν μεγάλην νῆσον, τὴν Κρήτην, καὶ μερικὰς ἄλλας μικροτέρας.

Οἱ γεωλόγοι λέγουσι, ὅτι τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἦτο κάποτε μεγάλη χαμηλὴ πεδιάς (βαθύπεδον), τὸ ὁποῖον πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν ἔπαθε καθίζησιν. Αἱ πολλαὶ νῆσοι του, τὰς ὁποίας βλέπομεν σήμερον, θὰ ἦσαν αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων τῆς πεδιάδος αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Πηνεῖος, Ἀλιάκμων, ὁ Ἄξιός, ὁ Στρυμῶν καὶ ὁ Νέστος ἦσαν παραπόταμοι τοῦ Ἐβρου, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε τὰς ἐκβολὰς του εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος ἀνατολικῶς τῆς Κρήτης.

2. Τὰ παράλια. Παρατηρήσατε εἰς τὸν χάρτην τὰ παράλια τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.

Τὰ δυτικὰ παράλια ἔχουν ὄρη μεγάλα, ποῦ διευθύνονται παραλλήλως μὲ τὰς ἀκτὰς καὶ κατὰ συνέπειαν ἐμποδίζουν τοὺς κατοίκους τῆς Χερσονήσου νὰ πλησιάζουσι τὴν θάλασσαν.

Βαλκανικὴ Χερσόνησος.

Ἡ παραλία αὕτη ἄλλοῦ εἶναι βραχύωδης καὶ ἀπότομος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἄλλοῦ σχηματίζει πεδινὰς καὶ βαλτώδεις λωρίδας καὶ εἶναι γενικῶς χωρὶς λιμένας καὶ δύσκολος εἰς τὴν συγκοινωνίαν.

Αἱ ἄκται τῆς ἐχρησίμευσαν μέχρι σήμερον περισσότερο εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἀπέναντι Ἰταλικῆς χερσονήσου ἢ εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς λαοὺς. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου μετεχειρίσθησαν τοὺς ὀλίγους λιμένας ὡς σταθμοὺς διὰ νὰ ἐξαπλώσουν τὸ ἐμπόριόν των ἢ τὰς στρατιωτικὰς των ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσονήσον.

Τὰ ἀνατολικά παράλια εἶναι τελείως διάφορα καὶ πολὺ ἡμερώτερα. Πολλὰ πεδιάδες ἀπλοῦνται εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου, πολλοὶ κόλποι τὰ διαμελίζουν καὶ πολλοὶ ποταμοὶ χύνονται εἰς αὐτά. Ἦμπορεῖτε νὰ εὕρητε εἰς τὸν χάρτην τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς κόλπους, καὶ νὰ ἐννοήσετε ὅτι ἡ ποιότης τῶν ἀνατολικῶν αὐτῶν παραλίων τῆς χερσονήσου ἔκαμε τοὺς κατοίκους των νὰ ἐξαπλωθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ γίνουν πολλοὶ θαλασσινοί, νὰ ἔλθουν εἰς σχέσεις μὲ τοὺς κατοίκους τῶν νήσων καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιτάτους χρόνους εἰς ναυτικούς καὶ ἐμπόρους.

3. Τὸ ἔδαφος τῆς χερσονήσου. Παρατηρήσετε τώρα τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Μία ὄροσειρὰ ἀκολουθεῖ τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Βαλκανικῆς ἀπὸ τὰ βόρεια σχεδὸν πρὸς τὰ νότια.

α) Εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς χερσονήσου ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ ἀποτελεῖ ἓνα ὄρεινὸν ὄγκον. Ἀνατολικώτερον χωρίζονται δύο κλάδοι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἓνας διευθύνεται πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ λέγεται Βαλκάνια ὄρη ἢ Αἶμος, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ χερσονήσος, Βαλκανικὴ ἢ χερσόνησος τοῦ Αἶμου. Ὁ ἄλλος κλάδος κατέρχεται πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ λέγεται Ροδόπη.

β) Ὁ καθ' αὐτὸ ὄγκος τῆς ὄροσειρᾶς ἐξακολουθεῖ πρὸς τὰ νότια ἕως τὸν Μαλέαν καὶ τὴν Κρήτην. Ὁ ὄγκος αὐτὸς εἰς τὰ βορειοδυτικὰ λέγεται Δειναρική ἢ Ἀλπεις: εἰς τὴν Σερβίαν λέγεται Σκάρδος καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα Πίνδος.

Τὴν Βαλκανικὴν χερσονήσον χωρίζει ἀπὸ τὸν κορμὸν τῆς Εὐρώπης ὁ ποταμὸς Δούναβις καὶ ὁ παραπόταμός του Σαῦος. Βορείως τοῦ Αἶμου εἶναι δύο ἀπέναντοι πεδιάδες, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ μεγάλος αὐτὸς ποταμὸς. Εἰς τὰ νότια τοῦ Αἶμου αἱ δύο θρακικαὶ πεδιάδες ἀποτελοῦν τὴν ποταμίαν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου: ἡ βορειότερα λέγεται πεδιάς τοῦ ἄνω Ἐβρου ἢ ἀνατολικὴ Ρωμυλία καὶ ἡ νοτιωτέρα πεδιάς τοῦ κάτω Ἐβρου ἢ τῆς ἀνατολικῆς Θράκης. Ἄλλαι σπουδαῖαι πεδιάδες εἶναι ἡ

πεδιάς τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας ὁ σπουδαιότερος ποταμός της εἶναι ὁ Ἄξιός, καὶ ἡ Θεσσαλικὴ μὲ τὸν Πηνειόν.

4. Τὰ κράτη καὶ οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς.
Τὸ νότιον μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου μαζί μὲ τὰς νήσους εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ πατρίς μας. Εἰς τὰ ἀνατολικά μας ἓνα μικρὸ τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς καὶ ὅλη ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ Τουρκία. Εἰς τὰ βόρεια μας εἶναι ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Νοτιοσλαβία (Σερβία) καὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους ἡ Ἀλβανία. Ἡ Ρουμανία εἶναι ἄλλο κράτος πέραν τοῦ Δουνάβεως, εἰς τὰ βόρεια τῆς Βουλγαρίας.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Πότε ἀκριβῶς ἤλθαν εἰς αὐτὴν δὲν ἤξεύρομεν. Γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅτι 1500 ἔτη περίπου πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Κρήτην ἦτο βασιλεὺς ὁ Μίνως, εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Θησεύς, εἰς τὰς Θήβας ὁ Οἰδίπους. Κατόπιν εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Μενέλαος, εἰς τὰς Μυκήνας ὁ Ἀγαμέμνων, εἰς τὴν Ἰθάκην ὁ Ὀδυσσεύς κλπ.

Ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τῶν βασιλέων αὐτῶν καὶ ἀγάλματα διάφορα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τὰ ἰδῆτε, ἂν ἐπισκεφθῆτε τὴν Κρήτην, τὰς Ἀθήνας, τὰς Μυκήνας κλπ.

Πεντακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἦσαν ἀκόμη ἄγριοι, οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν μέγαν πολιτισμὸν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ σήμερον τὸν θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος. Εἰς τὰς Ἀθήνας σώζονται θεάτρα, ὠδεῖα, ἀγοραί, ναοὶ μεγάλης τέχνης. Εἰς τὰ μουσεῖα πάλιν θὰ ἰδῆτε ἀγάλματα, ὅπλα, ἀγγεῖα, νομίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ποῖος ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχει ἀκούσει διὰ τὸν Παρθενῶνα, πού εἶναι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν;

Σκεφθῆτε τί γνωρίζετε διὰ καθένα ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, πού ἀνεφέραμεν. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὰ μέρη, ὅπου καθεὶς ἐβασίλευσε.

5. Πῶς διεδόθη ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἰς τὸν κόσμον.
Τριακόσια περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους λαοὺς τῆς Ἀσίας, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ διέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ἓνας ἀπολίτιστος λαὸς τῆς χερσονήσου, πού εἶναι δυτικὰ ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν—οἱ Ρωμαῖοι—ἐξεκί-

νησεν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Ρώμην, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ σιγὰ σιγὰ καὶ τὴν Εὐρώπην σχεδὸν ὁλόκληρον.

Πεντακόσια περίπου ἔτη οἱ Ρωμαῖοι—οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Ἰταλῶν—ἦσαν κύριοι τῆς πολιτισμένης Ἑλλάδος ἀπὸ τότε μᾶς ἔμεινε τὸ ὄνομα Ρωμηοὶ (Ρωμαῖοι). Οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἂν καὶ δοῦλοι τῶν Ρωμαίων, ἔγιναν οἱ διδάσκαλοί των. Τοὺς ἐδίδαξαν τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, τοὺς ἔκαμαν καὶ αὐτοὺς πολιτισμένους.

7. Ἀπὸ ποῦ ἦλθαν οἱ γείτονές μας Σλαῦοι (Σέρβοι), Βούλγαροι καὶ Τοῦρκοι. Μετὰ Χριστόν, κατὰ διαφόρους ἐποχάς, τὰς ὁποίας δὲν ἠμποροῦμε νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς, μεγάλοι λαοὶ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἀπολίτιστοι καὶ ἄγριοι, ποὺ ἐλέγοντο Μογγόλοι, ἐξεχύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, βορείως τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐπολεμοῦσαν μὲ ἀγριότητα καὶ μὲ μανίαν καὶ ἐξεδίωκαν τοὺς ἐντοπίους ἀπὸ τὰ μέρη των.

Διὰ νὰ σωθοῦν ἴσως ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοὺς, ἄφησαν τὰς χώρας των εὐρωπαϊκοὶ λαοί, οἱ Σλαῦοι, καὶ κατέβησαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν. Εἶναι οἱ σημερινοὶ Σέρβοι.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἓνα μέρος ἀπὸ τοὺς βαρβάρους αὐτοὺς Μογγόλους. Αὐτοὶ ὅμως εἶχαν μείνει πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὰς ὄχθας ἐνὸς ποταμοῦ, ποὺ λέγεται Βόλγας. Ἐκεῖ οἱ Μογγόλοι αὐτοὶ ἔμαθαν τὴν Σλαυικὴν γλῶσσαν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ ὠνομάσθησαν Βούλγαροι.

Οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν καὶ εἰς αὐτοὺς τὸν πολιτισμὸν καὶ τοὺς ἔκαμαν χριστιανούς. Καὶ σήμερον οἱ Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρουμᾶνοι, Ρῶσοι εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Ἐνα ἄλλο μέρος ἀπὸ βαρβάρους ἀσιατικούς λαοὺς ἦλθε ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπολέμησεν ἐπὶ ἔτη καὶ τέλος ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας, καὶ εἰς τὰ 1453 μετὰ Χριστόν ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσάν των Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅλην τὴν Βαλκανικὴν. Εἶναι οἱ σημερινοὶ Τοῦρκοι.

Εἰς τὰ 1821 οἱ Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ἐλευθέρωσαν ἓνα μικρὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον καὶ οἱ ἄλλοι βαλκανικοὶ λαοὶ (Σέρβοι, Βούλγαροι) ἐλευθέρωσαν μικρὰ μέρη ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν. Οἱ Τοῦρκοι ὅμως ἦσαν ἀκόμη κύριοι τοῦ μεγάλου μέρους τῆς χερσονήσου.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1912) ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τᾶς Βαλκανικῆς (Ἕλληνας, Σέρβοι, Βούλγαροι) ἠνωμένοι ἐπολέμησαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν σχεδὸν ἀπὸ τὴν χερσόνησον.

Ἐπαναληπτικά! ἐρωτήσεις. 1. Εἰς ποῖο μέρος τῆς Εὐρώπης εὐρίσκεται ἡ Βαλκανικὴ; Πῶς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν; Τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος τί λέγουν οἱ γεωλόγοι ὅτι ἦτο πρὸ χιλιάδων χρόνων;

2. Περιγράψατε τὰ ἀνατολικά παραλία. Νὰ παρατηρήσετε τὸν χάρτην καὶ νὰ εὑρετε τοὺς κόλπους τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν παραλίων. Ποίαν διαφορὰν εὐρίσκετε;

3. Τί γνωρίζετε διὰ τὰ ὄρη τῆς Βαλκανικῆς; Νὰ κάμετε ἓνα ἰχνογράφημα ἀπλό, τὸ ὁποῖον νὰ δεικνύη τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀρίων τῆς Βαλκανικῆς. Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι πεδιάδες τῆς. Ποῖοι οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ τῆς;

4. Ποῖα εἶναι τὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς ἀρχαιότητος ἐποχῆς; Ἐνθυμεῖσθε μερικοὺς βασιλεῖς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς; Πότε οἱ Ἕλληνας ἀνέπτυξαν τὸν μεγαλύτερον πολιτισμόν;

5. Πῶς διεδόθη ὁ Ἕλληνικὸς πολιτισμὸς εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς εἰς τὴν Εὐρώπην;

6. Ἀπὸ ποῦ ἦλθον οἱ Σλαῦοι (Σέρβοι), ἀπὸ ποῦ οἱ Βούλγαροι, ἀπὸ ποῦ οἱ Τούρκοι; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς Ἀλβανούς;

ΕΛΛΑΣ

1. Μελέτη τοῦ χάρτου. Ποῖαι θάλασσαὶ βρέχουν τὴν Ἑλλάδα; Ποῖαι χῶραι συνορεύουν με αὐτήν;

Νὰ εὑρετε τὸ ὄρος Ροδόπη. Νὰ δείξετε τὴν ὄροσειρὰν τῆς Πίνδου ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Νὰ κάμετε ἓνα ἰχνογράφημα τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ σημειώσετε σ' αὐτὸ τοὺς μεγαλύτερους ποταμούς τῆς με τὰ ὀνόματά των. Νὰ τοποθετήσετε εἰς τὸ ἰχνογράφημα αὐτὸ καὶ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις.

2. Ποῖα τμήματα ἀποτελοῦν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε τὴν σημερινὴν τῆς ἑκτασιν ἐξ ἀρχῆς. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ποὺ διήρκεσε ὡς τὰ 1827, ἠλευθέρωθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἓνα μικρὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μέρος αὐτὸ ἔχει τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους Κυκλάδας μαζὶ με τὴν Εὐβοίαν, ἀνεκηρύχθη βασιλείον εἰς τὰ 1830 καὶ ὠνομάσθη βασιλείον τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὰ 1864 ἡ Ἀγγλία μᾶς παρεχώρησε τὴν Ἐπτάνησον, δη-

λαδή τὰς νήσους Κέρκυραν, Παξούς, Λευκάδα, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Ζάκυνθον καὶ Κύθηρα.

Εἰς τὰ 1881 ἡ Ρωσία ἐπολέμησε μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν ἐνίκησε καὶ ἐλευθέρωσε τὴν Βουλγαρίαν. Τότε καὶ ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἓνα ὄρεινόν μέρος τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου.

Εἰς τὰ 1912 τὰ τρία κράτη, Ἑλλάς, Σερβία καὶ Βουλγαρία ἠνωμένα ἔκαμαν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, τὴν ἐνίκησαν καὶ ἠλευθέρωσαν ὅλην τὴν Βαλκανικὴν ποῦ ἔχουν σήμερον.

Ἄτυχῶς ὅμως τὰ τρία αὐτὰ σύμμαχα κράτη δὲν συνεφώνησαν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μοιραστοῦν τὰ μέρη, ποῦ ἔλαβαν τῆς Τουρκίας. Ἐγινε τότε νέος πόλεμος μεταξύ τῶν συμμάχων καὶ ἡ Βουλγαρία ἐνίκηθη (1913). Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς πολέμους ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Ἠπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὰς νήσους Κρήτην, Σάμον, Χίον, Μυτιλήνην, Λήμνον, Ἰμβρον, Θάσον, καὶ Τένεδον.

3. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος. Ἐν ἔτος μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἤρχισεν ὁ Εὐρωπαϊκὸς (1914—1919) πόλεμος, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπολέμησεν ὅλος σχεδὸν ὁ κόσμος. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν τὰ κράτη, ποῦ ἐπολεμοῦσαν, ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ὁμάδας.

Ἡ Τουρκία καὶ ἡ Βουλγαρία κατετάχθησαν εἰς τὴν μίαν ὁμάδα, ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ἄλλην. Καὶ ἐπειδὴ ἐνίκησεν ἡ ὁμὰς τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε πάλιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν τὴν δυτικὴν Θράκην, ἥτοι τὴν χώραν ποῦ εἶναι μεταξύ τῶν ποταμῶν Νέστου καὶ Ἐβρου, τῶν ὁποίων ἡ Βουλγαρία εἶχε λάβει μερίδιον κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.

Ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἡ Ἑλλάς ἔλαβε ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἕως τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην μετὰ μέρους τῆς Μικρῆς Ἀσίας.

4. Ἀπότομος αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1922 ὁ πληθυσμὸς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος ἦτο τέσσερα καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια περίπου.

Ἡ Τουρκία ὅμως ἐνίκησε τὴν Ἑλλάδα (Σεπτέμβριον 1922) εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ μᾶς ἀπέσπασε τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην καὶ τὴν Σμύρνην καὶ ἐξεδίωξεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἐνα καὶ ἡμισυ περίπου ἑκατομμύριον Ἕλληνες διωγμένοι καὶ

τελείως πτωχοί ἤλθαν. Εἶναι οἱ πρόσφυγες.

Ἡ Ἑλλάς ἐπροστάτευσεν ὅλα αὐτὰ τὰ διωγμένα παιδιὰ τῆς, εἰς τοὺς γεωργοὺς ἔδωσε κτήματα καὶ ζῶα καὶ ἔκτισε δι' αὐτοὺς οἰκίας εἰς γεωργικοὺς τόπους καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἔκτισεν οἰκίας εἰς τὰς διαφόρους πόλεις. Ὅλοι οἱ πρόσφυγες εἶναι ἔξυπνοι καὶ ἐργατικοὶ καὶ θὰ ὠφελήσουν τὴν Ἑλλάδα ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη.

Πίναξ ποὺ δεικνύει τὴν αὐξῆσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσίν της ἕως σήμερον.

1827	μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν	πληθυσμός.....	700.000
1864	» »	προσάρτησιν τῶν Ἰονίων νήσων	1.600.000
1881	» »	προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ μικροῦ τμήματος τῆς Ἠπείρου	2.000.000
1913	μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.....		4.500.000
1922	» τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.....		6.000.000

Σήμερον μὲ τὴν Τουρκίαν εἴμεθα φίλοι. Οἱ μακροχρόνιοι πόλεμοι ἐδίδαξαν καὶ τοὺς δύο λαοὺς, τὸν Τουρκικὸν καὶ τὸν Ἑλληνικόν, ὅτι οἱ πόλεμοι εἶναι καταστροφή καὶ διὰ τοὺς νικημένους καὶ διὰ τοὺς νικητὰς.

Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Πῶς συνορεύει ἡ Ἑλλάς; 2. Νὰ εἴπητε πότε ἐλευθερώθη ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ποῖαι χῶραι τότε ἀπετέλουν τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον; Ποῖαι ἄλλαι χῶραι προσετέθησαν ὕστερον; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς δύο Βαλκανικοὺς πολέμους; Τί γνωρίζετε διὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον; 3. Ἥξεύρετε νὰ εἴπητε τίποτε διὰ τὴν ἀπότομον αὐξῆσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ 1922;

Υποβολαί. Νὰ κάμετε ἓνα ἀπλό ἰχνογράφημα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ χωρίσετε τὰς Ἑλληνικὰς χῶρας (Πελοπόννησον, Στερεάν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, Ἠπείρου, Μακεδονίαν, Δυτικὴν Θράκην, Ἐπτανήσον καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου). Καὶ νὰ σημειώσετε ἐπάνω, πότε καθε μία ἐξ αὐτῶν τῶν χωρῶν ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πῶς χωρίζουν τὴν Ἑλλάδα αἱ θάλασσαὶ καὶ τὰ ὄρη της

1. **Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος.** Παρατηρήσατε τὸν χάρτην. Ἡ θάλασσα κατὰ χιλίους τρόπους σχίζει τὰ παράλια τῆς καὶ σχηματίζει ὠραιότατα πελάγη καὶ κόλπους, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ νερὰ ἀντανακλοῦν τὸ γαλανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ τῆς. Τὸ

Αἰγαῖον πέλαγος, κατεσπαρμένον μὲ τὰς πολλὰς νήσους του, ὁμοιάζει πρὸς τεράστιον ποταμὸν σπαρμένον μὲ μεγάλους λίθους, πού ἔχρειάσθησαν ὡς φυσικὴ γέφυρα διὰ νὰ περάσουν εἰς τὴν Ἀσίαν, κατὰ τὴν παλαιολιθίαν ἐποχὴν, οἱ Ἕλληνες καὶ νὰ κτίσουν ἐκεῖ τὰς πολυαριθμούς ἀποικίας των.

2. Ἡ Ξηρά. Ἀλλὰ καὶ ἡ ξηρὰ παρουσιάζει τὴν ἰδίαν ποικιλίαν. Τὰ πολὺπλοκα ἑλληνικὰ ὄρη ἐδῶ ὀρθώνονται εἰς κορυφὰς ἀποτόμους, ὅπου δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ, ἐκεῖ σχηματίζουν ὑψηλὰ καὶ μεγάλα ὄροπέδια, παρεκεῖ στέλλουν κλάδους πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ χωρίζουν τὴν χώραν εἰς πολλὰς κοιλάδας, ἢ πεδιάδας.

Ὅλιγα εἶναι τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν φαίνεται ἡ γαλανὴ θάλασσα καὶ ἀπὸ ὀλίγα σημεῖα Ἑλληνικῶν θαλασσῶν ὁ ναύτης δὲ βλέπει τὴν ξηράν.

Ἡ Ἑλλάς λοιπὸν εἶναι ἕνας μέγας ἀριθμὸς ἀπὸ πεδιάδας καὶ κοιλάδας μικρὰς ἢ μεγάλας, πού εἶναι χωρισμένοι μεταξὺ των μὲ ὄρη καὶ ἔχουν ἔξοδον εἰς τὴν θάλασσαν.

Κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν κάθε κοιλάς σχεδὸν ἦτο καὶ μία ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Πολλὰς φορές αἱ δημοκρατίαι αὗται (Σπάρτη, Ἄργος, Ἀθῆναι, Θῆβαι κ.λ.π.) ἐπολέμησαν μετωξὺ των.

Ὅταν μία πόλις ἐμεγάλωνε πολὺ καὶ οἱ κάτοικοι ἐπλεονοζῶν, ἔτρεχαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου, διὰ νὰ εὕρουν τόπον ὅμοιον πρὸς τὴν πατρίδα των, καὶ ἐκεῖ ἔκτιζαν νέαν πόλιν (ἀποικίαν). Ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἐγένευσαν ἀπὸ τοιαύτας ἀποικίας καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διεδόθη εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Ἄλλ' ἂν τὰ ὄρη χωρίζουν τοιοῦτοτρόπως τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, ἡ θάλασσα ἐνώνει ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς μία ἀπέραντος πεδιάς, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν τὰ πλοῖα πλέουν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὅπως αἱ ἄμαξαι ἢ τὰ αὐτοκίνητα καὶ οἱ σιδηρόδρομοι εἰς τὴν ξηράν.

3. Κλίμα. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα μας ἔχομεν δύο ἐποχὰς κατ' ἔτος, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ψυχράν. Γνωρίζομεν ἀκόμη ὅτι μερικὰς ἡμέρας κάθε ἔτος βρέχει πολὺ ἢ ὀλίγον καὶ ὁ ἀήρ εἶναι γεμάτος ὑγρασίαν, ἐνῶ ἄλλοτε πάλιν εἶναι ὠραία γαλήνη.

Τὰς μεταβολὰς τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους εἰς μίαν χώραν, τὸν βαθμὸν καὶ τὴν διάρκειάν του καὶ τὴν πολλὴν ἢ ὀλί-

γην ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος κατὰ τὰς διάφορους ἐποχάς, ὀνομάζομεν κλίμα τῆς χώρας.

Καθεὶς μας γνωρίζει τὸ κλίμα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του. Ἄν κανεὶς ἔτυχε νὰ ζήσῃ ἀρκετὸν καιρὸν καὶ εἰς ἄλλην χώραν, ἐγνώρισε καὶ ἐκείνης τὸ κλίμα καὶ θὰ ἔχη ἴσως παρατηρήσει μικρὰς ἢ σπουδαίας διαφορὰς μεταξύ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου κλίματος.

Ολοὶ οἱ τόποι δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ χώραι ὅπου ἡ θερμὴ ἐποχὴ διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν ψυχράν, λέγονται θερμαὶ χώραι, ὅταν γίνεται τὸ ἀντίθετον λέγονται ψυχραὶ. Ἀκόμη εἶναι χώραι ὑγραὶ καὶ ἀντιθέτως χώραι ξηραὶ ἢ περιοδικῶς ξηραὶ καὶ ὑγραὶ.

Τὸ κλίμα ἑνὸς τόπου ἐξαρτᾶται:

α) Ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν Ἴσημερινόν, ἢ ὡς λέγομεν ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου. Ὅσον περισσότερον ἀπέχει ἕνας τόπος ἀπὸ τὸν Ἴσημερινόν, τόσον ψυχρότερος εἶναι. Διὰ τὰς χώρας τοῦ Βορείου ἡμισφαιρίου, ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Ἑλλάς, ψυχρότεραι χώραι εἶναι αἰ βορειότεραι.

β) Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ τόπου ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὰ ὄρεινὰ μέρη καὶ τὰ ὄροπέδια, τόποι δηλαδή, ποὺ εὐρίσκονται ὑψηλὰ ἀπὸ τὴ θάλασσαν, εἶναι ψυχρότεροι ἀπὸ τὰς χαμηλὰς πεδιάδας.

γ) Ἀπὸ τὴν γειτονίαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τοὺς παραλίους τόπους ὁ ἀήρ εἶναι γενικῶς ὑγρότερος. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης μετριάζει τὸ ἰσχυρὸν ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος καὶ τὴν θερμὴν τοῦ θέρους (ὠκεάνειον κλίμα). Ἀντιθέτως τὸ κλίμα τῶν τόπων, ποὺ εὐρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης παρουσιάζει καὶ χειμῶνα δυνατὸν καὶ θέρους πολὺ θερμὸν (ἠπειρωτικὸν κλίμα).

δ) Ἀπὸ μερικὰς τοπικὰς συνθήκας, π.χ. ἀπὸ τοῦ πλάτους τῆς βροχῆς ἢ ὅποια πίπτει κατ' ἔτος, ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ πνέουν, ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν πλεθσίων ὀρέων (ὡς π.χ. τὰ ὄρη ἐμποδίζουν τοὺς βορείους ἢ νοτίους ἀνέμους).

4. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πατρίς μας εἶναι γενικῶς χώρα θερμὴ. Ὁ χειμὼν εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος δὲν διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ 4 ἢ 5 τὸ πολὺ μῆνας κατ' ἔτος οἱ ἄλλοι μῆνες εἶναι θερμοί. Πολλαὶ ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλάδος π.χ. αἱ Κυκλάδες, τὰ νότια καὶ τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἢ Ἀττικὴ κλπ. ἔχουν πολὺ ἥπιον χειμῶνα καὶ ὁ

Ίλιος πολύ σπανίως κρύπτεται ὀπισθεν τῶν νεφῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ψυχρὰν ἐποχὴν. Μόνον εἰς τὰς βορειότερας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν ἰδίως καὶ τὴν Θράκην, ὁ χειμῶν εἶναι δυνατώτερος καὶ διαρκεῖ καὶ περισσότερον· ἐκεῖ ἐνδύονται μὲ γούνας τὸν χειμῶνα. Τὰ ὄρεινά μέρη καὶ τὰ ὄροπέδια τῆς πατρίδος μας εἶναι βεβαίως ψυχρότερα. Ἐκεῖνος πού ταξιδεύει πχ. μὲ σιδηρόδρομον τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰς Καλάμας εἰς τὴν Τρίπολιν, ἀπὸ τὴν χαμηλὴν δηλαδὴ πεδιάδα τῆς Μεσσηνίας πρὸς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας (700 περίπου μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν), θὰ ἐκπλαγῆ ἀπὸ τὴν ἀπότομον μεταβολὴν πού θὰ παρατηρήσῃ εἰς διάστημα 2 ὥρῶν σιδηροδρομικοῦ ταξιδίου. Ἐνῶ ἀπὸ τὰς Καλάμας ἔφυγε μὲ ἥλιον καὶ γλυκὺν καιρὸν, ἐνῶ ὄλα γύρω του ἐφ' ὅσον διασχίζει τὴν Μεσσηνιακὴν πεδιάδα, λεμονέαι, πορτοκαλλέαι, ἐλαιόδενδρα, ἀνοίγουν πλούσιον πράσινον φύλλωμα εἰς τὸν γλυκὺν ἥλιον, ὅταν μετ' ὀλίγον εὐρεθῆ εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας, θὰ ἴδῃ ὅτι ὄλα αὐτὰ ἀποτόμως ἐξαφανίζονται. Οὐρανὸς σκεπασμένος ἀπὸ νέφη πυκνὰ καὶ ψῦχος ἰσχυρὸν ἀντικαθιστᾷ τὸν γλυκὺν καιρὸν τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος. Οὔτε ἐλαιόδενδρα, οὔτε πορτοκαλλέαι, οὔτε λεμονέαι φαίνονται. Κλίμα βαρὺ, πεδιάς ἄδενδρος, κατάλληλος διὰ σιτηρά, ὅπως αἱ πεδιάδες βορειοτέρων χωρῶν. Ὅρη γυμνὰ ἢ σκεπασμένα μὲ δένδρα τῶν ψυχρῶν κλιμάτων.

5. Ἄνεμοι καὶ βροχαί. Εἰς τὸ Αἰγαῖον πνέουν ἰδίως οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὰς περισσοτέρας ἡμέρας τοῦ ἔτους, μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνοιξεως καὶ τὸ φθινόπωρον πνέουν οἱ νότιοι. Καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας πνέουν προπάντων οἱ βόρειοι ἄνεμοι. Οἱ νότιοι ἄνεμοι, καθὼς διέρχονται θερμοὶ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν χώραν μας, φέρουν πολλοὺς ἀτμούς· αὐτοὶ οἱ ἀτμοὶ ἀναλύονται ὕστερον εἰς εὐεργετικὰς βροχάς, διὰ τοῦτο ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν εἶναι ἡ ἴδια συνήθως μὲ τοὺς νοτίους ἀνέμους. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς βορειοδυτικούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν πρὸ πάντων ἐκεῖ.

Περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Ἠπειρον, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν Ἐπτάνησον, τὴν Ἠλείαν βρέχει πολὺ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀκόμη. Ὀλιγώτερον βρέχει εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θεσσαλίαν καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

6. Φυτά. Τὸ γλυκὺ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, ὁ λαμπρὸς τῆς ἡλίου καὶ πρὸ πάντων ἡ ποικιλία τοῦ τόπου τῆς βοηθοῦν τὴν ἀνάπτυξιν πλήθους φυτῶν. Ὅλοι σχεδὸν αἱ παράλιοι περιφέρειαι καὶ αἱ νῆσοι εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ μεγάλους ἐλαιῶνας, ἡ ἄμπελος καλλιεργεῖται εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα· ἀκόμη ἡ συκῆ καὶ πολλὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα κάθε εἶδους.

Εἰς τὰς θερμὰς πεδιάδας τῶν νοτιωτέρων μερῶν καὶ εἰς τὰς νήσους θαυμαστοὶ κῆποι ἀπὸ ἐσπεριδοειδῆ (λεμονεαί, πορτοκαλλεαί, μανταρινεαί κλπ.) εὐχαριστοῦν τὸ βλέμμα καὶ ἀρωματίζουν τὸν ἀέρα. Μόνον αἱ βορειότεραι ἐπαρχίαι (Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη) παρουσιάζουν διαφορὰν εἰς τὰ καλλιεργούμενα φυτά· εἰς αὐτὰς πλεονάζουν τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ καπνός. Γενικῶς ἀπὸ τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ τὴν πρώτην θέσιν ἔχουν εἰς τὰς βορειότερας ἐπαρχίας τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ καπνός, εἰς τὰς νοτιωτέρας καὶ τὰς νήσους ἡ σταφίς, ἡ κοινὴ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς μερικοὺς βαλτοτόπους καλλιεργεῖται καὶ βάμβαξ καὶ ὄρυζα.

7. Δασικὰ φυτά. Εἰς τὰ χαμηλὰ ὄρη καὶ τοὺς λόφους, ἂν δὲν εἶναι πετρώδη, καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, ἡ ἄμπελος καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ δὲν εὐδοκιμοῦν. Ἐκεῖ βασιλεύουν τὰ δασικὰ φυτά, δένδρα καὶ θάμνοι. Τὰ ἔλατα, αἱ φιλλύραι, ἡ ὄξυς κοσμοῦν πολλὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελοῦν μεγάλα δάση· ἡ πεύκη καλύπτει μὲ τὸ ὠραῖον πρᾶσινον χρῶμα τῆς ὄλα τὰ ὄρη ποῦ εἶναι νοτιῶς τῆς Θεσσαλίας. Εἰς τὸ Πήλιον, εἰς τὸν Ἄθωνα, εἰς τὸν Τυμφρηστόν, εἰς τὰ ὄρη τῆς Κρήτης καὶ μερικὰ τῆς Μακεδονίας ἐπικρατεῖ ἡ καστανέα· ἡ βαλανιδιά καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς εἶναι πολὺ συνηθισμένα δένδρα τῶν ἐλληνικῶν δασῶν. Καὶ θάμνοι πολλοί, ὅπως ἡ κουμαριά, τὸ ρεῖκι, ἡ συμρτιά, ὁ σκοῖνος κλπ. καλύπτουν τὰς πλευρὰς τῶν ἐλληνικῶν ὀρέων καὶ τὰ κάμνουν ὠραιότερα ἀπὸ τὰ ὄρη κάθε ἄλλης χώρας.

Εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν χειμάρρων ὑψώνει ὁ πλάτανος μεγάλα κλωνάρια.

8. Προϊόντα. Ὁ τόπος τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ὡς εἴπομεν, τόσον διάφορος καὶ τὸ κλίμα τῆς τόσον εὐνοϊκὸν διὰ τὴν καλλιέργειαν, ὥστε παράγει πολλὰ χρήσιμα διὰ τροφήν, ἐνδύματα καὶ κατοικίαν προϊόντα.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ἑλλάδος εἶναι:

α) Δασικά. Ξυλεία ἀπὸ τὰ δάση (διὰ οἰκοδομᾶς, πλοῖα, ἀμάξας, ἔπιπλα, διὰ καῦσιν κλπ.), βαλανίδια, κάστανα, χαρούπια, ρητίνη, φλοιὸν πεύκης, βαφικὰ φυτὰ κλπ.

β) Κτηνοτροφικὰ καὶ ζωοτεχνικὰ. Ἴππους, βόας, κρέατα, μαλλιά, δέρματα, τυρίον, βούτυρον, μέλι, κηρίον κλπ.

γ) Γεωργικά. Δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, κριθή, ἄραβόσιτος, σίκαλις, βρώμη) ὄσπρια, καπνός, σταφίς, ἔλαια, ἔλαια, οἶνος, βάμβαξ, λίνον, ἔσπεριδοειδῆ, σῦκα, καρύδια καὶ διάφοροι ὀπῶραι.

δ) Βιομηχανικά. Ἄλευρον, οἰνόπνευμα, ποτάσα, σάπωνες, νάφθη, κατειργασμένα δέρματα, ὑφάσματα βαμβακερά, μάλλινα καὶ μεταξωτά, τάπητες, κουβέρται, παστοὶ ἰχθύες, ζῦθος, τσιμέντα, χημικὰ λιπάσματα, χάρτης, ὑάλινα εἶδη, πήλινα ἄγγεῖα, ἐλαιοχρώματα, βερνίκια, πολλὰ σιδηροβιομηχανικὰ εἶδη, κλίνας, ἄροτρα, μηχανήματα διάφορα καὶ ἐργαλεῖα κλπ., καὶ εἰς πολλὰ μέρη (Πειραιᾶ, Σῦρον, Σκίαθον, Γαλαξίδιον, Βόλον κλπ.) ὑπάρχουν ναυπηγεῖα, ὅπου ναυπηγοῦν μικρὰ καὶ μεγάλα ἱστιφόρα πλοῖα.

ε) Ἀλιευτικά. Ἄφθονοι ἰχθύες.

στ) Ὀρυκτά. Ὠραῖα λευκὰ καὶ χρωματιστὰ μάρμαρα, μεταλλεύματα μολύβδου, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λευκοσιδήρου, χρωμίου κλπ., σμύριδα, λευκόλιθον, θηραϊκὴν γῆν (μπαρτζουλάνα), λιγνίτας, ἄλας, πού γίνεται εἰς ἄλυκας, θειαφόχωμα, μολόλιθους καὶ πολλὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά.

Ἄτυχῶς οἱ ὀρυκτοὶ ἄνθρακες τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀρίστους καὶ δι' αὐτὸ ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ναυτιλία προμηθεύονται διὰ τὰ ἐργοστάσια, τὰ ἀτμόπλοια καὶ τοὺς σιδηροδρόμους γαιάνθρακας ἀπὸ ξένας χώρας.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω προϊόντα τὰ παράγουν αἱ πεδιάδες, τὰ ὄρη καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἑλληνικῆς γῆς.

9. Αἱ συκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος. Οὔτε κάθε χώρα, οὔτε κάθε καλλιεργητὴς παράγει ὅλα ὅσων ἔχει ἀνάγκη διὰ τροφήν, ἐνδύματα καὶ κατοικίαν· δι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι ἀνταλλάσσουν τὰ προϊόντα των μὲ ἄλλα προϊόντα εἴτε τῆς χώρας των εἴτε καὶ ξένων χωρῶν. Ἀπὸ τὰς πεδιάδας, πού παράγουν σῖτον, μεταφέρουν τὰ σιτηρὰ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη. Τὰ ὄρεινὰ μέρη ἐξ ἄλλου παράγουν προπάντων κτηνοτροφικὰ προϊόντα, αἱ δὲ νῆσοι ἔλαιον καὶ ἰχθύς. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη στέλ-

λουν εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα πρώτας ὕλας (μαλλιά, μέτα-
ξαν, βάμβακα, σταφίδα, ρητίνη, δέρματα ἀκατέργαστα κλπ.),
διὰ νὰ κατεργασθοῦν εἰς διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα (ὑ-
φάσματα, οἰνόπνευμα, νάφθαν, δέρματα κατεργασμένα κλπ.)
τὰ ὅποια πάλιν θὰ μεταφερθοῦν εἰς διαφόρους τόπους.

Τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων διὰ κατεργασίαν ἢ ἀνταλλα-
γὴν τὴν ἐξυπηρετοῦν αἱ συγκοινωνίαι.

Εἰς τὴν χώραν μας σήμερον τὰ καλύτερα μέσα συγκοινωνίας
εἶναι εἰς τὴν ξηρὰν οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τὰ αὐτοκίνητα.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι:

1. Ἡ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Πελοποννήσου.
2. Ἡ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος (Μεσολογγίου—Ἀγρινίου).
3. Ἡ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.
4. Ἡ γραμμὴ τῶν σιδηροδρόμων Ἀττικῆς—Ἀθηνῶν—Λαυ-
ρείου κλπ.

4. Ἡ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης—Εὐρώπης.

6. Ἡ τῶν σιδηροδρόμων Θεσσαλίας (Βόλος—Λάρισα καὶ
Βόλος—Καλαμπάκα).

7. Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Μοναστηρίου.

8. Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῶν παραλίων καὶ τῶν νήσων ἐκτε-
λοῦν πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα.

Ἐνδιαφερόμεθα ἀκόμη νὰ ἡμποροῦμε νὰ στέλλωμεν ἐμπορεύ-
ματα εἰς ξένας χώρας καὶ νὰ φέρωμεν ἄλλα ἀπὸ τὰς ξένας χώ-
ρας εἰς τὸν τόπον μας. Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη ἡ Ἑλλάς εἶναι πολὺ
εὐτυχής, διότι εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν ἡπείρων Εὐρώπης, Ἀ-
σίας καὶ Ἀφρικῆς.

Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ μας βλέπουν πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπου πω-
λῶμεν καὶ ἀγοράζομεν ἐμπορεύματα ἢ πηγαίνομεν διὰ νὰ σπου-
δάσωμεν. Πολλὰ ἀτμόπλοια ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἐκτελοῦν τα-
ξιδία μεταξὺ ἑλληνικῶν καὶ εὐρωπαικῶν λιμένων καθ' ἡμέραν.

Καμμία ἄλλη χώρα δὲν ἔχει τοποθεσίαν τόσο καλὴν διὰ τὸ
ἐμπόριον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ὅπως ἡ χώρα μας, καὶ
καμμία ἄλλη χώρα δὲν ἔχει ἀκτὰς μὲ τόσοις καλοῦς λιμένας.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας μας ἔχει ἀρκετὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς.
Μὲ τὰς ὁδοὺς αὐτὰς γίνεται ἡ συγκοινωνία τῶν κατοίκων καὶ
ἡ μεταφορὰ τῶν προϊόντων καὶ τῶν ἐμπορευμάτων μὲ αὐτο-
κίνητα καὶ ἀμάξια.

Εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη αἱ σύγκοινωνοὶ ἐκτελοῦνται μὲ ἵππους, ἡμιόνους καὶ ὄνους.

- Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Παρατηρήσατε τὴν χάρτην τῆς Ἑλλάδος καὶ λέγετε τί βλέπετε εἰς τὰ παράλια τῆς;
2. Τί παρατηρεῖτε εἰς τὴν ξηρὰν;
3. Τί εἶναι κλίμα;
4. Τί ἠξεύρετε διὰ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος;
5. Ποῖοι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς πατρίδος μας συνήθως;
6. Ἐχετε δάση κοντὰ εἰς τὴν κατοικίαν σας; Τί δένδρα ἔχουν;
7. Τί προϊόντα παράγει ὁ τόπος σας; Νὰ ἐνθυμηθῆτε τὰ σπουδαιότερα δασικὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος, τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ γεωργικὰ. Νὰ εὔρητε εἰς τὴν χάρτην τὰς σιδηροδρομικὰς συγκοινωνίας τῆς Πελοποννήσου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Νὰ παρακολουθήσετε τὴν γραμμὴν Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης καὶ νὰ σημειώσετε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὴν γραμμὴν τῆς. Νὰ εὔρετε τὴν πορείαν ἑνὸς ἀεροπλοίου ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Κέρκυρον, εἰς Κρήτην, εἰς Θεσσαλονίκην, εἰς Βόλον. Νὰ σημειώσετε εἰς τὴν χάρτην θαλασσινὰ ταξίδια μεταξὺ διαφόρων λιμένων καὶ νησιῶν τῆς Ἑλλάδος.

10. Ἡ παιδεία. Εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης ὁ λαὸς ἔχει μεγαλυτέραν μόρφωσιν ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῶν ἄλλων Ἠπειρώων. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα προσπαθεῖ τὸ κράτος νὰ μανθάνουν ὅλοι γράμματα.

Μία ἀπὸ τὰς πρώτας φροντίδας τῆς Πολιτείας, μόλις ἠλευθερώθη ἡ πατρίς μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἦτο νὰ κάμουν σχολεῖα, καὶ τώρα ὑπάρχουν σχολεῖα εἰς ὅλα τὰ χωριά καὶ ὁ καθεὶς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ στέλλῃ τὰ πσιδιά του εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον διὰ νὰ μορφωθοῦν, χωρὶς νὰ πληρώνῃ δίδακτρα. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκτίσθησαν χιλιάδες ὠραιότατα σχολεῖα εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ καλὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους λόγους, ποὺ κάμνουν νὰ προοδεύσῃ ἕνος τόπος, διότι οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ προβοῦν εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ προβοῦν οἱ ἀγράμματοι.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ Λαϊκὴ ἐκπαίδευσις, ἡ Μέση ἐκπαίδευσις, καὶ ἡ Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις.

Ἡ Λαϊκὴ ἐκπαίδευσις εἶναι τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ὑπάρχουν περίπου 8.000 Σχολεῖα.

Ἡ Μέση ἐκπαίδευσις εἶναι τὰ Γυμνάσια, τὰ Λύκεια, τὰ ἰδι-

ωτικά Σχολεία, αί Ἐμπορικά, Γεωργικά, Ἱερατικά Σχολαί καί Παιδαγωγικά Ἀκαδημαί.

Ἡ Ἀνωτάτη περιλαμβάνει: 2 Πανεπιστήμια, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν, τὴν Ἀνωτάτην Δασολογικὴν σχολὴν καί τὰς Σχολὰς τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν.

11. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι βασιλεία κληρονομική. Βασιλεὺς δὲ σήμερον τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὁ Γεώργιος ὁ Β΄.

12. Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται εἰς 38 νομούς. Ἐκαστος Νομὸς διοικεῖται ἀπὸ ἑνα Νομάρχου.

Εἰς τὰς νέας χώρας Μακεδονίαν, Θράκην, Ἡπειρον καί Κρήτην ἀντὶ τῶν νομαρχῶν ὑπάρχουν Γενικοὶ Διοικηταί.

Δικαιοσύνη. Αἱ ποινικαὶ ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν δικάζονται εἰς τὰ Πταισματοδικεῖα, τὰ Πλημμελειοδικεῖα καί τὰ Κακούργιοδικεῖα.

Αἱ διαφοραὶ τῶν πολιτῶν δικάζονται εἰς τὰ Εἰρηνοδικεῖα, τὰ Πρωτοδικεῖα καί τὸ Ἐφετεῖον.

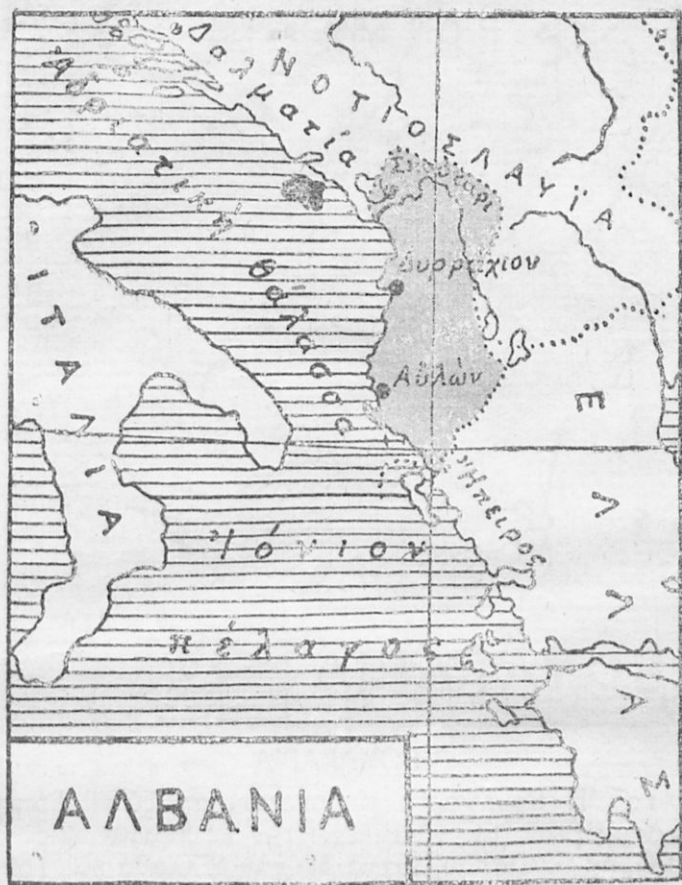
Ἀνώτατον δικαστήριον εἶναι ὁ Ἄρειος Πάγος.

Εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας καταφεύγουν οἱ πολῖται ὅταν ἀδικοῦνται ἀπὸ Κρατικὰς ὑπηρεσίας.

Θρησκεία. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀνήκουν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν Θρησκείαν (τὰ 95 ο/ο). Ὑπάρχουν ὀλίγοι Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Ἑβραῖοι, καί Μωαμεθανοί.

ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

Ἡ πολιτικὴ διαίρεσις τοῦ τόπου ἐξηγεῖ τὴν διαφορὰν τῶν φυλῶν. Τὰ 38 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου (39 κατὰ τετρ. χιλιομ.) ἀποτελοῦν ἕξ κράτη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Νοτιοσλαβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Τουρκίαν, τὴν Ρουμανίαν καί τὴν Ἀλβανίαν. Οἱ κάτοικοι ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν. Οἱ πραγματικοὶ Τοῦρκοι ἀνήκουν εἰς τὴν μογγολικὴν, αὐτοὶ ὅμως εἶναι ὀλίγοι. Οἱ πολλοὶ Τοῦρκοι εἶναι εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς, εἶναι δηλαδὴ χριστιανοὶ ποὺ ἔγιναν τοῦρκοι κατὰ τὰ 500 περίπου χρόνια (1453—1912) ποὺ διήρκεσεν ἡ Τουρκικὴ κυριαρχία εἰς τὴν Βαλκανικὴν.

ΑΛΒΑΝΙΑ 1

Θέσις. Ἡ Ἀλβανία εἶναι τὸ μικρότερον βαλκανικὸν κράτος εἰς τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου μεταξύ Ἑλλάδος, τῆς Νοτιοσλαβίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Ἐκτασις 28.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 900.000. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Δυρράχιον ἄλλαι πόλεις Αὐλών καὶ Σκούταρι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ἀλβανίας.

Προϊόντα. Ὀπώραι, καπνός, μέταξα, μαλλὶ καὶ ἔλαιον.

Ἡ Ἀλβανία ἀπὸ τὸ 1939 προσηρτήθη εἰς τὴν Ἱταλίαν καὶ ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἱταλικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐρωτήσεις. Δείξτε τὴν Ἀλβανίαν εἰς τὸν χάρτην. Ποίους λιμένας τῆς Ἀλβανίας γνωρίζετε; Κάμετε ἕνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Πῶς ἄλλως πηγαίνομεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν; Κάμετε ἕνα ταξίδιον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ἐνα ὁμοίον ἀπὸ τὴν Φλώριαν.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Θέσις. Ἡ Βουλγαρία εὐρίσκεται μεταξύ Ροδόπης καὶ κάτω Δουνάβειος. Εἰς τὰ Β. ἔχει τὴν Ρουμανίαν, εἰς τὴν Α. τὴν Μαύρην θάλασσαν, εἰς τὰ Ν. τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, εἰς τὰ Δ. τὴν Νοτιοσλαβίαν.

* Ἐκτασίς 107.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

* Πληθυσμὸς 5.700.000 κάτοικοι.

* Ὄρη. Τὰ Βαλκάνια καὶ ἡ Ροδόπη.

* Ποταμοί. Δούναβις, Ἔβρος.

Προϊόντα. Ἡ Βουλγαρία εἶναι μετὰ τὴν Ρουμανίαν τὸ εὐφωρότερον ἀπὸ τὰ βαλκανικὰ κράτη: σιτηρὰ, ὄρυζα, ὄσπρια, τριαντάφυλλα, καπνός, μαλλί, μέταξα, ξυλεία οἰκοδομῶν, τυρός, δέρματα ἀκατέργαστα καὶ ζῶα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς εἶναι: Ἡ Σόφια ἡ πρωτεύουσα, Φιλιππούπολις, Βάρνα, Πύργος, Ρουχτσούκιον, Σλίβεν, Πλεύνα, Στάρνα.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης τὴν Βουλγαρίαν. Ποῖα ὄρη τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα; Κάμετε ἕνα ταξίδιον μὲ πλοῖον εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βουλγαρίας. Νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Σόφιαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον; μὲ τὸ αὐτοκίνητον; ἀπὸ ποῦ εἰσαγωγῆτε ποῖα προϊόντα ἀγοράζετε ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ποῖα τῆς πωλοῦμεν;

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἔχει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θράκης (25.000 τετρ. χιλίωμ. κάτοικοι 1.000.000). Τὸ τουρκικὸν ὄμως κράτος εἶναι εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Μ. Ἀσίας (567.000 τετρ. χιλίωμ., κάτ. 10.500.000). Τέσσαρας καὶ πλέον φορές μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἑκτασίαν καὶ δύο φορές εἰς τὸν πληθυσμὸν (11.500.000 κάτ.). Πόλεις Κωνσταντινούπολις ἢ Πόλη (κάτ. 675.000), Ἀδριανούπολις εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἄγκυρα, ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας, Σμύρνη, Μαγνησία, Προύσα, Καισάρεια, Ἰκόνιον, Τραπεζοῦς ὅλαι εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐρωτήσεις. Δεῦτε τὴν Τευρκίαν. Κόμειτε ἕνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὁμοίως μετὰ τὸν σιδηρόδρομον, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Πῶς πηγαίνομεν εἰς τὴν Ἄγκυραν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν; Πῶς πηγαίνομεν ἀπὸ τὴν Σμύρνην; Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Η ΝΟΤΙΟΣΛΑΥΙΑ

Θέσις. Εἰς τὰ Β. ἔχει τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Οὐγγαρία· εἰς τὰ Α. τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν, εἰς τὰ Ν. τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν, εἰς τὰ Δ. τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ τὴν Ἰταλίαν.

Ἐκτασίς 455.000 τετραγων. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 13 1)2 ἑκατομμύρια.

Ὅρη. Δειναρικά· Ἄλπεις καὶ ὁ Σκάρδος.

Ποταμοί. Δούναβις, Δραῦος, Σαῦος, Μοράβας, Ἀξιός.

Προϊόντα Δημητριακά, ζῶα, κρέας, λίπος, τυρός, πουλερικά, δέρματα, οἶνοι, καπνός, ὀπῶραι, λαχανικά, ὄσπρια, πατάται, κάνναβις, μεταλλεύματα. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Βελιγράδιον. Ἄλλαι πόλεις: ἡ Νύσσα εἰς τὴν διακλάδωσιν τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Πόλεως καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ Ἄγραμ, ἡ ὠραιότερα πόλις, ἡ Θηρεσιούπολις ἡ μεγαλυτέρα πόλις εἰς τὰ Β. σύνορά της· ἡ Ζάρα ἡ Σεράγεβο, τὸ Μοναστήριον, Λάμπαχ, Σκόπια καὶ Πρισράνη.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Νοτιοσλαβίαν. Δείξατε τοὺς κυριωτέρους λιμένας της. Κάμετε ἓνα σιδηροδρομικὸν ταξίδι εἰς τὴν πρωτεύουσάν της. Ἦμπορεῖτε νὰ εἴπητε ποῖα προϊόντα εἰσάγομεν ἀπὸ τὴν Νοτιοσλαβίαν καὶ ποῖα τῆς πωλοῦμεν;

Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Τὸ μεγαλύτερον βαλκανικὸν κράτος. Εἶναι χώρα πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ βιομηχανία της προοδεύει, διότι ἔχει πολλὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὡς κινητήριον δύναμιν.

Θέσις. Εἰς τὰ Β. Τσεχοσλοβακία καὶ Πολωνία, εἰς τὰ Α. Ρωσία καὶ Μαύρη θάλασσα, εἰς τὰ Ν. Βουλγαρία, εἰς τὰ Δ.

Οὐγγαρία καὶ Νοτιοσλαβία (Σερβία).

* Ἐκτασίς 310.000 τετραγωνικά χιλιάμ.

Πληθυσμὸς 17 ἑκατομμύρια κάτοικοι.

Ποταμοί. Δούναβις, Προύθος, Σερέτης, Δνεΐστερος.

* Ὀρη. Καρπάθια, Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπει.

Προϊόντα. Δημητριακά, πετρέλαιον, βενζίνη, ξυλεία, ζῶα, κρέας, λίπος, βούτυρον, αὐγά, γαιάνθρακες, πουλερικά, δέρματα, μεταλλεύματα, ἄλας, ζάκχαρις, καπνός. ἔχει προτεύουσαν τὸ Βουκουρέστιον. Ἄλλαι πόλεις εἰ-

ναι τὸ Ἰάσιον, τὸ Γαλάζιον, ἡ Βραβλα, Κίσενοβον, Τσέρνοβιτς, Κωνσταντσα, Τσέμεσβαρ καὶ Ἰσμαηλία.

Ἐρωτήσεις. Δεῖτε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ρουμανίαν. Πῶς πηγαίνομεν μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ρουμανίαν; Πῶς πηγαίνομεν μετὰ τὸν σιδηρόδρομον εἰς τὸ Βουκουρέστιον; Περιγράψατε τὰ ταξίδια αὐτά. Τί πράγματα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ρουμανίαν καὶ τί τῆς πωλοῦμεν; Κάποτε ἕνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὸν Δούναβιν καὶ περιγράψατε τὰ μέρη πρὸς βλέπτετε. Νὰ ἀνομάσητε ἀκόμη τὰς πολιτείας τὰς ὁποίας διέμχθε εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βουλγαρίαν καὶ Νοτιοσλαβίαν.

ΚΡΑΤΗ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΔΟΥΝΑΒΙΝ
(Αὐστρία—Ουγγαρία—Τσεχοσλοβακία)

ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἐκτασίς 84.000 τετραγων. χιλίωμ., κάτοικοι 6.600.000
Προϊόντα. Ζύλα, σίδηρα, ἐργαλεία σιδηρᾶ, χάρτης, φορέματα, δερμάτινα εἶδη, χημικὰ προϊόντα, μαγνησίτης, οἶνοι,

ζύθος, ζῶα, κρέας, γάλα καὶ προϊόντα οὗτω, δημητριακά, γαιάνθρακες, μουσικά εἶδη.

Ὁ Δούναβις, ὁ ὁποῖος διασχίζει ἀπὸ Δ. πρὸς τὰ Α. τὴν χώραν, εἶναι πλωτὸς καὶ πέραν τῶν δυτικῶν συνόρων τῆς καὶ διευκολύνει τοὺς κατοικοὺς μαζί με τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων τῆς. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρὸν. Ἡ Αὐστρία εἶναι χώρα περισσότερον ὄρεινὴ καὶ μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτεται με δάση, ποὺ δίνουν πλοῦτον πολὺν με τὴν τεχνικὴν ἐκμετάλλευσίν των. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστρίας εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς. Αἱ σπουδαιότεραι ἐργασίαι τῶν κατοίκων εἶναι αἱ ἀγροτικαί. Ἡ βιομηχανία ὄχι πρωτευμένη, ὅπως εἰς ἄλλας βιομηχανικὰς χώρας.

Ἡ Βιέννη εἶναι πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας, κέντρον ἐπιστημονικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι ἡ Λύντζ καὶ ἡ Γράτς. Ἡ Αὐστρία προσηρτήθη ὑπὸ τῆς τῆς Γερμανίας τὸ θέρος τοῦ 1939.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Αὐστρίαν εἰς τὸν χάρτην. Νὰ μεταβῆτε με τὴν σιδηροδρομὸν εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς. Νὰ μεταβῆτε με τὸ πλοῖον. Ἐχετε ἀκούσει διατὶ συνήθως πηγαίνομεν εἰς τὴν Βιέννην; Γνωρίζει καὶ εἰς νὰ εἶπη διατὶ φημίζεται ἡ Βιέννη; Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τὴν Αὐστρίαν πρὸ τοῦ 1915;

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἐκτασὶς 88.000 τετραγωνικὰ χιλιάμ., κάτοικοι 6.000.000.

Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας εὐρίσκεται ἀνατολικῶς τῆς Αὐστρίας, εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ τὴν ποτίζει ὁ Δούναβις καὶ ὁ Τίζας. Ἴπποι καὶ βόες τρέφονται χιλιάδες εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ἀκόμη καὶ ἑκατομμύρια πρόβατα καὶ αἰγες. Ὁ Δούναβις πλημμυρεῖ συχνὰ καὶ καλύπτει μεγάλας ἐκτάσεις. Μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Τίζα ἀπλοῦται ἡ οὐγγρικὴ «Μεσοποταμία». Οἱ Οὐγγροὶ ἢ Μαγυάροι ἔχουν ταταρικὴν καταγωγὴν, ἤλθαν εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν.

Προϊόντα. Σίτος, ἀραιβόσιτος, ἵπποι, ζῶα, κρέας, λίπος, βούτυρον, αὐγά, ὄσπρια, ὀπῶραι, λαχανικά, ζάχαρις, κπνός, οἶνος, δέρματα, γοῦναι, ἄνθρακες, σπόροι φυτῶν.

Σπουδαιότεραι πόλεις. Βουδαπέστη ἡ πρωτεύουσα καὶ Σεγεδίν.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε τὴν Οὐγγαρίαν εἰς τὸν χάρτην. Πῶς πηγαίνομεν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν; Κάμετε τὸ ταξείδιον αὐτὸ με σιδηροδρομὸν καὶ με πλοῖον. Διατὶ φημίζεται ἡ Οὐγγαρία; Μήπως ἔχετε ἀκούσει ἄν ὁμοιάζουν ἢ ἄν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους οἱ Οὐγγροὶ;

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἔκτασις 140.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα 14.000.000 κάτοικοι (96 κατὰ τετραγ. χιλίόμ.).

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι χώρα ὄρεινή, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ΒΔ. τὸξον τῶν Καρπαθίων (Σλοβακία) καὶ ἀπὸ στρογγύλου ὀροπέδιον τὸ ὁποῖον σχηματίζουν τὰ ὄρη Ἑρτσ, Σουδήτια καὶ Γιγάντεια.

Δὲν ἔχει ἔξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Δούναβις καὶ Ἄλβις (Βαλτικὴ) ἔχουν γίνει διεθνεῖς.

Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει τὰ 95 ο/ο τῆς παραγωγῆς τῆς ζαχάρεως τῆς ἄλλοτε Αὐστρουγγαρίας, τὰ 80ο/ο τῶν ἀνθρακωρυχείων, τὰ 90 ο/ο βιομηχανίας τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ μαλλίου, τὰ 70 ο/ο τῶν μεταλλουργείων καὶ μηχανουργείων. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νεώτατο κράτος, ποῦ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς αὐστρουγγρικῆς αὐτοκρατορίας.

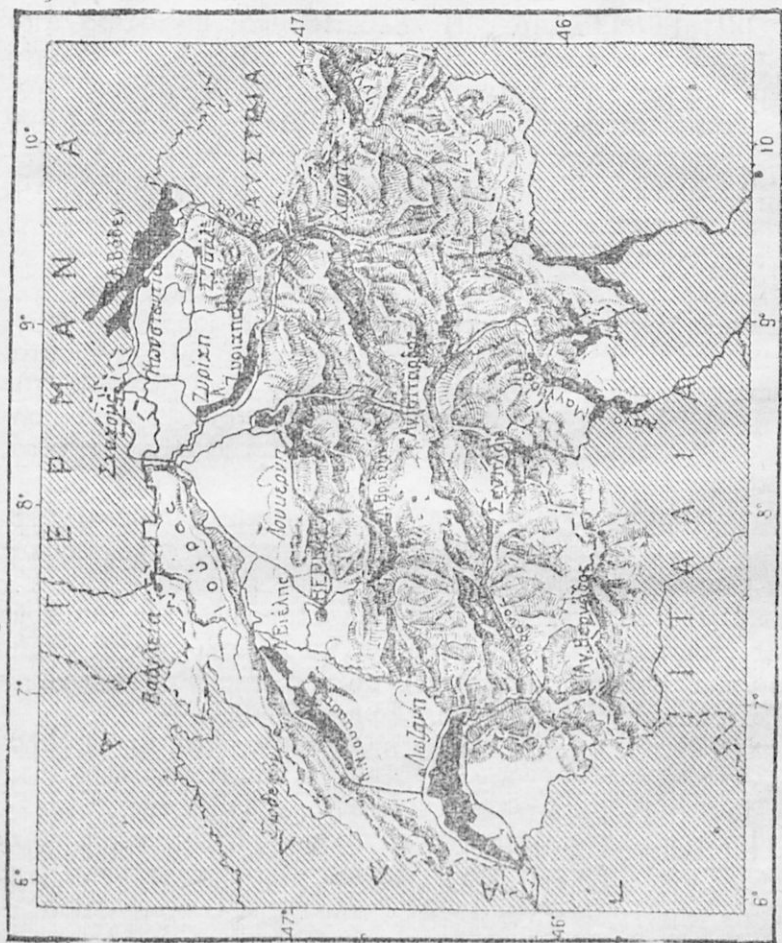
Οἱ κάτοικοὶ τῆς εἶναι Σλαῦοι. Μὲ τοὺς Πολωνοὺς ἀποτελοῦν τοὺς Σλαῦους τοῦ βορρᾶ· εἶναι γνωστοὶ μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα Τσέχοι· μισοῦν τοὺς Γερμανοὺς καὶ μισοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς.

Π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Ζάχαρις, ἀνθρακες, σίδηρος καὶ σιδηρᾶ εἶδη, δημητριακά, ἄλευρα, ζῶα, κρέας, ὀπῶραι, λυκίσκος, ζύθος, ξύλα, ὑαλικά, καολίνη, πορσελάνη, χάρτης, εἶδη πολυτελείας, χημικά, μεταλλικά ὕδατα.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ πόλις τῆς ζαχάρεως καὶ τῶν ὑαλικῶν Π ρ ᾶ γ α (675.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας. Ἡ πόλις τοῦ ζύθου Π ἰ λ σ ε ν (80.000 κ.). Ἡ πόλις τοῦ οἰνοπνεύματος, σιδηρουργίας, καὶ ὕφαντουργίας Β ρ ὺ ν η (220.000 κ.). Ἡ πόλις τοῦ βάμβακος Π ρ α τ ἰ σ λ ᾶ β α.

Τὴν Τσεχοσλοβακίαν κατέλαβεν ἡ Γερμανία τὸ θέρος τοῦ 1939.

Ἐ ρ ω τ ῆ σ ε ι ς. Δείξατε τὴν Τσεχοσλοβακίαν εἰς τὸν χάρτην. Γνωρίζετε κανεὶς νὰ εἴπη ἂν εἶναι παλαιὸν ἢ νέον Κράτος; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἕως τὴν πρωτεύουσάν τῆς. Ποῖος εἴμπορεῖ νὰ εἴπη τί προϊόντα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακίαν;

Η ΕΛΒΕΤΙΑ

/ Η ΕΛΒΕΤΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (ἕκτασις 41.300 τετραγ. χιλίόμε.). Εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μεταξύ Γαλλίας, Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας. Ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ τόπου διακρίνομεν:

1. Τὴν ἄλπειον Ἑλβετίαν ("Ἄλπεις τοῦ Βαλαί," Ἄλπεις τῆς Βέρνης, "Ἄλπεις τῶν Γριζόν," Ἄλπεις τοῦ Γκλαρίς).

2. Τὴν ἰουραϊκὴν Ἑλβετίαν.

3. Ἐνα ὄροπέδιον κυματοειδὲς μὲ ζώνην ἀπὸ λίμνας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν, ἀλλὰ εἶναι διάφορον ἀναλόγως τῆς θέσεως. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μέγα κέντρον, ὅπου διανέμονται τὰ εὐρωπαϊκὰ ὕδατα· δίδει πηγὰς εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς τὸν Πάδον, εἰς τὸν Ροδανόν, εἰς τὸν Ρῆνον, ὁ ὁποῖος δέχεται πολλοὺς παραποτάμους ἀπὸ ὅλας τὰς λίμνας τῆς Ἑλβετίας, ἐκτὸς τῆς λίμνης Λέμαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι καλλιεργημένη εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰ ὄροπέδια. Ἐχει καὶ βοσκὰς καὶ δάση.

Ὁ «λευκὸς» ἄνθραξ (τὸ νερό) ἀναπληρῶνει τὸν «μαῦρον» καὶ αἱ ὑφαντουργικαὶ τῆς βιομηχανίας εὐρίσκονται εἰς ἄκμην (Ζυρίχη, Σαιν-Γκάλλ, Βασιλεία). Εἶναι ἡ σπουδαιότερα χώρα τῆς ὥρολογιοποιίας (Γενεύη, Σὼν-τέ-Φόν).

Π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Μεταξωτά, κεντήματα, κλωσταί, τυρός, γάλα, σοκολάτα, ὥρολόγια, μηχαναί, ξυλοτεχνήματα.

Οἱ περιηγηταὶ συντελοῦν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι δημοκρατία δημοσπονδιακὴ μὲ 3.890.000 κατοίκους, ποὺ ὁμιλοῦν τὴν γερμανικὴν, τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν. Ἡ Βέρνη εἶναι ἡ πρωτεύουσά τῆς. Ἄλλαι πόλεις σπουδαῖαι εἶναι ἡ Ζυρίχη, ἡ Βασιλεία, ἡ Λωζάνη καὶ ἡ Γενεύη.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε τὴν Ἑλβετίαν εἰς τὸν χάρτην. Πῶς ἠμποροῦμε νὰ μεταβοῦμεν εἰς τὴν Ἑλβετίαν; Κάμετε ἕνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μέσω Πρίντζι (Ἰταλίας). Κάμετε ὅμοιον μέσω Μασσαλίας (Γαλλίας). Ποία προϊόντα τῆς Ἑλβετίας εἶναι πολὺ γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ποῖος ἡμπερεῖ νὰ εἴπη, ἂν πηγαίνουν Ἕλληνες εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ διατί;

ΙΤΑΛΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰταλία (311.000 τετραγ. χιλίωμ.), εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου, περιλαμβάνει: 1. ἓνα μέρος ἠπειρωτικόν, τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου· 2. ἓνα μέρος χερσονησιακόν, τοῦ ὁποίου τὰ Ἀπένινα εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη· 3. μέρος νησιωτικόν, τὴν Σικελίαν, τὴν Σαρδηνίαν, τὴν νῆσον Ἑλβαν καὶ ἄλλα μικρότερα.

Ἡ Ἰταλία ἔχει παράλια βραχῶδη καὶ ὄδοντωτὰ εἰς τὰ βόρεια (κόλπος τῆς Γενούης) καὶ νοτιοδυτικά. Εἶναι χαμηλὰ καὶ βαλτώδη εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ εἰς τὸν μυχὸν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

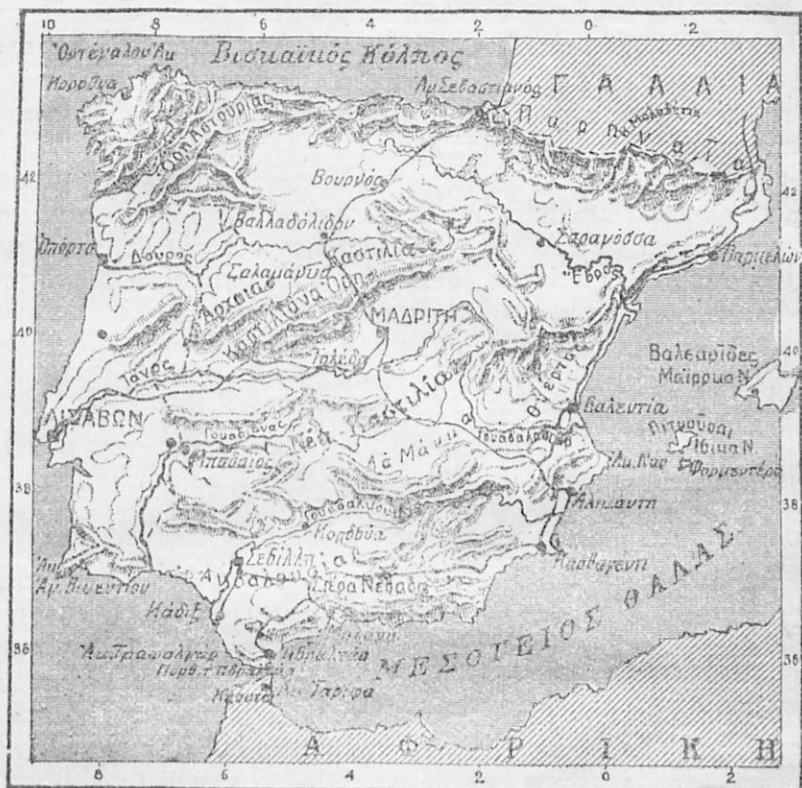
Τὸ κλίμα γενικῶς γλυκύ. Οἱ μεγάλοι ἄλπειοι ποταμοὶ Πάδος, Ἀδίγης ἔχουν ἄφθονα ὕδατα· οἱ μεγάλοι μεσογειακοὶ ποταμοὶ Τίβερις, Ἄρνος ἔχουν ἄλλοτε πολλὰ καὶ ἄλλοτε ὀλίγα ὕδατα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα κυρίως γεωργικὴ καὶ τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι δημητριακά, μερικαὶ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (κοκκινογούλια διὰ ζάχαριν, κάρναβις, λῖνον), καλλιέργειαι δένδρων (ἐλαίας, πορτοκαλέας, μωρέας, ἀμπέλια κλπ.), βοσκαί, δάση. Ἐξάγει μάρμαρα, μέταξαν καὶ θεῖον, ὄρυζαν, μακαρόνια, χαλκόν, ψευδάργυρον, ὑδράργυρον, σαρδέλας. Βιομηχανία (ὕφαντουργικὴ, μεταλλουργικὴ) ὑπάρχει πρὸ πάντων εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται περὶ τὰς Ἄλπεις.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἡ Ἰταλία ἔχει 42 ἑκατομμύρια κατοίκους (135 κατὰ τετραγ. χιλίωμ.). Ἔχει 16 πόλεις μὲ πληθυσμὸν πλεον τῶν 100.000 κατοίκων. Ρώμη πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας. Νεάπολις ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πληθυσμὸν. Μιλᾶνον ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις, ἔπειτα ἔρχονται αἱ πόλεις Τουρίνον, Παλέρμον, Γένουα, Βενετία, Φλωρεντία, Πίζα, Τεργέστη, Μεσσήνη, Κατάνη, Βολώνια, Λιβόρον, Μπάρι, Πάδουα, Φερράρα, Πρίντεζι κλπ.

Ἡ Ἰταλία κατέχει εἰς τὴν Ἀφρικὴν τὴν Τριπολίτιδα, ποῦ εἶναι εἰς τὰ Ν. τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν στενὴν παραλιακὴν ζώνην, τὴν Ἐρυθραίαν, καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν παράλια τῆς χερσονήσου Σομάλης.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ἰταλίαν. Ποία θάλασσα χωρίζει τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν; Μὲ τί ὁμοιάζει ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος; Κάμετε ἓνα ταξίδι εἰς τὴν Ἰταλίαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον. Ἐνα ὅμοιον μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὸ Πρίντεζι, εἰς τὴν Βενετίαν, εἰς τὴν Νεάπολιν, εἰς τὴν Γένουαν. Τί ἠξεύρετε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν διὰ τοὺς Ρωμαίους, διὰ τοὺς Ἑνετοὺς; Ποῖος γνωρίζει νὰ εἴπη μερικὰ Ἰταλικά προϊόντα ποῦ φέρομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα;

ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰβηρική χερσόνησος, πού εὐρίσκεται νοτιοδυτικῶς τῆς Εὐρώπης, εἶναι προπάντων ὄρεινη. Εἰς τὸ μέσον εὐρίσκονται τὰ δύο μεγάλα ὄροπέδια τῆς Καστίλιας καὶ πέντε μεγάλοι ποταμοὶ (Ἔβρος, Γουαδαλκουίβρι, Γουαδιάνας, Τάγος, Δοῦρος). Τὰ ὄρη Πυρηναία χωρίζουν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

Ὁμοιάζει περισσότερο μὲ τὴν Ἀφρικὴν, πού τὴν χωρίζει ἀπὸ αὐτὴν τὸ Γιβραλτάρ.

Ἡ παραλία δὲν εἶναι πολὺ σχισμένη.

Τὸ κλίμα τῶν παραλίων τῆς εἶναι θαλάσσιον, τῶν ὄροπεδίων ἠπειρωτικόν.

Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 κράτη, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

Ἡ ἸΣΠΑΝΙΑ. Ἡ Ἰσπανία εἶναι τρεῖς φορές μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (505.000 χιλιόμετρα τετραγ.). Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ ἔλαιον καὶ εἰς τοὺς οἴνους, παράγει καὶ δημητριακὰ, ὀπώρας, μέταξαν, ἰχθῦς, τρόφιμα διατηρημένα, ἄλος, λίπος, ρητίνη, βαμβακερά, πιπέρι, οἰνόπνευμα καὶ φελλόν. Ἔχει βοσκὰς (πρόβατα, αἴγας, ὄνους καὶ ἡμιόνους). Ὁ τόπος τῆς εἶναι πολὺ πλούσιος εἰς μεταλλεύματα (σίδηρος, μόλυβδος, χαλκός, ὑδράργυρος κ.ά.).

Ἔχει 22.000.000 κατοίκους (42 εἰς κάθε τετραγ. χιλιόμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς εἶναι: Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Μαλάγα, Καρθαγένη, Μουρκία, Σαραγόζα, Βιλβάο, Γρενάδα, Κάδιξ.

Ἡ Ἰσπανία ἔχασε τὸ ἄλλοτε μέγα ἀποικιακὸν κράτος τῆς. Σήμερον ἔχει ὀλίγας ἀποικίας χωρὶς σπουδαιότητα εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Ρίο-ντέ-ἔρο, Γουϊνέα, Μαρόκον).

Ἡ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ. Ἡ Πορτογαλία εἶναι ἴση πρὸς τὰ 2)3 τῆς Ἑλλάδος. Παράγει οἴνους, δημητριακὰ, ὀπώρας, φελλόν, ἰχθῦς, κτήνη, ἔλαιον, χαλκόν, διατηρημένους τροφάς. Ἔχει 6 1)2 ἑκατομύρια κατοίκους (66 εἰς τὸ τετραγ. χιλιόμ.). Ἔχει δύο μεγάλας πόλεις, τὴν Λισσαβῶνα (530.000 κ.) καὶ τὸ Πόρτον ἢ Ὀπόρτον, δηλ. λιμένα (215.000). Μένουν εἰς αὐτὴν ἀποικίαι ἀρκετὰ μεγάλαι εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Γουϊνέα, Ἀγγόλα, Μοζαμβίκη, νῆσοι Ἀγ. Θωμᾶ καὶ Πρασίνου ἀκρωτηρίου) καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν (Μακάο; νῆσος Τιμόρ), ἀλλὰ δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ τὰς καλλιεργήσῃ καὶ νὰ τὰς ἐκμεταλλευθῇ.

Ἐρωτήσεις: Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν. Νὰ κάμετε ἓνα ταξίδιον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Βαρκελώνην. Ἀπὸ ἐκεῖ νὰ δείξετε πῶς ἠμπορεῖτε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Μαδρίτην. Ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εὕρῃ κάτι πού παράγεται μόνον εἰς τὴν Ἰσπανίαν; Ποῖα προϊόντα ἔχει ὁμοία μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ μᾶς συναγωνίζεται; Κάμετε ἓνα ταξίδιον εἰς τὴν Πορτογαλίαν ἀπὸ τὴν Μαδρίτην (Λισσαβῶνα, Ὀπόρτον). Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀπὸ Πειραιᾶ. Ἀπὸ ποῦ θὰ περάσετε μὲ τὸ πλοῖον διὰ νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Λισσαβῶνα;

ΓΑΛΛΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Γαλλία (ἕκτασις 550 τετρ. χιλ.) συνορεύει εἰς τὰ Β. ἀπὸ τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, εἰς τὰ Ν. ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εἰς τὰ Α. ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, Βέλγιον, Ἑλβετίαν καὶ Γερμανίαν καὶ εἰς τὰ Δ. ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος (τὸ δυτικόν) εἶναι μία πεδιάς ἀπέραντος, τὴν ὁποίαν ποτίζουν τρεῖς τεράστιοι ποταμοί, ὁ Γαρούνας, ὁ Λίγηρ καὶ ὁ Σηκουάνας. Εἰς τὸ μέσον τῆς εἶναι χαμηλά ὄρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πηγάζουν οἱ ποταμοὶ αὐτοί. Τὰ

σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ Σεβένναι (1800 μ.), Βόσγια καὶ Ἰούρας.

Τὸ μέρος ποῦ εἶναι Δ. τῶν Ἄλπεων ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς αὐτὸ εὐρίσκεται καὶ ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν Ἄλπεων (Λευκὸν ὄρος, 4.810 μέτρ.). Εἰς τὴν κοιλάδα, ποῦ εἶναι με-
ταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Σεβεννῶν, ρεεὶ ὁ τέταρτος μέγας ποταμὸς τῆς Γαλλίας Ροδανός.

Καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξὺ των με διώρυγας. Ἡ σπουδαιότερα διώρυξ εἶναι τῆς Μεσημβρίας, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Μεσόγειον με τὸν ποταμὸν Γαρούναν με τὸν Ἀτλαντικὸν Ὑκεανόν. Με τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας τὰ πλοῖα ταξιδεύουν ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γαλλίας. Τώρα ὅμως προτιμοῦν τοὺς σιδηροδρόμους, διότι ἡ μεταφορὰ γίνεται ταχύτερον.

Ἡ Γαλλία κυρίως εἶναι χώρα γεωργικὴ. Τὸ ἥμισυ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς (20.000.000) εἶναι γεωργοί. Εἰς τὰ βόρεια καλλιεργοῦν σιτηρὰ καὶ κοκκινογούλια διὰ ζάχαριν. Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς ἀμπέλους με μέσην παραγωγὴν 50 ἑκατομμύρια τόννους οἴνου. Αἱ μεγάλαι ἀμπελοφυκτικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Γαλλίας εἶναι εἰς τὴν μέσην Γαλλίαν, Καμπανία (σαμπάνια), ἡ Βουργουνδία, ποῦ οἱ ἀρωματικοὶ οἶνοι των εἶναι περίφημοι διὰ τὴν λεπτὴν γεῦσιν των, καὶ τὸ Βορδὼ ποῦ ἔχει τεραστίαν παραγωγὴν.

Εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς μετέξης ἡ Γαλλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου.

Ἄ λ λ α π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Κοσμήματα, πῖλοι, ἐνδύματα, μάλλινα ὑφάσματα, λινὰ καὶ βαμβακερὰ εἶδη, σιτηρὰ, βρώμη, πατάτα, γαιάνθρακες, ἔπιπλα, πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια, μηχαναὶ διάφοροι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ δημοκρατία τῆς Γαλλίας ἔχει πληθυσμὸν 41.000.000 κατ. (74 κ. εἰς τὸ τετρ. χιλιόμ.). Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι οἱ Παρίσιοι (κ. 3.000.000), μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γαλλίας, ἡ πόλις τῆς παγκοσμίου μόδας. Ἡ Λίλλη (200.000 κατ.) εἰς τὴν γαλλικὴν Φλάνδραν, εἶναι ἡσυχος ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις με ἀπείρους ἀνεμομύλους. Ρουέν (125.000 κ.) ἡ σπουδαιότερα βαμβακόπολις τῆς Γαλλίας.

Λυών, πόλις τῆς μετὰξης, Μασσαλία ὁ πρῶτος λιμὴν εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι Βορδῶ, Στρασβοῦργον, Νάντη, Τουλούζη, Ἄγιος Στέφανος, Χάβρη, Ντιζόν, Νανσύ, Ρέιμς, Τουλών, Μουλούζη, Ἀμιένη. Πολλαὶ πόλεις εἰς τὴν ἄκτὴν τῆς Μεσογείου, ὅπου φθάνουν οἱ πρόποδες τῶν Ἄλπεων καὶ ὀνομάζεται Ριβιέρα, προσελκύουν πολλοὺς ξένους ἐξ αἰτίας τοῦ ὑγιεινοῦ κλίματός των. Τοιαῦται πόλεις ἰδίως εἶναι αἱ Κάνναι καὶ ἡ Νίκαια.

Ἡ Γαλλία ἔχει μέγα ἀποικιακὸν κράτος, εἰς τὴν Ἀσίαν: Ἰνδοκίνα, Συρία καὶ Κιλικία· εἰς τὴν Ἀφρικὴν: Ἀλγέριον, Τύνις, Μαρόκον, Σαχάρα, Σενεγαμβία, Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ, Σομαλία, Μαδαγασκάρη· εἰς τὴν Ἀμερικὴν: Μαρτινίκα (Ἀντίλλαι), Γουιάννα· εἰς τὴν Ὠκεανίαν: Νέα Καληδονία καὶ ἄλλαι.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Γαλλίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον εἰς τὴν Μασσαλίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Παρισίους μετὰ τὸν σιδηρόδρομον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μετὰ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μετὰ τὸ Σεμπλὸν—Ὀριάν—Ἐξπρές. Κάμετέ το ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν μέσω Πρίντζι, μέσω Βενετίας. Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τοὺς Παρισίους; Γνωρίζετε κανένα πού ἔχει πάει ἐκεῖ καὶ διατί; Ποῖος εἰξεύρει νὰ εὕρῃ μερικὰ πράγματα πού ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν; Τί τῆς πωλοῦμεν ἡμεῖς; Τί ἄλλα ἠμπορεῖτε νὰ εἴπητε διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τοὺς Γάλλους;

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Μεταξὺ τῆς Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας εἶναι τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος (2.600 τετρ. χιλίωμ.).

Τὸ Λουξεμβούργον διακρίνεται εἰς δυὸ μέρη· εἰς τὸ ἓνα, πού εἶναι παρὰ τὸ Βέλγιον, ὁ τόπος εἶναι πτωχὸς καὶ ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο, πού εἶναι παρὰ τὴν Γερμανίαν, ὁ τόπος εἶναι εὐφορὸς καὶ τὸ κλίμα ἠπιώτερον.

Τὸ Λουξεμβούργον ἔχει δάση, λιβάδια καὶ χωράφια διὰ σπαρτά, τὸ σπουδαιότερον ὅμως εἰσόδημα ἔχει ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου καὶ τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν.

Ἔχει 285.000 κατοίκους καὶ πρωτεύουσαν τὸ Λουξεμβούργον μετὰ 115.000 κατοίκους.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Γερμανία ἔχει ἕκτασιν 170.000 τετρ. χιλμ. Χωρίζεται:

1. Εἰς τὸ βαναρικὸν ὄροπέδιον, εἰς τὰ νότια.
2. Εἰς τὸ κέντρον, εἰς τὴν μέσην Γερμανίαν δηλ., τὸ σύνολον ὄρέων καὶ ὄροπέδιων (Βόσγια καὶ Μέλαις δρυμός, πασσαρήνια ὄροπέδια, ὄρη τῆς Θουριγγίας, Ἔρτσ κλπ.).
3. Εἰς τὰ βόρεια, εἰς μίαν μεγέλην πεδιάδα, πού εἶναι μέρος τῆς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος.

Αἱ παραλίας εἶναι δι' αὐτὸ χαμηλαί. Οἱ λιμένες Ἀμβούργον, Βρέμη, Στέττιν κλπ. εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς μεγάλων ποταμῶν.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτὸ ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τ' ἀνατολικά.

Ἡ Γερμανία εἶναι πλουσία εἰς μεγάλους ποταμούς. Ρήνος, Δούναβις, Ἀλβις, Βέζερ, Ὄδερ. Ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Βέζερ, ἔχουν ἓνα μέρος εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Σχηματίζουν θαυμάσιον δίκτυον πλωτῶν με διώρυγας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ. Αὕτη δίδει εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν τρίτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν, ἡ Γερμανία παράγει δημητριακὰ (σικάλιν, βρώμην, κριθήν), πατάτας, κοκκινοπούλια, λῖνον. Ἔχει λιβάδια καὶ δάση.

Εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Τὰ μεταλλευτικὰ πλοῦτη της εἶναι σπουδαῖα: γαιάνθρακες (120 ἑκατομμύρια τόννους), σίδηρος, ψευδάργυρος (πρώτης τάξεως), χαλκός, μόλυβδος κ.ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανικαὶ χῶραι εἶναι ἡ Ρενανία, ἡ Βεστφαλία, ἡ Σαξωνία.

Ἄλλα προϊόντα. Χρώματα ἀνιλίνης, ζῦθος, οἰνόπνευμα, οἶνος, ξύλα, πορσελλάνη, ψευδάργυρος, χάρτης, μηχαναὶ διαφόρων εἰδῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἔχει πληθυσμὸν 64 ἑκατομμύρια κατοίκους (124 εἰς τὸ τερ. χιλίωμ.). Ἡ Γερμανία σχηματίζει ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν ἀπὸ 18 δημοκρατίας, ὅπου ἡ Πρωσσία παίζει τὸ σπουδαιότερον μέρος, μετ' αὐτὴν ἡ Βαυαρία καὶ ἡ Σαξωνία.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι:

1. Εἰς τὴν Πρωσσίαν, Βερολίνον (4.000.000), Μπρεσλάου, Κολωνία, Φραγκφούρτη, Δούσελδορφ, Ἔσσεν, Στέττιν, Κίελον.

2. Εἰς τὴν Σαξωνίαν, Δρέσδη, Λιψία, ἡ πόλις τῶν βιβλίων, Κέμνιτς, πόλις τῶν νημάτων,

3. Εἰς τὴν Βαυαρίαν, Μόναχον, Νυρεμβέργη.

4. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς ὁμοσπονδίας Στουτγάρτη, Ἀμβουῦργον, Βρέμη, Καρλσρούη κ.ἄ.

Ἡ Γερμανία μέχρι τοῦ 1915 ἔπαιζε τὸν πρῶτον ρόλον εἰς τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ ὁμως ἐνικήθη κατὰ τὸν πανευρωπαϊκὸν πόλεμον, ἔχασε τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, μέρος τοῦ τόπου της, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἡ Πολωνία, καὶ τὰς ἀποικίας, ποὺ εἶχεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ὡκεανίαν, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ πληρῶσῃ μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ δι' ἐπανορθώσεις.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Γερμανίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸν σιδηρόδρομον ἕως τὸ Βερολίνον μέσω Πράγας, μέσω Βιέννης, μέσω Μονάχου. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὸ Ἀμβουῦργον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μέσω Ἁγίου Γοτθάρδου (Μιλάνου—Βέρνη). Κάμετε τὸ μέσω Μασσαλίας, Παρισίων (Βασιλεία—Κολωνία). Τί ἤξεύρετε νὰ εἰπῆτε διὰ τὸ Μόναχον, διὰ τὴν Δρέσδη, διὰ τὴν Λιψίαν, διὰ τὸ Ἔσσεν; Νὰ εἰπῆτε ὅποιος γνωρίζει μερικὰ πράγματα ποὺ ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ μερικὰ ποὺ τῆς πωλοῦμεν. Τί ἄλλο γνωρίζετε διὰ τὴν Γερμανίαν ἢ τί ἔχετε ἀκούσει;

Ἡ Πολωνία μέχρι τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ὑπόδουλος εἰς τὴν Ρωσίαν, Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν ἀπὸ τοῦ 1795. Μετὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἐγένετο ἐλεύθερον κράτος (ἕκτασις 380.000 τετρ. χιλμ.). Τὸ ὄνομα Πολωνία εἶναι σλαβικὴ λέξις, καὶ σημαίνει «χώρα πεδινή». Πραγματικῶς ἡ Πολωνία εἶναι ὅλη μία πεδιάς, πού τὴν διασχίζει ὁ ποταμὸς Βιστούλας, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτός, ὡς καὶ πολλοὶ παραπόταμοί του. Εἰς τὰ Ν. φθάνει τὰ Καρπάθια.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν, ὁ χειμὼν διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ 7 μῆνας. Ὁ πλοῦτος της εἶναι τὰ ἄφθονα σιτηρὰ, οἱ ἵπποι, τὰ πρόβατα καὶ ἡ πολλὴ ξυλεία τῶν δασῶν της. Ἀκόμη καὶ ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ ζαχαροποιία· 300 ἐργοστάσια μὲ 25.000 ἐργάτας καὶ πλέον ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὴν Βαρσοβίαν. Τὸ μόνον βιομηχανικὸν μέρος τῆς χώρας εἶναι τὸ μεταξὺ Βαρσοβίας καὶ τῶν γερμανικῶν συνόρων. Ἡ Πολωνία κατέχει ἓνα μέρος τῆς Γερμανικῆς Σιλεσίας, πλούσιον εἰς μεταλλεύματα, καὶ τὴν Γαλλικίαν πλουσίαν εἰς ξυλείαν (δάση τῶν Καρπαθίων) καὶ ἐξάγει τὰ ἐμπορεύματά της ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον λιμένα τοῦ Δάντζιγκ, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι περίπου 30 ἑκατομμύρια (37 εἰς τὸ τετρ. χιλιάμ.), οἱ περισσότεροι εἶναι Πολωνοί, καὶ εἶναι καθολικοὶ τὸ θρησκεύμα. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι πλείστοι. Οἱ Πολωνοὶ εἶναι οἱ πλέον ἀνεπτυγμένοι Σλαῦοι.

Ἡ Βαρσοβία (1.100.000 κ.) ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, εἶναι κτισμένη εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Βιστούλα. Ἐξ αἰτίας τῆς θέσεώς της (εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης) ἔχει μέγα ἐμπόριον, τὸ τρίτον ἀπὸ τοὺς κατοίκους της εἶναι Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν εἰς τὰς χεῖρας των τὴν περισσότεραν ἐμπορικὴν κίνησιν τῆς χώρας.

Ἄλλαι σημαντικαὶ πόλεις τῆς Πολωνίας εἶναι τὸ Λότζ ΝΔ. τῆς Βαρσοβίας, πόλις βιομηχανικὴ, τὸ Πόζεν, μεγάλη γεωργικὴ ἀγορὰ μὲ τὰς μεγάλας πανηγύρεις, ἡ Λεμβέργη (100.000 κατ.) καὶ ἡ Κρακοβία (190.000 κατ.), ἡ ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, καὶ παίζει ἀκόμη σπουδαῖον ρόλον ἰδίως ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιόν της.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Πολωνίαν εἰς τὸν χάρτην. Εἶναι ἑνιαία ἡ χωρισμένη εἰς τμήματα καὶ εἰς πόσας; Πῶς ἠμποροῦμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Πολωνίαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον; Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτό. Πῶς ἠμποροῦμε νὰ μεταβῶμεν μὲ τὸ πλοῖον; Γνωρίζετε ἂν ἐρχονται προϊόντα τῆς Πολωνίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ποῖα;

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ Βέλγιον εἶναι σχεδὸν τέσσαρα. φορές μικρότερον ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (30440 τετρ. χιλίόμε.), εὐρίσκεται εἰς τὰ νότια τῆς Ὀλλανδίας.

Τὸ ἄνω Βέλγιον εἶναι ἓνα μέρος τοῦ ὄροσπεδίου ὧν Ἀρδενῶν. τὸ μέσον Βέλγιον πεδιάς με λόφος· καὶ τὸ κάτω Βέλγιον πεδιάς χαμηλὴ με προχώματα.

Εἰς τὸ Β. μέρος τοῦ Βελγίου καλλιεργοῦνται λαχανικά, κοκκινογούλια διὰ ζάχαριν, λίνον, καπνὸς κλπ. Τὸ νότιον

έχει μεγάλα δάση, σίδηρον, μόλυβδον, ψευδάργυρον, νίκελ, γάλα, χάρτην, διὰ τοῦτο ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ὑαλουργίαν. Τὸ κλίμα εἶναι θαλάσσιον.

Οἱ δύο μεγάλοι βελγικοὶ ποταμοί, Ἐσκώ ἢ Σκάλδης καὶ ὁ Μῆξ ἢ Μᾶς δὲν ἔχουν εἰς αὐτὸ οὔτε τὰς πηγὰς των, οὔτε τὰς ἐκβολὰς των.

Τὸ Βέλγιον ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν σπουδαίαν ἀποικίαν τοῦ Κογκό.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ Βέλγιον ἔχει 8.000.000 κ. (263 εἰς τὸ τετρ. χιλιόμε.) Βρυξέλλαι ἡ πρωτεύουσα (800.000), ἡ πόλις τῶν δαντελλῶν.

Αἱ ἄλλαι σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι:

Βρύγη, μὲ νηματοουργεῖα, περίφημος διὰ τὴν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Γάνδη κ. 170.000 περίφημος διὰ τὰ μάλλινα καὶ λινὰ ὑφάσματά της. Λιέγη, κατ. 226.000-πού ἔχει μεγάλην μεταλλουργίαν, ὑαλουργίαν, χημικὰ προϊόντα. Ἀμβέρσα (300,000 κ.) ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι τόσον πλησίον μεταξύ των αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία τοῦ Βελγίου, πού ἕνας βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας κάποτε ὠνόμασε τὴν χώραν «μίαν μεγάλην πόλιν».

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὸ Βέλγιον εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἕνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον μέσω Παρισίων. Κάμετέ το μέσω Βασιλείας (Ἑλβετίας) Κάμετέ το μέ τὸ πλοῖον. Ποῖος ἔμπορεῖ νὰ εἴπη μερικά πράγματα πού ἀγοράζομεν ἀπὸ τὸ Βέλγιον;

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἑκτασιν 34.000 τετρ. χιλ. εὐρίσκεται εἰς τὰ Δ. τῆς Γερμανίας, ἀπέναντι τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ τόπος τῆς Ὀλλανδίας εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ὀλλανδοί, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν θάλασσαν νὰ πλημμυρῇ τὴν χώραν των, ἔχουν κάμει προχώματα.

Ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα ἐκβολῶν ποταμῶν, πού ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ παχέα λιπάσματα τῶν ποταμῶν Μόζα, Ρήνου καὶ Σκάλδου, καὶ τώρα εἰς αὐτὰ ὀφείλει τὴν εὐφορίαν της.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Εἶναι κυρίως χώρα γεωργικῆ

Τὰ προϊόντα της εἶναι δημητριακά, κοκκινογούλια, λίνον, καπνός, ὀπώραι, ἄνθη κλπ.

Τὸ ὕγρον κλίμα της εὐκολύνει τὴν καλλιέργειαν τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ἀνθέων καὶ αἱ πλούσιοι λειμῶνες της τρέφουν τὰς περιφήμους ὀλλανδικὰς ἀγελάδας, τῶν ὁποίων τὸ γάλα, ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον εἶναι τὰ τελειότερα τοῦ κόσμου. Ἐξάγει μεγάλως ποσότητος τυροῦ, βουτύρου καὶ γάλακτος εἰς κυτία.

Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι φημισμένοι ναυτικοὶ καὶ ἄριστοι ἄλιεῖς τῆς ρέγγας.

Ἡ Ὀλλανδία δὲν ἔχει οὔτε γαιάνθρακας οὔτε μέταλλα· ἔχει ὁμως ἐργοστάσια ζαχαροποιίας, οἰνοπνευματοποιίας, καπνοῦ, σοκολάτας, κίνας καὶ θειϊκῆς κινίνης, ἀδαμάντων κλπ. Εἰς τὸ ἐμπόριον (12 δισεκατομμύρια) ἔρχεται εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει 71)2 ἑκατομμύρια κατοίκους (220 στὸ τετρ. χιλιόμ.). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Χάγη, σπουδαιότεραι πόλεις της εἶναι τὸ Ἀμστελλόδαμον, τὸ Ρότερδαμ κλπ.

Τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἰνδονησίαν (Σουμάτρα, Ἰάβα, Βόρνεον, Κελέβη), μέγα μέρος τῆς Ν. Γουϊνέας (Ὦκεανία) καὶ ἀπὸ ἀποικίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἔχει ἕκτασιν 2.000.000 τετρ. χιλ. καὶ 50.000.000 πληθυσμόν, ἥτοι 6 φορές μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν.

Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικὴ φυλὴ καὶ ὁμιλοῦν γερμανικά.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε τὴν Ὀλλανδίαν εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἓνα σιδηροδρομικὸν ταξίδιον μέσω Γαλλίας, μέσω Γερμανίας. Κάμετε τὸ μὲ πλοῖον. Διατί ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χώραι; Ποῖα προϊόντα τῆς Ὀλλανδίας φέρομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Διὰ ποῖα ἄλλα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει ἄλλο κράτος εἰς τὴν Εὐρώπην, φημίζεται ἡ Ὀλλανδία;

ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Τὸ βρεττανικὸν ἀρχιπέλαγος (315.000 τετρ. χιλίωμ. κάτ. 48.000.000), ἀποτελεῖται: 1. Ἀπὸ τὴν μεγάλην Βρεττανίαν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦν καὶ πολλὰ μικρότερα νησιά, Ἐβρίδες, Ὀρκάδες, Σετλανδικὰ κλπ. 2. Ἀπὸ τὴν Ἴρλανδίαν.

Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι αἱ «ὑψηλαὶ χῶραι» τῆς Σκωτίας (Γκραιμπιαν) καὶ ἡ ὄροσειρὰ Πεννίν.

Ἡ σπουδαιότερα πεδιάς εἶναι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὰ παράλια εἶναι βραχῶδη τὰ περισσότερα καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ γρανίτην μὲ πολλοὺς κόλπους καὶ φιόρδ εἰς τὰ βόρεια καὶ εἰς τὰ νότια χαμηλὰ καὶ ἀμμώδη ἀπέναντι τῆς Ὀλλανδίας. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι ἔχουν 7.700 χιλ. ἀκτᾶς.

Τὸ κλίμα εἶναι θαλάσσιον γλυκὺ καὶ ὑγρὸν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πολλοὶ μὲ πολλὰ ὕδατα (Τάμεσις, Σέβερν, Μερσέ, Κλύδον, Τύνον, Τβίδ).

Ἡ Ἴρλανδία δὲν ἔχει πολλὰ ὄρυκτά, ὅπως ἡ μεγάλη Βρεττανία. Τὰ ὄρη τῆς εἶναι εἰς τὰ παράλια καὶ σχηματίζουσι κύκλον γύρω εἰς μίαν πεδιάδα, ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἴρλανδίας. Ἡ ὑγρασία τοῦ κλίματός τῆς εἶναι ὑπερβολικὴ.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κατέχουν τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ οἰκονομικὴν ἄποψιν.

Ἡ γεωργία. Σιτηρὰ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Λονδίνου καὶ πατάται εἰς τὴν Ἴρλανδίαν, ἀλλὰ πολὺ σπουδαία εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἵπποι, βόες, πρόβατα, χοῖροι).

Ἡ χώρα εἶναι πρὸ πάντων βιομηχανικὴ, ἐξάγει 270 ἑκατομμύρια τόννους γαιάνθρακας, 16 ἑκατομμύρια τόννους μετἀλλευμα διὰ σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, κασσίτερον. Αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι εἶναι εἰς αὐτὴν πολὺ προωδευμέναι (10 ἑκατομμύρια τόννοι χυτοσίδηρον, 6 χάλυβα) καθὼς καὶ αἱ ὑφαντικαὶ βιομηχανίαι, βαμβακερά, λινὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, νήματα. Τὰ σπουδαιότερα ἄλλα προϊόντα εἶναι: Πλοῖα, μηχαναί, χημικὰ εἶδη, ὕαλος, χάρτης, οἰνοπνευματώδη, σάπωνες, τεχνικὰ λιπάσματα, ἰχθύες, ζῦθος.

Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι εἶναι εἰς τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ ἡνωμένον βασιλεῖον τῆς μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἴρλανδίας ἔχει 48 ἑκατομμύρια κατοίκους (144 εἰς τὸ τετρ. χιλίωμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις

είναι: Λονδίνον (8 ἑκατομμύρια κατοίκους), Λίβερπουλ (800.000), Μάτζεστερ (714.000), Βίρμιγχαμ (870.000), Λείθ (445.000), Σέβιλδ (470.000), Μπριστόλ (360.000), Βράδφορντ, Χούλ, Νότιγχαμ, Νιουκάστελ, Πόρτσμουθ, Κάρδιφ κλπ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν Ἐδιμβοῦργον, Γλασκόβη, εἰς τὴν Σκωτίαν Δουβλίον, καὶ Μπελφάστ εἰς τὴν Ἴρλανδίαν.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀποικιακὸν κράτος μὲ 375 ἑκατομμύρια κατοίκους ἦτοι: Εὐρώπη: Γιβραλτὸρ καὶ Μάλτα. Ἀσία: Κύπρος. Ἰνδία: νῆσος Κεϋλάνη, Στενὰ τῆς Μαλάκας. Μεσοποταμία, Παλαιστίνη (προστασία), Ἀραβία (σφαῖρα ἐπιρροῆς). Ἀφρική: Σουδάν. Αἴγυπτος (σφαῖρα ἐπιρροῆς). Ἀκρωτήριον, Ἀνατολικὴ Ἀφρική, Δυτικὴ Ἀφρική. Ἀμερική: Καναδᾶς, Νέα Φουλανδία. Δυτικαὶ Ἰνδίαί, Ὠκεανία, Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία, Νῆσοι Εἰρηνικοῦ.

Ἐρωτήσεις: Δεῖξατε τὴν Μεγάλην Βρετανίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον ὡς τὸ Λονδίνον μὲσω Σεμπλὸν-Ὀριάν-Ἐξπρές, μὲσω Ἀγίου Γοτθάρδου μὲ τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τὸ Λονδίνον; Τί γνωρίζετε διὰ τὸ Λίβερπουλ, διὰ τὸ Μάτζεστερ, διὰ τὸ Κάρδιφ; Νὰ εἰπῆτε ὅσα πράγματα γνωρίζετε πού ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Ποῖος γνωρίζει νὰ εἴπῃ μερικὰ πράγματα πού τοὺς πωλοῦμεν. Τί γνωρίζετε ἢ τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τοὺς Ἀγγλους;

Η ΔΑΝΙΑ

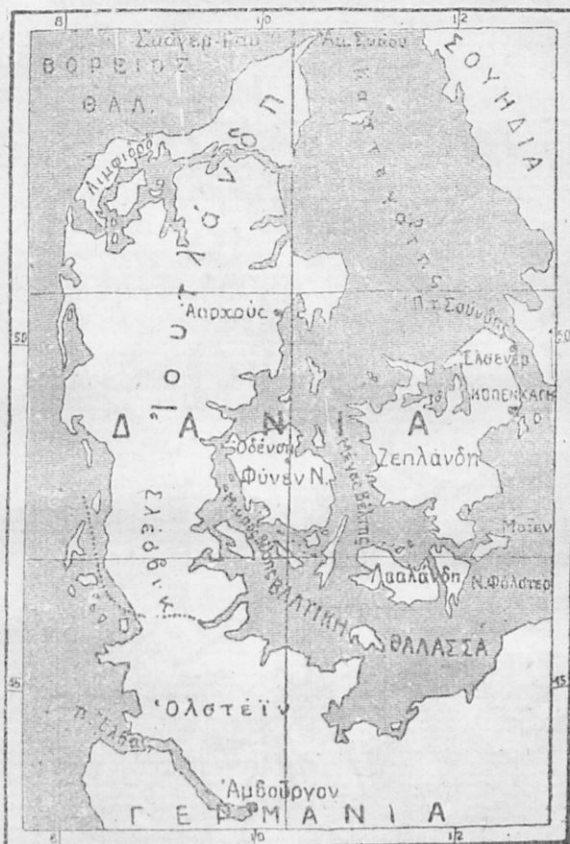
Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας, ἓνα ἀπὸ τὰ μικρότερα εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἔχει:

1. Τὴν χερσόνησον Ἰουτλάνδην, τὸ Σλέβιγγ καὶ ἓνα ἀρχιπέλαγος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Σουηδίας. Ἐκτασίς Ἰουτλάνδης καὶ ἀρχιπελάγους, πού κλείει τὴν εἴσοδον τῆς Βαλτικῆς, 50.000 τετρ. χιλίῳ.

2. Τὰς κτήσεις (Ἰσλανδία ἕκτασίς 105.000 τετρ. χιλ., κάτ. 70.000), τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Φερόων νήσων, βορείως τῆς Σκωτίας καὶ μερικὰς μικρὰς (Ἀντίλλαι).

Εἰς ὅλην τὴν Δανίαν δὲν βρίσκονται πουθενὰ ὄρη· οὔτε ὕψηλοι λόφοι, ἀκόμη καὶ τὸ μεγαλύτερον ὕψωμα δὲν εἶναι 165 μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὰς ἀμώδεις ἐκτάσεις τῆς Ἰουτλάνδης, ἡ χώρα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀγρούς, λειμῶνας, λίμνας καὶ δάση. Οἱ Δανοὶ εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν εἰς χωρία. Εἰς ὅλον τὸ κράτος μία μόνον μεγάλη πόλις εἶ-

ναι, ἡ πρωτεύουσα. Οἱ Δανοὶ ἔχουν βουστάσια μὲ ἑκατὸν ἢ καὶ διακοσίας ἀγελάδας. Παρασκευάζουν ἄφθονον τυρὸν καὶ βούτηρον, τὰ ὁποῖα ἐξάγουν εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν καὶ

ΔΑΝΙΑ

εἰς ἄλλας χώρας. Εἰς κανέν ἄλλο κράτος δὲν εὐρίσκονται τόσον τέλεια γαλακτοπωλεῖα, ὅπως εἰς τὴν Δανίαν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς φθάνει τὰ 3.800.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κοπεγχάγη, κάτ. 600.000.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Δανίαν εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον μὲσω Βερολίνου. Πῶς θὰ πάτε μὲ τὸ πλοῖον εἰς Κοπεγχάγην. Τί γνωρίζετε διὰ τὴν Δανίαν.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Η ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Γεωγραφία φυσική. Ἡ Σκανδιναβική χερσόνησος ἔχει ἕκτασιν 770.000 τετρ. χιλ.

Αἱ Σκανδιναβικαὶ Ἄλπεις ἐκτείνονται καθ' ὄλον τὸ μήκος τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου ἀπὸ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος σχηματίζει μιὰν πεδιάδα. Αἱ δυτικαὶ ἄκται νερικυκλώνονται ἀπὸ νήσους καὶ σχηματίζουν φιόρδ, δηλαδὴ κόλπους στενοὺς καὶ πολὺ μακροὺς, πού ὁμοιάζουν μὲ ποταμούς· αἱ ἀνατολικαὶ ἄκται εἶναι χαμηλαί.

Τὸ κλίμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Σκανδιναβικῶν ἄλπεων εἶναι θαλάσσιον. Τὸ κλίμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς εἶναι ἠπειρωτικόν. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν πεδιάδα.

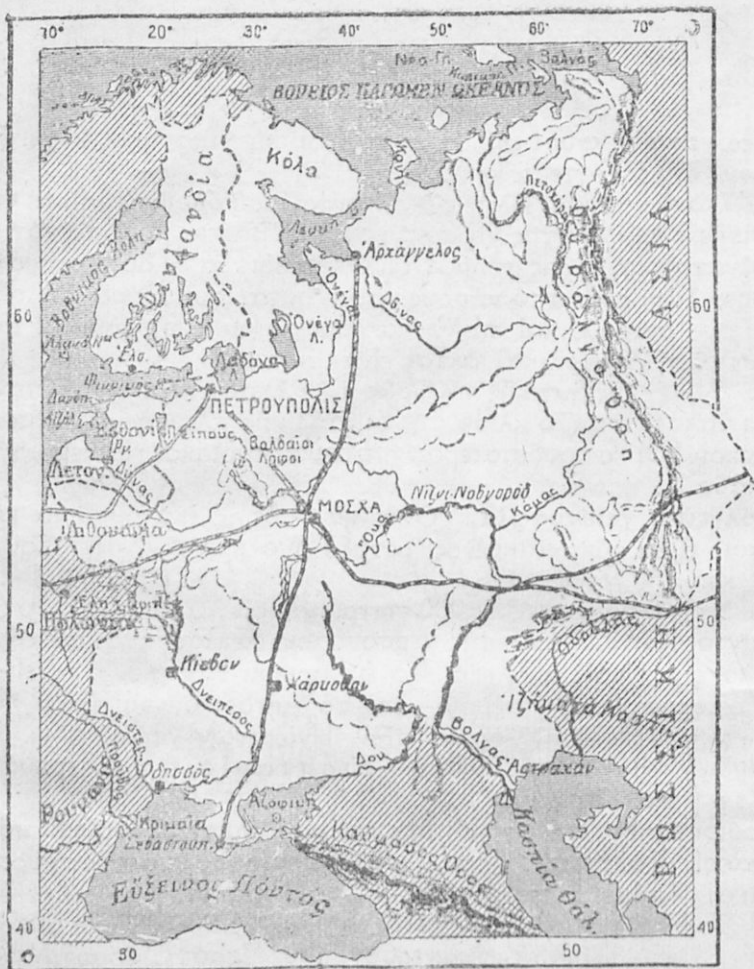
Πολιτικὴ γεωγραφία. Ὁ πληθυσμὸς, 8 ἑκατομμύρια κάτοικοι, εἶναι κατανεμημένος μεταξὺ δύο κρατῶν, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας.

Ἡ Νορβηγία (322.000 τετρ. χιλίον., 2.800.000 κατ.) εἶναι τὸ ὀρεινὸν μέρος τῆς χερσονήσου. Τὸ εἰσόδημά της εἶναι ἡ ὑλοτομία καὶ ἡ ἀλιεία. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν της εἶναι τὸ τέταρτον τοῦ κόσμου, μετὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἑνωμένων πολιτειῶν· αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Χριστιανία, ἡ πρωτεύουσα, Μπέργεν, Τρόνδζεμ.

Προϊόντα: Ἰχθῦς διάφοροι, ρέγγαι, σαρδέλλαι, μουρουέλαιον, ἄστακοί, βούτυρον, ξύλα, χάρτης, σίδηρος, ψευδάργυρος, χαλκός, ἀσήμι, διατηρημέναι τροφαί, πλοῖα.

Ἡ Σουηδία (448.000 τετρ. χιλίον., 6.000.000 κάτοικοι) κατέχει τὴν πεδιάδα τῆς χερσονήσου. Παράγει δημητριακά, εἶναι εἰς τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὴν παραγωγὴν ξυλείας, ἔχει μεταλλεύματα διὰ σίδηρον καὶ βιομηχανίαν καλὴν χάρτου, πυρῆων, μεταλλικῶν εἰδῶν. Αἱ σημαντικώτεραι πόλεις εἶναι Στοκχόλμη, πρωτεύουσα, Γκότεμποργ, Μάλμε, Οὐψάλα.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δεῖξετε εἰς τὸν χάρτην τὰ Σκανδιναβικὰ κράτη. Πόσα εἶναι; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Ὄσλ, εἰς τὴν Στοκχόλμη. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μέσω Γερμανίας. Τί πράγματα πωλοῦν οἱ Σουηδοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον; οἱ Νορβηγοὶ; Φέρομεν ἡμεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ αὐτά;

Η ΡΩΣΙΑ

Θέσις καὶ ἔκτασις. Ἡ Ρωσία εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, κατέχει ὅλον τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης (4.425.000 τετρ. χιλμ).

Ὅρη. Τὰ ὄρη Οὐράλια καὶ Καύκασος εὐρίσκονται εἰς αὐτήν. Οἱ ρωσικοὶ τόποι σχηματίζουν μίαν ὁμοίωμορφον πεδιάδα, πὺν

τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς εἶναι οἱ Βαλδαῖοι λόφοι, 320 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Θάλασσαί καὶ παραλίαι. Ἡ Ρωσία βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ δύο κλειστάς θαλάσσας, τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Μαύρην θάλασσαν, τῆς ὁποίας μέρος εἶναι ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι, ὁ Ἀρχάγγελος εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ἡ Πετρούπολις εἰς τὴν Βαλτικὴν, τὸ Ταϊγάνιον καὶ τὸ Ροστόβιον εἰς τὴν Ἀζοφικὴν.

Κλίμα καὶ ποταμοί. Τὸ κλίμα εἰς τὰ βόρεια τῆς 65ο ἀνήκει εἰς τὴν παγωμένην ζώνην. Τὸ ὑπόλοιπον εἶναι πρὸ πάντων ἠπειρωτικόν, διαφέρει ἐν τούτοις ἀπὸ βόρεια πρὸς νότια εἰς τὴν θερμοκρασίαν καὶ ἀπὸ δυτικὰ πρὸς ἀνατολικά, διότι οἱ ἄνεμοι, ποὺ πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν δὲ φέρουν ἕως ἐκεῖ ὑγρασίαν.

Οἱ ποταμοὶ εἶναι μεγάλοι, ρέουν ἀργά, ἔχουν πάντοτε πολλὰ νερά, εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξὺ των μὲ διώρυγας. Σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Πετσχόρας, ὁ Δουΐνας ὁ Ὀνέγας, ποὺ χύνονται εἰς τὸν Β. παγωμένον Ὠκεανόν, ὁ Δνεΐστερος, ὁ Δνεΐπερος, ὁ Δόν, ποὺ χύνονται εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ τὴν Ἀζοφικὴν, ὁ Βόλγας καὶ Ὁύράλῃς εἰς τὴν Κασπίαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Διακρίνονται ἀπὸ βόρεια πρὸς νότια τέσσαρες ζῶναι διὰ τὴν βλάστησιν· πρώτη ἡ τῶν τούνδρας, δευτέρα ἡ δασικὴ ζώνη, τρίτη ἡ γεωργικὴ ζώνη τῶν μαύρων ἀγρῶν καὶ τετάρτη ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.

Καλλιεργοῦνται ἰδίως τὰ δημητριακά, τὰ γεώμηλα, τὸ λίνον, τὰ κοκκινογούλια. Ἡ κτηνοτροφία (πρόβατα, ἵπποι βόες).

Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος εἶναι πολὺ σημαντικὸς, ἀλλ' ἀνεκμετάλλευτος ἀκόμη: γαιάνθρακες, σίδηρος, πετρέλαιον, χαλκός, πλατίνη, χρυσός κ.ἄ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ρωσία ἔχει πληθυσμὸν 80 ἑκατομμύρια κατοίκους κυρίως ἀγροτικόν.

Εἰς τὰ 1918 οἱ Ρῶσοι ἐφόνευσαν τὸν αὐτοκράτορά των καὶ τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν σοβιέτ. Τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ἀνέλαβαν τὰ σοβιέτ, δηλ. αἱ κοινότητες. Κάθε κοινότης κυβερνᾶται ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὸ συμβούλιόν της, καὶ ὅλαι αἱ κοινότητες (σοβιέτ) ἐκλέγουν τὴν κυ-

βένησιν τῆς χώρας. Τὰ σοβιέτ διενεμήθησαν τὰς περιουσίας τῶν πλουσίων καὶ αἱ οἰκίαι ἔγιναν κτήματα τοῦ κράτους. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Μόσχα πρωτεύουσα, Πετρούπολις ἢ Λένινγκραντ, Καζάν, Σαράτοφ, Νίζνι Νοβγορόδ, Κισνόβ, Ἀστραχάν, Ροστόβ, Βακού, Βατούμ καὶ ὁ Ἀρχάγγελος εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν ἀνήκουν καὶ αἱ χῶραι τῆς Ἀσίας Σιβηρία, Τουρκεστάν, Χίβα καὶ Βουχάρα ποῦ ἀποτελοῦν τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία λοιπὸν ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ἕως τὸν Πορθμὸν εἰς ἀπόστασιν 8.000 χιλιόμετρα καὶ ἀπὸ τὸν Β. Παγ. ὠκεανὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας καὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς Εὐρώπης.

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ρωσικὴν αὐτοκρατορίαν αἱ ἐπαρχίαι τῆς Βαλτικῆς ἀπεσχίσθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὰς δημοκρατίας Ἐσθονίας, Λεττονίας καὶ Λιθουανίας, καὶ ἓνα μέγα μέρος ΝΔ. ἀπετέλεσε τὴν Σοβιετικὴν δημοκρατίαν τῆς Οὐκρανίας.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

(δημοκρατία σοβιετικὴ)

Τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ τὰ κράτη ποῦ ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ Οὐκρανία.

Ἡ Οὐκρανία (ἑκτασίς 480.000 τετρ. χιλμ.) κατέχει τὸ πλουσιώτερον μέρος τῆς ἄλλοτε ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, δηλαδὴ τὴν ζώνην ἐκείνην τῆς ἀπεράντου ρωσικῆς πεδιάδος ποῦ εἶναι ἡ εὐφορώτερα καὶ ἐξάγει πολλὰ προϊόντα, καὶ πρὸ πάντων τὰ περισσότερα σιτηρά. Ἐξάγει ἀκόμη ξυλείαν εἰς μεγάλας ποσότητας, ζῶα (πρόβατα, βόας, ἵππους), μαλλιά, δέρματα, βούτυρον, καπνὰ, λίνον, λιναὶ ὑφάσματα καὶ γαιάνθρακας.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ δυνατόν μακρόχρονον χειμῶνα καὶ σύντομον πολὺ θερμὸν θέρος. Ἡ Οὐκρανία ἔχει πληθυσμὸν 30.000.000 κατ. (60 εἰς τὸ τετρ. χιλ.).

Τὸ Κίεβον εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Οὐκρανίας. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦτο ἡ θρησκευτικὴ πόλις τῶν Ρώσων καὶ δι' αὐτὸ τὴν ὀνόμαζαν «Ἱερουσαλὴμ τοῦ Βορρᾶ». Τὸ Κίεβον ἀπὸ μακρὰν δίδει τὴν ἐντύπωσιν τῆς Μόσχας. Ἄλλαι πόλεις τῆς Οὐκρανίας εἶναι τὸ Χαρκὸβ (260.000 κ.), τὸ Αἰκατερινόσλαβ (220.000), Νικολάιεφ (100.000 κ.).

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Οὐκρανίας εἶναι ἡ Ὀδησός, ὡραία καὶ μεγάλη πόλις εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον (630.000 κ.) ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς σιτηρῶν, μαλλίων κλπ. καὶ ἡ Σεβαστούπολις (60.000 κ.), εἰς τὴν χερσόνησον Κριμαίαν.

Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λιμένας κατοικοῦσαν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ποὺ ἔφυγαν μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν μπολσεβίκων.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ

ΦΙΛΑΝΔΙΑ. Ἡ Φιλανδία ἔχει ἕκτασιν 390.000 τετρ. χιλ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 3.500.000 Φίννοι μογγολικῆς καταγωγῆς. Μέχρι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἦτο μέρος τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Τώρα μαζί με τὴν Λαπωνίαν εἶναι δημοκρατία με πρωτεύουσαν τὸ Ἑλσιγφορς, (185.000 κατ.). Ἐξάγει ξυλείαν, χάρτην, ὑφάσματα, γάλα, βούτυρον, γουναρικά.

ΕΣΘΟΝΙΑ. Νοτίως τῆς Φιλανδίας καὶ χωρίζεται ἀπὸ αὐτὴν με τὸν Φιννικὸν κόλπον· εἶναι ἡ μικρὰ δημοκρατία τῆς Ἑσθονίας με ἕκτασιν 47.000 τετρ. χιλμ. καὶ 1.000.000 κατοίκους Πρωτεύουσα Ρεβάλ 140.000 κ.

Κλίμα ψυχρότατον. Προϊόντα: σιτηρά, λίνον, πατάται, χάρτης.

ΛΕΤΤΟΝΙΑ. Νοτίως τῆς Ἑσθονίας εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης ἀπλοῦται ἡ Λεττονία. Ἐχει ἕκτασιν καὶ πληθυσμὸν κατὰ τὸ ἡμισυ καὶ πλέον ἀπὸ τὴν Ἑσθονίαν (ἕκτασις 65.000 τετρ. χιλ. κάτοικοι 1.900.000.

Πόλεις σπουδαῖαι εἶναι Ρίγα 330.000 κ. καὶ Λιμπάου 60.000.

Κλίμα τῶν βορείων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Προϊόντα ξυλεία, δημητριακά, ζῶα, βούτυρον, πατάται.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ. Νοτίως τῆς Λεττονίας εἶναι ἡ Λιθουανία. Εἶναι ὀλίγον μικροτέρα ἀπὸ τὴν Λεττονίαν εἰς τὴν ἕκτασιν (55.000 τετρ. χιλ.) ἀλλὰ πυκνότερον κατοικημένη, 2.200.000 κ., διότι τὸ κλίμα τῆς εἶναι κάπως ἡπιώτερον. Πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Βίλναν καὶ ἐξάγει πρὸ πάντων δημητριακά καὶ πατάται.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δεῖξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ρωσίαν καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς Βαλτικῆς. Νὰ κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Ὀδησὸν καὶ μέσα εἰς τοὺς ποταμοὺς νὰ βγῆτε εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Νὰ μεταβῆτε μετὰ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν μέσω τοῦ ποταμοῦ Βόλγα εἰς τὸ Λένινγκραδ (Πετρούπολις) καὶ εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Νὰ μεταβῆτε μετὰ τὸν σιδηρόδρομον εἰς τὴν Μόσχαν ἀπὸ τὴν Ὀδησὸν. Πῶς θὰ μεταβῆτε ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὴν Περσίαν, εἰς τὴν Κίναν κ.λ.; Τί ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν;

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Αἱ ἀνθρώπινοι φυλαί. Ὑπολογίζουσι 1700 ἑκατομμύρια ὄλους τοὺς κατοικοὺς τῆς γῆς. Εἶναι διασκορπισμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη, μόνον αἱ πολικαὶ χῶραι καὶ μερικαὶ μικρὰ νῆσοι εἶναι ἀκατοίκητοι.

Ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι κατανεμημένοι ἐξ ἴσου εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους. Μερικαὶ χῶραι ἔχουσι περισσοτέρους κατοίκους ἀπὸ ἄλλας, ποὺ ἔχουσι τὴν ἰδίαν ἑκτασίαν. Ἄν ταῖς ἰδεύσωμε μὲ ἀεροπλάνον, θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς τὰ εὐφορα μέρη τὰ χωρία εἶναι τὸ ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ ἀντιθέτως εἰς τὰ ἄγονα· ἐκεῖ κατοικοῦν πολλοὶ καὶ ἐκεῖ ἠμπόρεσαν καλύτερον νὰ ἀναπτύξουσι τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πολιτισμόν.

Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι μεταξὺ τῶν εἰς τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου, τὸ σχῆμα τῆς μύτης, τὸ εἶδος τῶν μαλλιῶν, τῆς κεφαλῆς, τὸ ἀνάστημα κλπ. Ἀπὸ τὰς διαφορὰς αὐτὰς ἐχώρισαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς φυλάς. Τρεῖς εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἀπὸ αὐτὰς, ἡ λευκὴ φυλή, ἡ κιτρινὴ φυλή καὶ ἡ μαύρη φυλή ἢ αἰθιοπική.

Λευκὴ φυλή. Οἱ ἄνθρωποι τῆς λευκῆς φυλῆς ἔχουσι ἀνοιχτὸν χρῶμα, εὐρὺ μέτωπον καὶ κόμην ὡς μεταξίνην μὲ μακρὰς τρίχας.

Κατοικοῦν ἰδίως τὰς εὐκράτους ζώνας. Ἡ καθ' αὐτὸ πατρίς τῶν εἶναι τὰ νοτιοδυτικὰ μέρη τῆς Ἀσίας, ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ βόρειος Ἀφρική. Ἐκαμαν ὁμοῦ ἀποικίας καὶ κράτη πολλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπως εἰς τὴν Ἀμερικὴν, Αὐστραλίαν καὶ ἄλλου.

Ἡ κιτρινὴ φυλή περιλαμβάνει τὴν μογγολικὴν φυλήν, τὴν μαλαϊκὴν φυλήν καὶ τὴν φυλὴν τῶν ἰθαγενῶν (ἐρυθρόδερμοι) τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ μογγολικὴ φυλὴ κατοικεῖ πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔχει τὸ δέρμα κιτρινωπὸν, πρόσωπον εὐρὺ, τὰς παρεϊὰς ἐξωγκωμένας, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, τὴν μύτην χαμηλήν, τὰ μαλλιά μαῦρα μὲ τρίχας χονδρὰς καὶ σκληρὰς. Οἱ Μαλαῖοι διακρίνονται ἀπὸ τὸ καστανὸν ἢ ἐλαιόχρουν χρῶμα τῶν. Οἱ ἐρυθρόδερμοι Ἰνδοί, δηλαδή οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς διακρίνονται ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν, ποὺ εἶναι κίτρινον, ἀπὸ τῆς

μεγάλην γυριστήν μύτην καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα. Πολλοὶ τοὺς θεωροῦν ὡς ἰδιαιτέραν φυλὴν, ὅπως καὶ τοὺς Μαλαίους.

Ἡ Μαύρη φυλή. Περιλαμβάνει ἰδίως τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Οἱ μαῦροι διακρίνονται ἀπὸ τὸ χρῶμα των, πού εἶναι μεταξύ τοῦ μαύρου καὶ τοῦ μελαχροinoῦ, τὸ στενὸν μέτωπον, πού κλίνει πίσω, τὴν πλατεῖαν μύτην, τὰ παχέα χεῖλη καὶ τὰ πολὺ κατσαρὰ μαλλιά.

Εἰς τὸν πολιτισμὸν ἡ λευκὴ φυλὴ εὐρίσκεται γενικῶς εἰς τὴν πρώτην θέσιν, αἱ κίτρινα φυλαὶ ἔρχονται κατόπιν. Αἱ μαῦραι φυλαὶ ἔμειναν κατώτεραι.

2. Θρησκείαι. Οἱ ἄνθρωποι δὲν διαφέρουν μόνον εἰς τὴν φυλὴν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν. Ὅμιλοῦν οἱ ἄνθρωποι 800 γλώσσας καὶ πλέον.

Εἰδωλολατρεία. Πολλοὶ λαοί, πού ἔμειναν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν λατρεύουν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, διάφορα ζῶα, δένδρα καὶ εἰδωλά. Δι' αὐτοὺς ὁ κόσμος κατοικεῖται ἀπὸ πνεύματα, ἄλλα κακὰ καὶ ἄλλα καλὰ. Τοιοῦτοι εἰδωλολάτραι εἶναι οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ὑκεανίας, οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς καὶ οἱ ἐρυθρόδερμοι τῆς Ἀμερικῆς.

Βραχμανισμός. Οἱ Ἴνδοι (κάτοικε τῶν Ἰνδιῶν τῆς Ἀσίας) ἔχουν πολὺ παλαιὰν θρησκείαν, τὸν βραχμανισμὸν. Ὡς μεγαλύτερον θεὸν λατρεύουν τὸ Βράχμαν. Ἡ θρησκεία των κανονίζει εἰς αὐτοὺς τὸ χωρισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς κοινωνικὰς τάξεις ἢ φυλάς, πού πρέπει νὰ εἶναι χωρισμένοι μετὰ τῶν.

Ὁ Βουδδισμὸς ἢ θρησκεία τοῦ Βούδδα· ἐγεννήθη καὶ αὐτὴ εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀλλ' οἱ ὄπαδοί του ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ ἐκεῖ. Κατήργησε τὸν χωρισμὸν εἰς χωριστὰς κοινωνικὰς τάξεις ἢ φυλάς καὶ διδάσκει τὴν ἡσυχίαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν, εἰς πολλὰ μέρη μετεμορφώθη εἰς καθαρὰν εἰδωλολατρείαν.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ὅλας τὰς Ἠπείρους, ὅπου εὐρίσκονται εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι. Οἱ ἱεραπόστολοι κάμνουν πολλοὺς λαοὺς χριστιανούς, πού εἶναι εἰδωλολάτραι. Οἱ χριστιανοὶ χωρίζονται εἰς ὀρθοδόξους, εἰς καθολικοὺς καὶ εἰς διαμαρτυρομένους.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ. Διδάσκει ὅτι ἕνας εἶναι ὁ θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ προφήτης του. Εἰς πολλὰ εἶναι ἀντίθετος μὲ τὸν χριστιανισμόν. Οἱ Μωαμεθανοὶ κατοικοῦν τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Ἀσίας καὶ τὰ Β. τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ δύο θρησκείαι, πού ἔχουν τοὺς περισσοτέρους ὄπαδούς, εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Βουδδισμὸς.

3. Κυβέρνησις. Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι τὰ πολιτισμένα κράτη δὲν διοργανώθησαν διὰ μιᾶς, ὅπως εἶναι σήμερον.

Οἱ ἄνθρωποι κατ' ἀρχὰς ἐζοῦσαν ἀθλίως, καθεὶς χωριστὰ εἰς μικρὰς ομάδας, πού ἐγίνοντο ἢ ἐσκορπίζοντο κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἐγύριζαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς φορέματα καὶ χωρὶς ὄπλα, διὰ νὰ εὔρουν τροφήν, καὶ εἶχαν ὡς κατοικίαν σπήλαια ἢ καλύβας ἀπὸ κλάδους. Πολλοὶ ἄγριοι ζοῦν ἀκόμη μὲ τοιοῦτον τρόπον.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐνόησαν τὴν ἀνάγκην νὰ ζοῦν πολλοὶ μαζί. Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἡ οἰκογένεια. Πολλὰ οἰκογένεια ἀπώλεσαν τὴν φυλὴν, πού εἶχε ἕνα ἀρχηγόν.

Αἱ φυλαὶ ἐπολεμοῦσαν μεταξύ των· ἀπὸ τοὺς ἀδιακόπους αὐτοὺς πολέμους ἡ χώρα των κατεστρέφετο καὶ ἡ βαρβαρότης των ἐβασίλευεν. Τοῦτο γίνεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς μερικὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐπέρασαν πολλοὶ αἰῶνες, ἕως ὅτου οἱ κάτοικοι τῆς ἰδίας χώρας νὰ ἐνοήσουν, ὅτι τὸ συμφέρον των ἦτο νὰ ζοῦν μεταξύ των μὲ ἡσυχίαν καὶ ἀγάπην καὶ νὰ ἐνωθοῦν, διὰ νὰ ἔμποροῦν νὰ ἐργάζωνται μὲ ἡσυχίαν. Οὕτω ἐσχηματίσθησαν μεγαλύτεροι λαοί, ἔθνη καὶ κράτη.

Διὰ νὰ διατηρηθῇ ἕνα κράτος, πρέπει νὰ εἶναι καλῶς ὠργανωμένον καὶ νὰ ἔχη νόμους. Τὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν διευθύνει ἡ ἐξουσία, δηλ. κυβέρνησις, πού ἐφαρμόζει τοὺς νόμους.

Μοναρχία. Ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν κυβερνήσεις. Εἰς τὴν μοναρχίαν, τὴν ἐξουσίαν ἔχει ἕνας πού λέγεται αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς, σουλτάνος, ἡγεμῶν κλπ. Συνήθως τὸ ἀξίωμα του εἶναι κληρονομικόν εἰς τὴν οἰκογένειάν του, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ ἀναλαμβάνει ὁ υἱός.

Ἡ μοναρχία λέγεται ἀπόλυτος, ὅταν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀνεξέλεγκτος, ὅπως πρὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἦτο εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Τουρκίαν. Εἶναι συνταγματικὴ, ὅταν ἡ ἐξουσία αὐτὴ ὀρίζεται ἀπὸ κανονι-

σμόν, πού λέγεται Σύνταγμα καί εἶναι εἰς τόν ἔλεγχον Βουλῆς τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἐκλέγονται ἀπό τὸ λαόν.

Δημοκρατία. Εἰς τὴν δημοκρατίαν δὲν ὑπάρχει κληρονομικός μονάρχης, ἀλλὰ μόνον ἄρχοντες, πού ἐκλέγονται ὠρισμένα ἔτη Ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία ἀνήκει εἰς τοὺς πολίτας, πού φανερώνουν τὸ φρόνημά των με τὴν ψῆφον των.

Ὁμοσπονδία. Εἶναι ἔνωσις κρατῶν, πού ἐνῶ διατηροῦν ἕκαστον τὴν κυβέρνησίν του, ἀναγνωρίζουν μίαν κεντρικὴν ἢ συμπολιτειακὴν ἀρχήν· ἡ ἀρχὴ αὕτη διευθύνει τὰς ὑποθέσεις, πού ἐνδιαφέρουν τὴν ὁμοσπονδίαν. Ἡ Ἑλβετία εἶναι διωργανωμένη εἰς δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν.

4. Συγκοινωνία. Ἀπὸ τότε πού ἐσχημάτισαν κοινότητας καί ἴδρυσαν πόλεις, εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἔρχονται εἰς σχέσεις μεταξύ των. Ὁ σπουδαιότερος λόγος δι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν προϊόντων τῶν διαφόρων χωρῶν, διότι δὲν ἐξάγει κάθε χώρα ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλη χώρα ἐξάγει π.χ. σιτηρὰ πολλά, ἄλλη ὀλίγον ἢ καθόλου ἔλαιον ἢ οἶνον. Εἰς τὰς παραλίους χώρας οἱ ἰχθύς εἶναι ἄφθονοι, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς πολλὰς μεσογείους δὲν ὑπάρχουν καθόλου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνονται σταφίδες, οἶνοι, ἔλαια, καπνὰ· εἰς τὴν Ρωσίαν σιτηρὰ, εἰς τὴν Ἀραβίαν καφές, εἰς τὰς Ἰνδίας ὄρυζα κλπ. κλπ. Κάθε χώρα στέλλει ὅ,τι πλεονάζει ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς εἰς ἄλλας, πού δὲν ἔχουν ὅμοια. Τοῦτο γίνεται με τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον.

Τὰ προϊόντα τὰ μεταφέρουν ἢ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Τὰ μεταφορικὰ μέσα, πού μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν ξηρὰν, εἶναι οἱ σιδηρόδρομοι, τὰ φορτηγὰ ἀμάξια, τὰ αὐτοκίνητα καί τὰ φορτηγὰ ζῶα (ἵπποι, κάμηλοι, ἐλέφαντες κλπ.). Εἰς τὴν θάλασσαν τὰ προϊόντα μεταφέρονται με πλοῖα ἰστιοφόρα ἢ ἀτμόπλοια.

Οἱ μεγάλοι δρόμοι τῶν παγκοσμίων εἰς τὴν ξηρὰν συγκοινωνιῶν ἔχουν χαραχθῆ ἀπὸ τὴν φύσιν, εἶναι αἱ πεδιάδες, αἱ κοιλάδες, αἱ ἄκραι τῶν ὀρέων, διότι διερχόμεθα εὐκολα ἀπὸ αὐτά. Τοὺς δρόμους αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς, πού χρησιμοποιοῦν εἰς τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις των οἱ ἄνθρωποι, ἠκκλούθησαν καί οἱ λαοὶ εἰς τὰς μεταναστεύσεις των καί οἱ στρατοὶ εἰς τὰς πορείας των.

Ἀπὸ τὰς θαλασσίας ὁδοὺς ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ

Μεσόγειος θάλασσα, πού με αὐτὴν συγκοινωνοῦν αἱ τρεῖς ἡπειροὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου.

Αἱ μεγάλοι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας εἶναι αἱ κατωτέρω ;

Ἐκ τὰ ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Εὐρώπης: Λισσαβών (Πορτογαλλία)—Μαδρίτη—Παρίσιοι—Βερολίνον—Βαρσοβία—Μόσχα—Πεκίνον (ὑπερσιβηρικός).

Ἐκ τὰ ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Εὐρώπης: Λονδίνον—Παρίσιοι—Γενεύη—Μιλᾶνον—Βελιγράδιον—Κωνσταντινούπολις καὶ ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ Μεσοποταμίαν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ἡ ἀμαξοστοιχία Παρίσιοι—Κ)πολις ἀπὸ τὸ Βελιγράδιον διακλαδίζεται πρὸς Ν. Βελιγράδιον—Θεσσαλονίκη—Ἀθήνας καὶ φέρει τὸ ὄνομα Ἀ κ ρ ο π ὀ λ ἔ ξ π ρ ἔ ς, ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. Με αὐτὴν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες συγκοινωνοῦμεν με τὴν Εὐρώπην.

Ἐκ τὰ Β πρὸς Ν: 1) Λονδίνον—Παρίσιοι—Μασσαλία, 2) Βερολίνον—Μόναχον—Νεάπολις 3) Πετρούπολις—Μόσχα—Ροστόβ—Βακού (Κασπία) καὶ με τὸν ὑπερκάσπιον διευθύνεται ἀπὸ τὸ Τουρκεστάν πρὸς τὴν Κίναν καὶ ἀπὸ τὸ Ἀφγανιστάν εἰς τὰς Ἰνδίας.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀπὸ τὰς μεγάλας θαλασσίουσ γραμμαὶ τῆς συγκοινωνίας εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Λονδίνου—(Ἄμβουργον, Ἄμβέρσα, Βορδῶ)—Νέας Ὑόρκης, 7 ἡμέραι.

2. Λονδίνου—Βουένος Ἀἶρες (νότ. Ἀμερική) 22 ἡμέραι.

3. Λονδίνου—Ἀκρωτηρίου (Ν. Ἀφρική) 25 ἡμέραι.

4. Λονδίνου—Πόρτ-Σάϊτ—Ἄδεν—Κολόμπον (Κεϋλάνης)—Σιγκαπούρη—Χόγγ Κόγγ—Σαγγάη (Κίνα)—Ἰσοκοχάμα (Ἰαπωνία)—Ἄγ. Φραγγίσκου (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς) ἡμέραι 60.

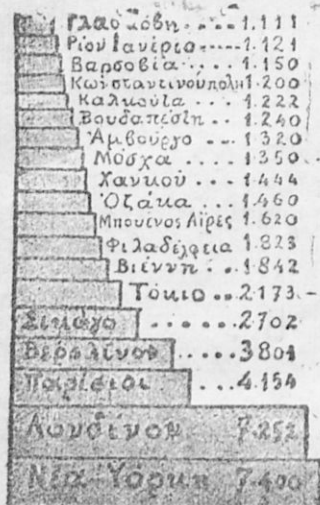
Τὰς μεταφορὰς εἰς πολλὰς μεσογείους χώρας διευκολύνουν καὶ οἱ μεγάλοι ποταμοί.

ΤΕΛΟΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ

(Οι ἄριθμοι δεικνύουν τὸν πληθυσμὸν ἐκάστης πόλεως)

Σχηματικὴ παράστασις τῶν 19
μεγαλυτέρων πόλεων τοῦ
κόσμου.

(Οἱ ἄριθμοι δεικνύουν τὸν πλη-
θυσμὸν ἐκάστης πόλεως
εἰς χιλιάδας)

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν)

Ἀβάνα, Κούβα.	361
Ἀγκραμ, Νοτιοσλαβία.	100
Ἀγ. Λουδοβίκος, Ἡν. Πολιτ.	769
Ἀγ. Στέφανος, Γαλλία.	150
Ἀγ. Παῦλος, Βραζιλία.	44
Ἀγ. Φραγκίσκος, Ἡν. Πολ.	4.715
Ἄδισ Ἀμπέμπα, Ἀβησσυνία.	100
Ἄδελαΐδα, Αὐστραλία.	225

Ἀδριανούπολις, Τουρκία.	120
*Ἀθήνα, Ἑλλάς.	493
Αἰκατερινοσλάβ, Οὐκρανία.	221
Ἀκρωτήριον, Ἀφρική.	162
Ἀλγέριον, Ἀλγερία.	172
Ἀλεξάνδρεια, Αἴγυπτος.	445
Ἀλλαχαπάντ, Βρεττ. Ἰνδία.	172
Ἀλτόνα, Γερμανία.	170
Ἀμβέρσα, Βέλγιον.	439
Ἀμβούργον, Γερμανία.	1.000
Ἀμπεκοῦτα, Νιγηρία.	150
Ἀμστελέρδαμον, Ὀλλανδία.	644
Ἀϊσέβρον, Γερμανία.	311
Ἀουκλάνδη, Ν. Ζηλανδία.	134
Ἀσουνσιόν, Παραγουάη.	120
Ἀστραχάν, Ρωσία.	164
Ἀτλάντα, Η. Πολιτεία.	196
Ἀχμεταβάντ, Βρεττ. Ἰνδία.	217
Βαγδάτη, Μεσοποταμία.	125
Βακοῦ, Ἀζερμπαϊτζάν.	237
Βαλεντία, Ἰσπανία.	246
Βαλπαραΐζο, Χιλή.	207
Βαλτιμόρη, Η. Πολιτεία.	595
Βανγκαλόρε, Βρεττ. Ἰνδία.	188
Βανκόβερ, Καναδάς.	100
Βανγγόκ, Σιάμ.	600
Βαρκελώνη, Ἰσπανία.	621
Βαρσοβία, Πολωνία.	1.150
Βάσιγκτων, Η. Πολιτεία.	440
Βασιλεία, Ἑλβετία.	135
Βαταβία, Ἰάβα.	139
Βαταμπάγκ, Ἰνδοκίνα.	343
Βελιγράδιον, Νοτιοσλαβία.	110
Βεναρές, Βρεττ. Ἰνδία.	204
Βενετία, Ἰταλία.	168
Βεντσοῦ, Κίνα.	213
Βέρνη, Ἑλβετία.	104
Βερολίνον, Γερμανία.	3.801
Βέστχαμ, Ἀγγλία.	329
Βηρυττός, Συρία.	140
Βιέννη, Αὐστρία.	1.842
Βιλμπάο, Ἰσπανία.	100

* Ἀπογραφή 1920. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ὑπερδιπλάσιος.

Βίβλα, Λιθουανία.	205
Βιννιπέγκ, Καναδάς.	136
Βίρμιγγαμ, Άγγλία.	870
Βιτσάγκ, Κίνα.	400
Βογοτά, Κολομβία.	139
Βολώνια, Ίταλία.	190
Βομβάη, Βρεττ. Ίνδία.	980
Βορδώ, Γαλλία.	348
Βοστώνη, Η. Πολιτεΐαι.	768
Βουδαπέστη, Ούγγαρία.	1.240
Βουκουρέστι, Ρουμανία.	350
Βρέμη, Γερμανία.	252
Βρισβάνη, Αύστραλία.	174
Βρίννη, Τσεχοσλοβακία.	220
Βρυξέλλαι, Βέλγιον.	831
Γάνδη, Βέλγιον.	212
Γενεύη, Έλβετία.	140
Γένουα, Ίταλία.	300
Γιοκοχάμα, Ίαπωνία.	429
Γιοχάνσμπουργκ, Ν. Άφρική.	231
Γκελζενσάιν, Γερμανία.	170
Γκλαδμπάχ, Γερμανία.	170
Γκότεμπουργ, Σουηδία.	197
Γκράτς, Αύστρια.	157
Γλασκόβη, Άγγλία.	1.111
Γουατεμάλα, Γουατεμάλα.	125
Γουαδελάζαρα, Μεξικόν.	119
Δαμασκός, Συρία.	250
Δέλχι, Βρεττ. Ίνδία.	233
Δένφερ, Η. Πολιτεΐαι.	268
Διναμπούργ, Λεττονία.	111
Δουβλίνον, Ίρλανδία.	399
Δουΐσμπουργκ, Γερμανία.	242
Δούνδεε, Άγγλία.	182
Δρέσδη, Γερμανία.	529
Έδιμβούργον, Άγγλία.	334
Έλσιγκφόρς, Φινλανδία.	186
Έρζερούμ, Άρμενία.	100
Έσσην, Γερμανία.	436
Ζανζιβάρη, Ζανζιβάρη.	114
Ζυρίχη, Έλβετία.	210
*Θεσσαλονίκη, Έλλάς.	270
Θηρεσιούπολις, Νοτιοσλαβία.	150
Ίερσέη (Νέα), Η. Πολιτεΐαι.	313
Ίνδιανόπολις, Η. Πολιτεΐαι.	284
Ίρκούτσκι, Σιβηρία.	130
Καβούλ, Άφγανιστάν.	180
Καζάν, Ρωσία.	195
Κάιρον, Αίγυπτος.	800
Καϊφέγκ, Κίνα.	210

Καλγκάν, Κίνα.	200
Καλκούτα, Βρεττ. Ίνδία.	1.322
Κάνσας, Η. Πολιτεΐαι.	906
Καντών, Κίνα.	100
Καράτσι, Βρεττ. Ίνδία.	152
Κάρδιφ, Άγγλία.	169
Καρθαγένη, Ίσπανία.	103
Καρλσούη, Γερμανία.	136
Κάσσελ, Γερμανία.	162
Κατάνια, Ίταλία.	217
Κέμνιτς, Γερμανία.	305
Κέμπριτζ, Η. Πολιτεΐαι.	114
Κενιξιμπέργκ, Γερμανία.	261
Κιγκινάτη, Η. Πολιτεΐαι.	416
Κίεβον, Ούκρανία.	610
Κίελον, Γερμανία.	205
Κιότον, Ίαπωνία.	539
Κίσνεβον, Ρουμανία.	129
Κλέβελαντ, Η. Πολιτεΐαι.	692
Κοκάνδη, Τουρκεστάν.	119
Κολόμπον, Κεϋλάνη.	211
Κολόμπους, Η. Πολιτεΐαι.	220
Κολώνια, Γερμανία.	622
Κόμπι, Ίαπωνία.	498
Κοπεχγάγη, Δανία.	600
Κορδόβα, Άργεντινή.	135
Κρακοβία, Πολωνία.	175
Κουίτο, Ίσημερινός.	120
Κων)πολις, Τουρκία.	1.200
Λαϊτσέστερ, Άγγλία.	212
Λαντσού, Κίνα.	500
Λά-Πάζ, Βολιβία.	100
Λά-Πλάτα, Άργεντινή.	137
Λαχώρη, Βρεττ. Ίνδία.	229
Λειδ, Άγγλία.	440
Λεμβέργη, Πολωνία.	200
Λίβερπουλ, Άγγλία.	715
Λιβόρνο, Ίταλία.	109
Λιέγη, Βέλγιον.	226
Λίλη, Γαλλία.	218
Λίμα, Περού.	150
Λισσαβών, Πορτογαλλία.	425
Λιψία, Γερμανία.	604
Λόδτε, Πολωνία.	416
Λονδίνον, Άγγλία.	7.252
Λός*Αντζελες, Η. Πολιτεΐαι.	535
Λουάνγκ, Ίνδοκίνα.	182
Λουϊσβίλ, Η. Πολιτεΐαι.	241
Λουκνάου, Βρεττ. Ίνδία.	260
Λυβέκη, Γερμανία.	113

Λυών, Γαλλία.	600	Ντορτμούνδ, Γερμανία.	300
Μαγδεμβούργον, Γερμανία	286	Ντουσελντόρφ, »	417
Μαδράς, Βρεττ. Ίνδία.	520	Νυρεμβέργη, »	353
Μαδρίτη, Ίσπανία.	649	Όδησσός, Ούκρανία.	631
Μαλάγα, Ίσπανία.	141	Όζάκα, Ίαπωνία.	460
Μιάμη, Σουηδία.	110	Όμιάχα, Ή. Πολιτεία.	178
Μανίλλια, Νήσοι Φιλιππίναι.	231	Όμσκ, Σιβηρία.	136
Μάντσεστερ, Άγγλία.	714	Όράν, Άλγερία.	123
Μαρόκκον, Μαρόκκον.	111	Όρεμβούργον, Ρωσία.	147
Μασσαλία, Γαλλία.	800	Ουτρέχτη, Όλλανδία.	137
Μελβούρνη, Αύστραλία.	703	Ούφα, Ρωσία.	106
Μεξικόν, Μεξικόν.	471	Πάδουα, Ίταλία	105
Μεσσήνη, Ίταλία.	150	Πατέρμον, »	346
Μιλάνον, Ίταλία.	660	Παρά, Βραζιλία.	276
Μιλβώκη, Ή. Πολιτεία.	445	Παρίσιοι, Γαλλία.	4.154
Μίλχαϊμ, Γερμανία.	127	Πάτερσον, Ή. Πολιτεία.	141
Μινεάπολις, Ή. Πολιτεία.	373	*Πειραιεύς, Έλλάς.	231
Μόναχον, Γερμανία.	660	Πεκίνον, Κίνα.	805
Μοντεβίδεον, Ούραγουάη	370	Πέρθη, Αύστραλία.	130
Μοντρεάλ, Καναδάς.	470	Περναμπούκον, Βραζιλία.	250
Μοσχα, Ρωσία.	1.350	Πετρούπολις, Ρωσία.	900
Μουκδεν, Μαντζουρία.	160	Πιέγκ-Γιάγκ, Κορέα.	173
Μουρκία, Ίσπανία.	133	Πιτσβούργον, Ή. Πολιτεία.	586
Μπαρρή, Ίταλία.	109	Πλάουεν, Γερμανία.	105
Μπαρμεν, Γερμανία.	169	Πλυμούθ, Άγγλία.	113
Μπαχία, Βραζιλία.	348	Πόζεν, Πολωνία.	157
Μπέλφαστ, Ίρλανδία.	400	Πορτλάνδ, Ή. Πολιτεία.	308
Μπόλτων, Άγγλία.	165	Πόρτο, Πορτογαλλία.	195
Μπουένος Άϊρες, Άργεντινή	1.620	Πόρτο-Άλέγκρε, Βραζιλία.	150
Μπούφαλον, Ή. Πολιτεία.	479	Πόρτο-Πρένς, Αϊτή (νήσος)	105
Μποχούμ, Γερμανία.	145	Πορτσμούθ, Άγγλία.	199
Μπράδφορ, Άγγλία.	266	Πουέβλα, Μεξικόν.	101
Μπρεσλάου, Γερμανία.	527	Πράγα, Τσεχοσλοβακία.	675
Μπριστόλ, Άγγλία.	360	Προβιντάνς, Ή. Πολιτεία.	260
Ναγκόγια, Ίαπωνία	489	Ραγκούν, Βρεττ. Ίνδία.	290
Ναυκασάκη »	164	Ράπιδς, Ή. Πολιτεία.	133
Νακίν, Κίνα.	376	Ρεβάλ, Έσθονία.	140
Νανσύ, Γαλλία	120	Ρέιμς, Γαλλία.	115
Νάντη, »	171	Ρίγα, Λεττονία.	319
Νέα, Ή. Πολιτεία.	377	Ρίον-Ίανέριον, Βραζιλία.	1.135
Νεάπολις, Ίταλία.	700	Ρισμόνδ, Ή. Πολιτεία.	159
Νέα Ύόρκη, Ή. Πολιτεία	7.460	Ροζάριον, Άργεντινή.	269
Νεβάρκ » »	419	Ροστόβ, Ρωσία.	205
Νίζνι-Νοβγόροδ, Ρωσία.	112	Ροτσέστερ, Ή. Πολιτεία.	265
Νίκαια, Γαλλία.	143	Ρόττερνταμ, Όλλανδία.	501
Νινκπώ, Κίνα.	670	Ρουένη, Γαλλία	125
Ν'ουκάστελ, Άγγλία.	268	Ρουμπαί, »	123
Νεττιγκαμ, Άγγλία.	237	Ρώμη, Ίταλία.	600
Ντάνσιγκ, Ντάνσιγκ.	194	Σααρμπούκ, Σαάρ.	112
Ντετρούά, Ή. Πολιτεία.	610	Σαγκάη, Κίνα	950

Σαϊγκόν, Ίνδοκίνα.	100	Τεργέστη, Ίταλία.	250
Σαλιάνη, Άζερμπαϊτζάν.	121	Τεχεράνη, Περσία.	280
Σάλφορδ, Άγγλία.	211	Τιέν-Τσίν,	800
Σαμάρια, Ρωσία.	144	Τόκιον, Ίαπωνία.	2.445
Σαντιάγον, Χιλή.	330	Τολέδον, Ή. Πολιτεΐαι.	202
Σαραγόζα, Ίσπανία.	124	Τόμοκ, Σιβηρία.	117
Σαρατόβ, Ρωσία.	235	Τορόντον, Καναδάς.	377
Σέατφλε, Ή. Πολιτεΐαι.	366	Τουκουμάν, Άργεντινή.	100
Σεβίλλη, Ίσπανία.	164	Τούλα, Ρωσία.	141
Σεγεδίν, Ούγγαρία.	118	Τουλούζη, Γαλλία	150
Σέουλ, Κορέα.	303	Τουλών, »	105
Σεραντώνς, Ή. Πολιτεΐαι.	150	Τουρίνον, Ίταλία.	452
Σεφίλδ, Άγγλία.	470	Τρέντων, Ή. Πολιτεΐαι.	114
Σήτλ, Ή. Πολιτεΐαι.	237	Τσιέν-γκτοϋ, Κίνα	400
Σιαγκκύν, Κίνα	900	Τσιάν-τσά, »	536
Σιαγκφοϋ, »	1.000	Τσιάν-τσοϋ, »	500
Σίδνεϊ, Αύστραλία.	780	Τύνις, Τύνις.	161
Σικάγον, Ή. Πολιτεΐαι.	2.702	Τιφλίς, Γεωργία.	190
Σιγκαπούρη, Μαλάκκα.	261	Φέζ, Μαρόκκον.	107
Σιμόρη, Τουρκία.	200	Φερράρα, Ίταλία.	103
Σοσνοβίκ, Πολωνία.	113	Φιλαδέλφεια, Ή. Πολιτεΐαι	1.823
Σούθαμπτων, Άγγλία.	115	Φλωρεντία, Ίταλία.	242
Σουμποτικά, Νοτιοσλαυία.	118	Φορτσέστερ, Ή. Πολιτεΐαι.	166
Σουδερλάνδ, Άγγλία.	142	Φουτσέου, Κίνα.	624
Σουρακάρτα, Ίάβα.	110	Φραγκφούρτη, Γερμανία.	448
Σουράτ, Βρεττ. Ίνδαι.	115	Χάβρη, Γαλλία.	136
Σουτσοϋ, Κίνα.	500	Χάγη, Όλλανδία.	352
Σόφια, Βουλγαρία.	150	Χαγκιτσοϋ, Κίνα.	624
Στέττιν, Γερμανία.	236	Χαϊδαραβάδ, Βρεττ. Ίνδαι.	501
Στόκε, Άγγλία.	215	Χαλέπι, Συρία.	200
Στοκχόλμη, Σουηδία.	400	Χάλλε, Γερμανία.	188
Στουτγάρδη, Γερμανία.	309	Χανγιάγκ, Κίνα	200
Στρασβούργον, Γαλλία.	179	Χανκού, »	1.440
Συρακοϋσαι, Ή. Πολιτεΐαι.	159	Χανσή, Ίνδοκίνα.	150
Ταϊπέ, Φορμόζα.	102	Χόγγ-Κόγκ, Κίνα.	281
Τασκέντη, Τουρκεστάν.	190	Χούλ, Άγγλία.	276
Ταυρίς, Άζερμπαϊστάν.	200	Χριστιανία, Νορβηγία.	250
Τέγιουεν, Κίνα.	300		

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ

Κ Ρ Α Τ Η	Πολίτευμα	*Εκτασίς εις τετρ. χλμ.	Πληθυσμός κράτους εις χιλιάδας
*Αγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	61	12
*Αλβανία	»	28.000	800
*Ανδόρα	»	43	55
Αύστρια	»	84.000	6.600
Βέλγιο	Βασίλειον	30.440	7.650
Βουλγαρία	»	107.000	4.500
Γερμανία	'Ομ. Δημοκρατία	471.260	59.600
Γαλλία	»	550.000	41.000
Δανία και 'Ισλανδία	Βασίλειον	149.000	3.380
'Εσθονία	Δημοκρατία	43.000	1.000
'Ελλάς	»	143.000	6.500
'Ελβετία	'Ομ. Δημοκρατία	41.300	3.887
'Ισπανία	Δημοκρατία	505.000	21.000
'Ιταλία	Βασίλειον	311.000	38.000
Λεττονία	Δημοκρατία	65.000	1.650
Λιθουανία	»	55.000	3.100
Λουξεμβούργον	Μέγα Δουκάτον	2.586	270
Λιχτενστάιν	'Ηγεμονία	519	11
Μ. Βρετανία 'Ιρλανδία	Βασίλειον	314.430	48.000
Μονακό	'Ηγεμονία	1.500	25
Νοτιοσλαβία	Βασίλειον	245.000	12.000
Νορβηγία	»	323.840	2.720
Ντάνσιγγ	'Ελευθέρα πόλις	1.900	325
'Ολλανδία	Βασίλειον	34.000	6.950
Ούγγαρία	Δημοκρατία	88.000	7.500
Ουκρανία	Σοβιετ. Δημοκρατία	480.000	29.000
Πολωνία	»	270.000	30.000
Πορτογαλλία	Δημοκρατία	92.000	6.450
Ρουμανία	»	310.000	17.000
Ρωσία	Σοβιετ. Δημοκρατία	4.425.000	80.000
Σάαρ Συμμαχική Κατοχή		1.950	650
Σουηδία (μέχρι 1835)	Βασίλειον	448.000	5,5
Τσεχοσλοβακία	Δημοκρατία	150.600	13.500
Τουρκία (Εύρωπ. 'Ασιατ.)	Δημοκρατία	700.000	15.500
Φινλανδία	Δημοκρατία	390.000	3.500
*Αγγλικαί κτήσεις		325	245
Γιβραλτάρ		5	19
Μάλτα		320	225

ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ποκνότης κατά τετρ. χιλιόμ.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣ.	Πληθυσμός πρωτ. εις χιλιάδας	Ν Ο Μ Ι Σ Μ Α
197	*Αγ. Μαρίνος	1	*Ιταλικόν
30	Δυρράχιο	5	Γαλλικόν—Ισπανικόν.
12	*Ανδόρα	0.600	Βελγικόν φράγκον =100 σαντίμ
77	Βιέννη	1.842	Λέβιον =100 στοτίνκι
251	Βρυξέλλες	831	Μάρκον =100 πφένιχ
42	Σόφια	150	Φράγκον =100 σαντίμ
126	Βερολίνο	3.800	Κορώνα =100 όρε
70	Παρίσι	4.153	Μάρκον =100 πένναι
22	Κοπεγχάγη	700	Δραχμή =100 λεπτά
23	Ρεβάλ	140	*Ελβετ. φράγκον =100 ράπεν
40	*Αθήνα	490	Πεσέτα =100 σαντίμο;
93	Βέρνη	104	Λιρέττα =100 σεντέσιμ;
42	Μαδρίτη	650	Ρούβλιον =100 καπίκια
121	Ρώμη	600	» =100 καπίκια
25	Ρίγα	185	Γαλλικόν φράγκον
45	Βίλνα	204	*Ελβετικόν
104	Λουξεμβούργο	25	Λίρα =20 σελίνια 1 σελ. =12 πένναι
70	Βανδούζ	1	Γαλλ. καί *Ιταλ. (1 π. =12 φαρδίνια)
148	Λονδίνο	7.220	Δηνάριον =100 παρά
16.667	Μονακό	2	Κορώνα =100 όρ.
46	Βελιγράδι	110	Γερμανικόν καί Πολωνικόν
8	Χριστιανία	250	Φιορίνιον =100 σέντς
171	Ντάνσιγγ	194	Κορώνα =100 φέλλερ
203	Χάγη	352	Ρούβλιον =100 ρούβνι
85	Βουδαπέστη	1.240	Μάρκον =100 πφένιχ
60	Κίεβο	610	Μιλράϊς =1000 ράϊ
81	Βαρσοβία	1.150	Λέϊ =100 μπάνι
70	Λισσαβώνα	435	Ρούβλιον =100 καπίκια
62	Βουκουρέστι	350	Γαλλικόν—Γερμανικόν
17	Μόσχα	1.350	Κορώνα =100 όρ
333	Σααρμπουκεν	112	Κορώνα =100 χέλλερ
13	Στοκχόλμη	400	Λίρα =100 γρόσσια
96	Πράγα	700	Μάρκον =100 πένναι
20	Κων)πολη	1.200	
9	*Ελισγκφόρς	186	*Αγγλικόν
754			»
3.800	Γιβραλτάρ	19	
703	Βαλέττα	57	

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΗΜΕΡΗΜΙΑ		ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ	
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	57.000 γ	418.910 γ	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	56.770 γ		
ΑΓΓΛ. ΗΒΕΙΑ	53.760 γ		
ΓΑΛΛΙΑ	50.960		
ΚΑΝΑΔΑΣ	38.195		
ΑΓΓΛΙΑ ΠΑΡΑΘΙΑ	35.905		
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	35.000		
ΡΩΣΙΑ	31.460		
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	26.650		
ΒΡΑΒΗΛΙΑ	25.490		
ΜΕΞΙΚΟ	20.200		
ΜΟΝΤΕΒΙΔΕΙΟ	19.400		
ΙΤΑΛΙΑ	15.910		
ΣΙΒΗΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡ	15.350		
ΙΕΡΟΣΟΛΙΜΑ	14.950		
ΣΟΥΔΑΝ	14.250		
ΙΑΠΩΝΙΑ	14.000		
ΤΟΥΡΚΙΑ	13.750		
ΤΕΧΟΔΟΒΑΚΙΑ	11.000		
ΚΙΝΑ	10.000		
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	10.000		
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	10.000		
ΒΕΛΓΙΟΝ	8.850		
ΟΥΓΡΑΡΙΑ	8.500		
ΥΙΝΗ	8.070		
ΓΑΛΛ. ΔΟΡΓΗΝ	8.040		
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	8.000		
ΑΥΣΤΡΙΑ	6.800		
ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΣΟΥΔΑΝ	6.375		
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ	5.370		
ΕΛΒΕΤΙΑ	5.300		
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	4.785		
ΔΑΝΙΑ	4.500		
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	3.910		
ΕΛΛΑΣ	3.800		
ΚΑΤΑ ΥΦΡΑΙ	3.400		
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	3.180		
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2.980		
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	2.200		

*Σιδηροδρομικα γράμματα των Κρατών της Γης εις μήκος χιλιο-
μέτρων.*

ΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΧΕΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΑΣΙΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ Η ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΚΑΣΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

Πυκνότης τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐκάστης χώρας σχετικῶς πρὸς τὴν ἑκτασίαν της.—Οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουσι τὸ ὅλικόν μήκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰς μέτρα ἕν σχέσει πρὸς ἑκτασίαν 100 τετραγ. χιλιομέτρων.

Οἱ ἀριθμοὶ μέσα εἰς τὰς παρενθέσεις δεικνύουσι τὸν χρόνον πού ἔγινε ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος εἰς κάθε κράτος. Π.χ. Ἑλλάς 2.500 (1869), αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναλογοῦν 2.500 μέτρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰς ἑκτασίαν 100 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ ὅτι ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος ἔγινε τὸ 1869.

Βέλγιον	29.100 (1885)	Ἰαπωνία-Κορέα	2.400 (1872)
Λουξεμβούργον	19.700 (1859)	Οὐκρανία	2.100 (1868)
Ἑλβετία	12.800 (1844)	Βουλγαρία	100 (1860)
Γερμανία	12.100 (1835)	Νέα Ζηλανδία	1.800 (1864)
Ἀγγλία	12.100 (1825)	Ἀργεντινὴ	1.300 (1872)
Δανία	10.500 (1874)	Μεξικόν	1.300 (1850)
Ὀλλανδία	10.000 (1839)	Βρετταν. Ἰνδία	1.100 (1853)
Τσεχοσλοβακία	9.800 (1839)	Χιλή	1.100 (1852)
Γαλλία	9.700 (1828)	Φινλανδία	1.000 (1888)
Οὐγγαρία	9.700 (1846)	Νορβηγία	1.000 (1854)
Αὐστρία	8.100 (1838)	Ρωσία	900 (1838)
Ἰταλία	6.200 (1839)	Τύνις-Ἀλγέριον	
Ἡ Π. Ἀμερικῆς	4.500 (1827)	Μαρόκον	700 (1862)
Σουηδία	3.800 (1851)	Καναδάς	500 (1840)
Πολωνία	3.800 (1847)	Νότιος Ἀφρική	500 (1859)
Ρουμανία	3.400 (1856)	Βραζιλία	300 (1854)
» παλιὰ	(1870)	Μικρὰ Ἀσία	300 (1860)
Πορτογαλλία	3.200 (1854)	Αἴγυπτος-Σουδάν	200 (1856)
Νοτιοσλαβία	3.200 (1846)	Σιβηρία καὶ Τουρ- κεστάν	100 (1880)
Σερβία	(1884)	Κίνα	100 (1871)
Ἰσπανία	3.000 (1848)		
Ἑλλάς	2.500 (1869)		

1	2250	gkm 3	Μασσαπής 6,500 κλάμ.
2	2870	5	Νέλος 5920
3			7000
4	1775	10.	Ταγγ-ταϊ-κίγγ. 5,100 κλάμ
5	2533	6.	Γενιοσέις 4,750 κλάμ.
6	2055	9	Άμοιόρ 4,700 κλάμ
7			3690 2. Κόγγος 4,610 κλάμ
8	2381	7.	Αέρινας 4,000 κλάμ
9	510	4.	Μισώργος 4,500 κλάμ
10	2092	8.	Νύγη 4,100 κλάμ.
11	380	13	Χοδύγγ-Χό 4,100 κλάμ.
12			3100 4. Λιά-Πλάτας 3,900 κλάμ
13	1660	11	Μισσεύτης 3,700 κλάμ.
14	1460	12	Βόλγας 3,690 κλάμ.

Οι μεγαλύτεροι ποταμοί της γης. Η μούρη γραμμῆ δείκνυει τὸ μήκος εἰς χιλιόμετρα, τὸ δὲ γραμμωτὸν τμήμα τὴν κοίτην εἰς τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Μὲ τὸν ὄριθ. 1 καὶ 13 εἶναι τῆς Β. Ἀμερικῆς, 3 καὶ 12 Ν. Ἀμερικῆς, 4, 5, 6, 8, 9, καὶ 11 Ἀσίας, 2, 7 καὶ 10 Ἀφρικῆς καὶ 14 Εὐρώπης.

Άλλοι πλωτοί ποταμοί*(υψόμετρο εις χιλιόμετρα)*

Οβις Σιβηρία	5.000
*Άγιος Λαυρέντιος Καναδάς.	3.500
Μουρέης Αυστραλία	3.200
Κολοράδος Β. 'Αμερική	3.100
*Υούσκιν Β. 'Αμερικής	3.000
Δούναβις Εύρώπη	3.000
*Αγ. Φραγκίσκος Ν. 'Αμερ.	2.900
Βραμαπούτρας 'Ινδική	2.900
'Ινδός 'Ινδική	2.900
Ρίο Γκράντε Β. 'Αμερική	2.900
Νέλσων Β. 'Αμερική	2.800
Ζαμπέζης 'Αφρική	2.500
'Ιραβάδης 'Ινδοκίνα	2.400
Γάγγης 'Ινδική	2.400

Κολομβίας Β. 'Αμερική	2.250
*Ορενόκος Ν. 'Αμερική	2.200
Δνεΐπερος Ρωσία	1.930
Δούνας Ρωσία	1.600
Ρήνος Γερμανία	1.300
*Ελβας Γερμανία	1.150
Ροδανός Γαλλία	800
Σηκούνας Γαλλία	775
Πάδος 'Ιταλία	645
*Εβρος 'Ελλάς	550
Τάμεσις 'Αγγλία	365
'Αξιός 'Ελλάς	380
Στρυμών »	375
Νέστος »	275
Πηνειός »	210
'Αχελῷος »	236

ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΕΡΓΑ

Αἱ μεγαλύτεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ (μῆκος εἰς μέτρα)

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ. Ὁ Νότιος σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην μέσω Ὀρλεάνης ἕως τὸ Λὸς Ἄντζελες, μῆκος περίπου 6.250 χιλ.

Ὁ Νότιος Καναδικός. Ἀπὸ Χάλιφαξ εἰς Βανκόβερ μῆκος 6018 χιλιόμετρα.

Ὁ Ἀτλαντικός σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην, Ἀγ. Λουδοβίκον ἕως Λὸς Ἄντζελες μῆκος περίπου 5940 χιλ.

Ὁ Κεντρικός. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην εἰς τὸν Ἀγ. Φραγκίσκον μῆκος σχεδὸν 5412.

Ὁ Βόρειος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην μέσω Σικάγου εἰς τὸ Σέτλι 4205 χιλ. περίπου.

Ὁ σιδηρόδρομος Ν. Ἀμερικῆς. Ἀπὸ Μπουένος Ἀἶρες εἰς τὸ Βαλπαραΐζον μῆκος περίπου 1130.

ἌΛΛΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ. Σιδηρόδρομος τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν ἕως τὸ Ἀκρωτήριο μῆκος περίπου 8.000 χιλιομ.

Ὑπερσιβηρικός σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ μῆκος περίπου 7.000 χιλιομ. καὶ ἀπὸ Μόσχαν εἰς τὸ Βερολίνον καὶ Παρισίους ἕως τὴν Λισσαβῶνα 1300 χιλ.

Σιδηρόδρομος Αὐστραλίας. Ἀπὸ Μπρισβάνην μέσω Σίδνεϋ εἰς τὴν Μελβούρνην ἕως τὸ Πέρθ, μῆκος περίπου 5.600 χιλιομ.

Ἀνατολικὸς σιδηρόδρομος Εὐρώπης. (Ὀριάν-ἔξπρες) Παρισίων Κωνσταντινουπόλεως μῆκος περίπου 3100 χιλ.

Σιδηρόδρομος Βαγδάτης. Ἀπὸ Ἰκόνιον εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ Βασόραν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον μῆκος περίπου 2430 χιλ.

Αἱ σπουδαιότεραι διώρυγες.

Ἡ διώρυξ Σουέζ, ἀπὸ Πόρτ-Σαΐτ εἰς τὸ Σουέζ μῆκος 160 χιλιόμετρα πλάτος 80—100 μέτρα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ εἰς τὸν πυθμένα 40 μέτρα βάθος 10 μέτρα τὰ ἐγκαίνια τῆς διώρυγος ἔγιναν τὸ 1869.

Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμά (εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν). Μῆκος 93 χιλιόμετρα πλάτος 68 μέτρα, βάθος 13 μ. εἶναι εἰς ὕψος 24 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφ. τῆς θαλάσσης. Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἔγιναν τὸ 1915.

Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου. Μῆκος 6 χιλιόμετρα, πλάτος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 21—25 μ. καὶ εἰς τὸν πυθμένα 8 μέτρα ἐγκαίνια ἔγιναν τὸ 1893.

Αἱ μακρύτεραι σήραγγες.

Ἡ τοῦ Σεμπλὸν μῆκος 19.730 μέτρα. } ἐπάνω εἰς τὰς Ἄλπεις
Ἡ τοῦ Ἀγ. Γοθάρδου μῆκος 14.900 μέτ. }

Αἱ μακρύτεραι γέφυραι.

Τοῦ Δουνάβεως πλησίον τῆς Τσερνοβόδος (εἰς τὴν Ρουμανίαν) 3850 μ.

Τῆς Βενετίας μῆκος 3.500 μέτρα.

Τοῦ Γκάλβεστον μπάϊ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, (ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας) μῆκος 3.400.

Τὰ ὑψηλότερα κτίρια ἐπὶ τῆς γῆς.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ *Αντρεντ μπύλντιγκ μὲ ἑκατὸν ὀρόφους	420 μέτρα
ΠΑΡΙΣΙΟΙ Πύργος *Αἴφελ	300 »
ΝΑΟΥΕΝ. (Γερμανία) Πύργος ἀσυρμάτου	250 »
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. τὸ Σίγκερ μπύλντιγκ	201 »
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ. Μνημεῖον Βασιγκτῶνος	170 »
» Δημαρχεῖον	163 »
ΑΙΓΥΠΤΟΣ Πυραμὶς Χέοπος	146 »
ΒΙΕΝΝΗ. Κωδωνοστάσιον Ἁγ. Στεφάνου	137 »
ΜΙΛΑΝΟΝ Μητρόπολις	109 »
ΒΕΝΕΤΙΑ. Κωδωνοστάσιον Ἁγ. Μάρκου	99 »
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ Μιναρές Ἁγ. Σοφίας	56 »
ΠΑΡΙΣΙΟΙ. Θρισμβευτικὴ ἀψὶς	50 »

Μήκος τηλεγραφικῶν γραμ-
μῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς
γῆς (μέχρι 1912)

Εὐρώπη	950.000	χιλιόμετρα
Ἀσία	250.000	»
Ἀφρική	100.000	»
Ἀμερική	813.000	»
Αὐστραλία	87.000	»

Ἀριθμοὶ τηλεφῶνων εἰς τὴν
γῆν (μέχρι 1917)

Εὐρώπη	4.200.000
Ἀσία	350.000
Ἀφρική	70.000
Ἀμερική	11.900.000
Αὐστραλία	230.000

Σταθμοὶ ἀσυρμάτου τηλεγρά-
φου εἰς τὴν γῆν (μέχρι 1920)

Ἀγγλία	Σταθ. ἐπὶ πλοίων	164.
»	» ξηρᾶς	5
Ἀγγλ. Ἀπ.	» πλοίων	230
»	» ξηρᾶς	123
Γαλλία	» πλοίων	407
»	» ξηρᾶς	10
Η.Π. Ἀμερ.	» πλοίων	1130
»	» ξηρᾶς	174
Ἰαπωνία	» πλοίων	286
»	» ξηρᾶς	15
Ἰταλία	» δὶ οἶων	190
»	» ξηρᾶς	22
Βραζιλία	» πλοίων	134
»	» ξηρᾶς	37
Ὀλλανδία	» πλοίων	129
»	» ξηρᾶς	3
Γερμανία	» πλοίων	117
»	» ξηρᾶς	14
Νορβηγία	» πλοίων	128
»	» ξηρᾶς	0
Ἑλλάς (1925)	» πλοίων	11
»	» ξηρᾶς	11
Ἄλ. χῶραι	» πλοίων	225
»	» ξηρᾶς	234

Μήκος θαλασσιῶν καλωδίων
(μέχρι 1920)

Ἀγγλία	280.000	χιλιόμετρα
Ἡνωμ. πολιτ.	13.000	»

Γαλλία	40.000	»
Δανία	20.000	»
Ἰαπωνία	10.000	»
Ὀλλανδία	8.000	»
Ἰσπανία	6.000	»
αἱ ἄλλαι χῶραι	15.000	»

Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν
(μέχρι 1920)

Ἀγγλία	18.100.000	τόνοι
Ἡν. πολιτεία	14.500.000	»
Ἰαπωνία	2.000.000	»
Γαλλία	2.950.000	»
Ἰταλία	2.100.000	»
Ἀγγλ. ἀποικίαι	2.000.000	»
Νορβηγία	1.950.000	»
Ὀλλανδία	1.750.000	»
Σουηδία	1.000.000	»
Ἑλλάς 416 ἀτμ.	735.000	»
1089 ἰστιοφ.	133.000	»
Ἰσπανία	780.000	»
Ρωσ. καὶ Οὐκρ.	750.000	»
Δανία	720.000	»
Γερμανία	700.000	»
(τὸ 1914 τόνοι 3	ἑκατομμύρια)	
Βραζιλία	550.000	»
Φινλανδία	500.000	»
Ἀργεντινὴ	350.000	»
Βέλγιον	300.000	»
Νοτιοσλαβία	300.000	»
Ρουμανία	250.000	»
Χιλή	150.000	»
Πορτογαλλία	150.000	»
Τουρκία	120.000	»
Κίνα	100.000	»
Κούβα	100.000	»

Αὐτοκίνητα

(δύναμις εἰς ἵππους)

Ἡνωμ. Πολιτ.	7.560.000
Ἀγγλία	220.000
Γερμανία	120.000
Γαλλία	100.000
Ἰαπωνία	60.000
Ἰταλία	35.000
Ὅλαι αἱ ἄλλαι χῶραι	500.000

Τὰ νέα Βοηθητικά

1. Π. Παναγοπούλου τέως ἐπιθεωρ. Δημοτ. Σχολείων Δρχ.

1. Παλαιά Διαθήκη.....	8,50	7. Ἱστορία Ε' τάξεως.....	8,50
2. Καινή Διαθήκη.....	8,50	8. Νέα Ἱστορία Στ' τάξεως	8,50
3. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	8,50	9. Φυσικὴ Πειραματικὴ Ε'	
4. Κατήχησις & Λειτουργικὴ	8,50	καὶ ΣΤ'.....	9.—
5. Ἱστορία 3ης τάξεως.....	8,50	10. Γεωμετρία Ε'.....	6,50
6. Ἱστορία 4ης τάξεως.....	8,50	11. > ΣΤ'.....	6,50

2. Μιχ Παπαμαύρου τέως Διευθυντοῦ Διδασκαλείου

12. Ἀριθμ. Προβλήματα Β'.	6,50	16. Ἀριθμ. Προβλήματα ΣΤ'	9.—
13. > > Γ'.	6,50	17. > > Γ'. Δ'.	9.—
14. > > Δ'.	6,50	18. > > Ε'. ΣΤ'.	9.—
15. > > Ε'.	6,80	19. Γεωμετρία Ε' καὶ ΣΤ'..	9.—

3. Μ. Παπαμαύρου—Π. Παναγοπούλου

20. Ζωολογία διὰ τὴν 3ην καὶ 4ην τάξιν.....	9,50
---	------

4. Δ. Δημητράκου ἐπιμελεία Δ. Τσαμασφύρου

21. Γεωγραφία 3ης καὶ 4ης τάξεως.....	12.—
22. > > διὰ τὴν 5ην τάξιν.....	8,50
23. > > διὰ τὴν 6ην τάξιν.....	8,50
24. Ἀπὸ τὴν πατρίδα μᾶλλον.....	22.—
25. Ἡ αὐτὴ εἰς σχολεῖα Ἀτλαντος.....	35.—
26. Ὁ Κόσμος.....	29.—
27. Ἡ Ἑλλάς.....	27.—

5. Θ. Θ. Αἰθιοπίδου Δημοδιδασκάλου

28. Χημεία.....	6,50
29. Ὀργανολογία.....	6,50
30. Φυσικὴ Πειραματικὴ.....	8,50

6. Ἰωάν. Γεωργοπούλου Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ

31. Χημεία πρὸς χρῆσιν τῶν δημοδιδασκάλων καιροληπτῶν....	10.—
---	------

7. Κ. Λαγουμιτζάκη

32. Γραμματικὴ Ε' καὶ ΣΤ'.....	12.—
--------------------------------	------

8. Δ. Τσαμασφύρου τέως Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

33. Φυσικὴ Πειραματικὴ Ε'.....	10.—
34. > > ΣΤ'.....	10.—
35. Ὁ Ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του ΣΤ'.....	10.—

9. Π. Παναγοπούλου - Ε. Σταυρακάκη

36. Ζωολογία Ε' (ζῷα ξένων χωρῶν).....	9,50
37. Ζωολογία ΣΤ' (Γενικά γνωρίσματα ζῶων).....	9,50
38. Φυτολογία Ε' (Φυτὰ ξένων χωρῶν).....	9,50
39. Φυτολογία ΣΤ' (Γενικά γνωρίσματα φυτῶν).....	9,50